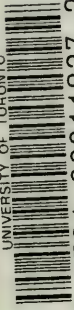

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 0001837 2

Pannonia Books
2 Spadina Road
Toronto 4, Canada

PH
3132
M3
kit. 37

1088939

MAGYAR REMEKIRÓK

A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI

Sajtó alá rendezik

Alexander Bernát	Erődi Béla	Négyesy László
Angyal Dávid	Ferenczi Zoltán	Rákosi Jenő
Badics Ferencz	Fraknói Vilmos	Riedl Frigyes
Bánóczi József	Gyulai Pál	Széchy Károly
Bayer József	Heinrich Gusztáv	Széll Kálmán
Beöthy Zsolt	Koroda Pál	Váczy János
Berzeviczy Albert	Kossuth Ferencz	Vadnay Károly
Endrődi Sándor	Kozma Andor	Vojnovich Géza
Erdélyi Pál	Lévay József	Zoltvány Irén

37. KÖTET

TOMPA MIHÁLY MUNKÁI

I.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1902

M. A. T. 1861

Tompamihály

r'rankiin-Fars-ufat

TOMPA MIHÁLY

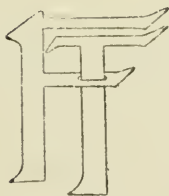
MUNKÁI

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

LÉVAY JÓZSEF

I. kötet

Dalok. Ódák

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1902

BEVEZETÉS.

Ha Tompa költeményeit figyelmesen olvassuk, föltáru előttünk a költő egész életének hű képe. Mint tükörben látjuk azt a benső világot, melyben magas röptű szelleme szárnyalt, teremtő képzelete sugárzott, érzékeny szive vergődött, szenvedett. Sőt nagyrészből megismerkedhetünk élete külső körülményeivel és változásaival is. Már gyermek éveiben reá szakad az elhagyottság és a nyomor. A szülei szegény hajlékban mindjárt születésekor mostoha sors várja. Bölcsőjét inség ringatja. Senki sem sejtí, hogy a csecsemő homlokát a múzsa csókja érintette. Anyját, mint gyöngé gyermek, korán elvesztí. A kis árva fiú ügyét felfogni s nevelését intézni nem képes az apa, a szegény, könnyelmű, kontár csizmadia. Könyörületes szívek segítségére szorúl. Azok nyitják fel előtte később a mívelődés kapuját. Hosszú évek során keresztül járja a nyomor és szenvedések iskoláját, melynek súlya alatt el nem csügged, porba nem sülyed, sőt visszapattan öntudatra ébredt szelleme s erős szárnyalással repül a magas orom felé, melyről aztán egész hazájára fényt lövel.

Azonban az így megfutott út fáradalmai és keservei maradandó, sőt egész életére kiható nyomokat hagytak lelké-

ben. A múzsa nem fordult felé derűt, mosolygó arczzai. Mindjárt, a mint lantja először megzendült, szomorú hangot adtak húrjai. Nem érezte a gyermek a családi tűzhely csendes boldogságát, nem az édes anyai szeretet melengető szárnyait. Épen azok az évek, a serdülés évei, mikor a szív legfogékonyabb a környezettől nyert benyomásokra, szomorú nélkülözés s porba szegző nyomor évei voltak reá nézve. Másoknak kellett szolgálnia, hogy a tanulásnak szolgálhasson. Lelkét megittasítja a tudomány szeretete; de keserűség fészkelte magát szívébe, midőn feltűnt előtte mostoha sorsa, elhagyottsága és az emberek szeretetlensége. S ez érzet annál inkább nehezült rá, minél inkább ébredt saját benső értékének tudatára s minél erősebben kezdte szárnyait bontogatni röpködni vágyó szelleme. A sárospataki iskola falai közt csakhamar kitűnt ritka tehetségével tanulótársai seregében. Nemcsak a tudományokban való készsége és előhaladása, hanem főleg írásbeli dolgozatai emelték. Bár külsőleg tünt, nélkülözött, szenvedett: a fiatal vér követelte a maga jogát s az életkedv és vidámság nem hagyta őt el. Társai szeretettel, sőt dicsekvéssel környezték s annál melegebben, minél inkább érezték szelleme fensőbbiségét s látták fel-felcsillámlani költői nagy tehetségét.

A virgoncz ifjúság örömei, törekvései s kedvteléseit közt nem vizsgálta, nem is vették észre azt a sötét pontot, mely a költő szívében rejtve fészkel, nem azt a ködös borongó légkört, mely az ő benső világára nehezedett. Titkon csengett lelkében a keserű tapasztalás hangja, a sorsa miatt feltörő, de elnyomott sóhaj s arra ösztönzé, hogy félénken s tartózkodva közeledjék a társadalomhoz, hogy ne találjon

erős alapot az emberek iránti bizodalma és szeretete. Ezt a hangulatot nem bírta többé kitörlni szivéből az élet. Ez minden csekély, kellemetlen érintésre túlságosan fogékonyná tette őt s kettős mértékben éreztetett vele minden szenvedést.

Nem tudható s biztosan el sem is dönthető, vajon már szervezetében nem voltak-e meg öröklött vagy esetleg szerzett csirái annak a pessimizmusra hajló hangulatnak, mely kedélyét és költészetét áthatotta s a mely csirákat aztán életének külső körülményei fokozatosan kifejtettek. Azon a pályán, melyre ifjú férfi korában, rövid gondolkozás után, szinte véletlenül lépett, nem várta a pályával járó sok gond és nyugtalanság. A lelkeszi pálya éppen megfelelt az ő szemlélődő költői természetének. Ott életének csendes folyama nem vetett zaklató nagy hullámokat. De tördöfés-ként hatott szivére második fiacskájának elvesztése, kiből minden öröme és reménye összpontosulni látszott. Ez a vérző seb soha be nem hegedt nála, örökké nyílt vérző seb maradt. Ezzel szövetkezett később az emésztő kór, mely éveken át lassú, kínos haldoklássá tette életét, s melynek kínjai közt elgyötört lelke aztán utolsó költeményében « fölfelé, csak fölfelé » vágyakozott. Valóban, ha költészetét és életét közelről szemléljük és mérlegeljük, kérdésbe tehető: vajon kívánatos volt-e szenvedései árán dicsősége?

Tompa Mihály Gömörmegyében, Rima-Szombatban született 1817 szeptember 28-án. Atyja Tompa Mihály, anyja Bárdos Zsuzsanna, rimaszombati szegény sorsú lakosok. A Tompa család egy ága, szájhagyomány szerint, Erdélyből került Borsodmegye gyönyörű fekvésű alvidékére, Igriczi

községbe. Ott élt és küzködött igen csekély mezei gazdaságában nemes Tompa György, költőnk nagyatyja. Idősb fia, István, apja mellett maradt az eke szarvánál. A fiatalabb, Mihály, csizmadia mesterséget tanult s vándorlása közben Rimaszombatban telepedett le. Nem igen segítette jóléthez a mesterség. Talán könnyelműsége is akadály volt abban. Midőn az ég gyermekekkel, Mihályon a költőn kívül még kettővel áldotta meg a családot, a szorongató szükség még hangosabban kopogtatott ajtójokon. A gyöngye egészségű édes anyja néhány év múlva meghalt. A szegény atya nem volt arra képes, hogy árváit kellőleg gondozza és fölnevelje. Az alig öt éves Mihályt Igricziban lakó nagyatyja vette védő szárnyai alá. A nagyatyja sem örvendett különös jóllétnek, de annyi módja mégis volt, hogy a gyermeket a falusi iskolába járatta a mellett, hogy kis gazdaságában is foglalkoztatta. Itt folytak a gyermek serdülő évei. Itt hatottak fogékony szívére és képzeletére a természet változatos képei és jelenetei, a pusztá, a délibáb, a nádasok és erek, itt a tőzgyökeres magyar nép lelkülete, jelleme, nyelve. Színt és erőt ezen benyomásokból is nyert később költészete.

Falusi tanítója, Bihari György, vette észre ritka tehetségét és tanulási nagy kedvét. Az ő közbenjárására történt, hogy az ottani birtokos Szent-Imrey úri család pártfogó figyelme feléje fordult s egyik Szent-Imrey fiúval, mint «inaskát» Sáros-Patakra küldte a kis Tompát tanulása folytatása végett 1832 őszén. A kis Tompa ekkor már betöltötte 15-ik évét s ébredező lelkébe mindjárt élénken rajzolódhatott mostoha sorsának előrevetett árnyéka. De csakhogynem nyílt előtte a tudás és tanulás tágas mezeje. Csakhogynem szívhatta — ha

mindjárt keservesen is — szonjas szelleme a tudományok édes tejét! Anya helyett anyjává lett az ősi «alma mater», az a főiskola, mely századokon át oly sok fényes tehetséget emelt és nevelt föl a porból s oly sok gyámol nélküli elhagyott szellemnek adott ég felé törő szárnyakat.

Tompa több évet töltött az iskola falai közt nagyobb deákok vagy tehetősebb tanulók mellett mint «kiszolgáló». Keserves évek voltak azok. Sokat tűrt, sokat szenvedett. De magasra igyekvő lelke nem roskadt le s el nem esüggedt a teher alatt. Volt egy bátorítója és vigasztalója, mely évről-évre mind melegebben szorította kebelére: — a múzsa. Szorgalmasan verselgetett a mellett, hogy szorgalmasan végezte iskolai tanulmányait is. Osztályában mindig az elsők közt haladt. Pályatársai szeretettel s szinte megkülönböztetve vették körül. Magához vonzotta őket nem csak kiváló tehetsége, hanem élénk, vidor kedélye, pajzán elevensége. Pataki tanulását azonban egy időre félbeszakasztotta 1837-ben, igen is indokolt elkeseredésből. Egyik kegyetlen tanára valami deáki csinért megvesszőztette az akkor már 20 éves fiataalt. Égette lelkét a nem érdemelt meggyalázás. Ott hagyta Patakot s a Dunán túl, Sárbogárdon vállalt segédtanítói — praeceptor — hivatalt egy évre. Csak 1839 márcziusában tért vissza Patakra s új erőt nyerve, új tapasztalatokkal gyarapodva folytatta tanulmányait.

A következő évben a theologiai tanfolyamra lépett s azzal együtt, az akkori rendszerhez képest, hallgatta a jogi tanfolyamot is, mely szerint tehát az ifjak mind a papi, mind a polgári hivatalra képesítést nyertek. Tágasabb kör nyilt meg előtte. Egyrészt némi segélyhez juttatták a togátus deá-

kok részére fentartott ünnepi legációk s tehetős úri gyermekek melletti nevelősködés, másrészt, a mi fő, írói munkásságának kifejtésére bővebb és ösztönzőbb alkalom nyílt, úgy, hogy költői hírnevét mindjárt innen országszerte ismeretessé tette s megállapította. Itt kereste föl az egyszerű deákot s ajándékozta meg barátságával Kazinczy Gábor, a lángszellemű szónok, a fényes szerepű vezér Zemplén politikai életében, itt a sokkal idősebb Szemere Miklós, a Patak közelében lakó, humoros, vidám kedélyű poéta. Tompa a collegiumban évek óta fenálló *Szépműegylet* czímű önképző körben, mint egy versenytéren, adogatta közre első verseit. Ezek közül való a *Kandalló dal* (1839), a *Posta-dal*, a *Víz-dal*, mely két utóbbi a *Társalkodóban*, a *Jelenkor* melléklapjában jelent meg 1840-ben. Ime tehát huszonhárom éves volt a költő, midőn első egypár művével nyilvánosan föllépett. E kései fejlődést és fellépést, ha késeinek vesszük, megmagyarázzák az ő élete körülményei. Nem gyermek volt már, mikor kis tanuló gyerekek sorába lépett. Nehéz akadályokkal küzdve törekedett a Parnassus felé. Melegházi nővény hamarabb felvirulhat, mint az, melyet szabad ég alatt csapdos az eső és vihar.

De már a következő évben, 1841-ben, az akkor nagy tekintélynek örvendő folyóirat, az *Athenaeum* szintén közölt tőle költeményeket s állandóan és szívesen megnyitja előtte hasábjait. Ez irodalmi areopag elismert költővé avatja őt. Vörösmarty és Bajza buzdításban és méltánylásban részesítik s mintegy jelzik azt a magasztatot, melyre később az ifjú költő fel fog emelkedni.

1844-ben nevelőséget vállalt az alsó kézsmárki birtokos

Péchy Tamás fiai mellett. Befolyással volt erre romlani kezdő egészsége is, melyre üdülést azon év nyarán Bártfán keresett, honnan szeptemberben növendékeivel együtt Eperjesre költözik. Itt találkozik s barátkozik meg Kerényi Frigyes-sel, a lelkes ifjuval, ki *Vidor Emil* név alatt meglehangú csinos verseivel vonta magára a figyelmet s forradalmunk leveretése után Amerikában keresett új hazát és talált temetőt. Itt látogatta meg őket Petőfi Sándor, kihez Tompa már előbb Bártfáról humoros költői levelet intézett. Ez az első személyes érintkezés kezdete a két költő barátságának, melyet néhány év múlva szétszakított egy sajnos félreértés. A három költő eperjesi tartózkodásának maradandó emléke az *Erdei lak* című verseny-költemény, melyben mind Tompa, mind Petőfi külön sajátos fénnyel ragyogtatja tehetségét.

Tompa ez időben, mielőtt apróbb lyrai költeményeit gyűjteménybe foglalta, előszeretettel fordult a regék és mondák felé. Talán a természet bálványozása, talán azok a benyomások ragadták ez irányba képzelődését, melyeket reá serdülő vagy későbbi korában a nép közt hallott regék, mesék, mondák gyakoroltak. Kedvező talajt vélt azokban költői ereje előtt, a rendkívüliségek rajzolására, a természeti képek, tünemények és jelenetek pompás színezésére, melyet később annyi virtuozitással ecsetelt a *Virágregék* keretében is. De úgy fogta fel, hogy népregét és népmondát valóban csak a nép ajkáról lehet vennie a költőnek. Ilyen irányban indította meg a gyűjtést Patakról, deák korában. 1845 nyarán abba hagyta a nevelőséget, eltávozott Eperjesről. Be volt végezve collegiumi tanulása. Életpálya után kellett

néznie. Barátai unszolására Pestre költözött, talán azzal a bizonytalan reménnyel is, hogy folytatni fogja ott jogi tanulmányait s a jogi pályára lép. Magával vitte a *Népregék* és *Népmondák* felszaporodott gyűjteményét s előfizetés útján kiadta 1846-ban. A közönség rendkívül kedvezően fogadta a különös tárgyú s népies üde hangon szólamló elbeszéléseket s a gyűjtemény csakhamar második kiadást ért. A pesti élet azonban nem tett jó benyomást az ifjú költőre s nem nyitott előtte biztató kilátásokat. Súlyosan meg is betegedett s csaknem egy egész hónapot töltött a Rókus-kórházban. Ott is írt egy pár szép költeményt, a *Télen-nyáron puszta*n az én lakásom című népdalt s egy gyönyörű költői levelet Szemere Miklóshoz.

A gondviselés csakhamar kijelölte részére az életpályát, melyet maga nem tudott megtalálni. Ekkor üresedett meg Gömörmegye egyik kis falujában, Bejében a református papi hivatal. Az egyház hívei a már akkor országos hírben álló Tompát választották és hívták meg. Ő a meghívást elfogadta s még azon év őszén elfoglalta hivatalát. Ezzel tehát állandó biztos révbe jutott életének ingadozó sajkája. Természetének megfelelő s épen neki való volt a magasztos célú csendes munkakör, melyben, ha nem várta is nagy anyagi jóllét és kényelem, de háborítás nélkül élhetett magasztos feladatának: a nép lelki gondozásának és saját költői munkásságának. Megnyugvással, szinte dicsekedve énekli mindjárt alig pár hóval hivatalba lépte után, hogy «*Lant és biblia, e két hű barát karján ringatja boldogan magát*». S azon ringatta élete végeig. A következő évben (1847) kiadta verseinek első kötetét, melyek szorgalmas költői munkássága foly-

tán szinte rohamosan felszaporodtak. Ez évben pályázik a Kisfaludy-Társaságnál *Szuhay Mátvás* című költői elbeszéléssel, mely Arany jutalmazott *Toldija* mellett dicséretet nyer, az író pedig tagjai sorába emeli a társaság. Ez évben látogatja meg Petőfi s meleg barátság szövődik köztök, s alakot nyer az «Arany, Petőfi, Tompa triumvirátus» eszméje, a mint Petőfi nevezi őket s a mely hatására és értékére nézve ma is egy keretben díszíti irodalmunkat.

Bejében 1849 ápril közepéig viselte a papi hivatalt. Ezen idő alatt ismét betegeskedik. Egészsége helyreállítása végett Græfenbergbe megy, de már oda a szerelem is kíséri, melyet a szomszéd Runya községben lakó egyik úri család gyöngéd, kedves leánya, Soldos Emilia lobbantott lánggra a költő szívében. Felüdülve, testben, lélekben és kedélyben megerősödve tért vissza a hazába, hol már akkor a kitört szabadságharcz izgalmi fogadták. Kedélye nem volt ezen izgalmakra alkotva. Múzsája nem tudott viharhadár lenni, mint a Petőfié. Mégis kiszólitotta magányából a honszeretet. A gömöri nemzetőrökkel mint táborig pap vonult a harc mezejére; de a schwechati csata után, néhány hét múlva a szétszórt nemzetőrökkel visszatért és újra elfoglalta papi hivatalát. 1849 márcziusában a jobb módú keleméri egyház választotta lelkészének. Ekkor már az úri szülék részéről sem volt akadálya annak, hogy a szerelmében boldog költő keblére ölelhesse szíve választottját, kedves Emiliáját. Május első napján, mintegy tavaszi ünnep gyanánt, köszöntött be hozzá a rég óhajtott családi boldogság. Ki sejthette akkor, hogy később mily sok szenvedés forrása lesz ez a boldogság!

Bejei magányában éri őt a törvényes jogáért küzdő hazasorsának gyászra fordulta. Szívét mély fájdalommal tölti a letiport s bilincsbe vert nemzet szenvedése. Tolmácsává lesz lantja a közfájdalomnak. Teljes erőre fejlett költészete egymás után nyitja szebbnél-szebb virágait. Megható dalokban borong a romok felett; bár eleinte őt is, mint mindnyájunkat, leverte s némává tette a csüggedés érzete s a féktelen önkény borzalmainak szemlélése. «Nem írok, úgymond, ha írnék, káromkodnom kellene.» Háborgó lelke a családi csendes tűzhelynél és a természet kebelén talált enyhületet és biztatást. 1850 márczius 10-én született első fia, Kálmán. De a boldog szülők alig kezdték hozzá füzögetni a jövő szép reményeit, a gyöngye csecsemő pár hónapos korában elhalt, emlékét hagyva fen azon elmélkedő, szép költeményben, melyet születésekor atyja írt hozzá. Ez a veszteség nem sújtotta le Tompa szívét teljesen. A hamar lehervadt bimbócska iránt még nem verhetett erős gyökeret a szeretet s a veszteségért még kárpótlással biztatta őket a jövő. Lyrája talán ezen időszakban volt legerősebb és legtermékenyebb. Lapok és füzetek, a mint a sajtó korlátai engedték, sűrűn hozzák remek dalait, melyekben hol nyiltan, hol elburkolva sírt fel a honfiai fájdalom és remény, visszhangra találva az egész nemzetnél, midőn «a sors-alázta honban magát az elnyomott magyarnak kisírni sem volt szabad».

Háza körül a természet szemlélésében elmerengve s hiven ápolt s kedvelt virágaiban gyönyörködve, töltötte kivált délutáni óráit. A természetnek s különösen a virágoknak ez az ábrándos szeretete adta-e neki az első eszmét a *Virág-regék* megírására, vagy mint S. Szabó József említi a költő

papról írott nagyon érdekes és érdemes életrajzában, «Ovidius gyönyörű metamorphosisai: Phaeton, Arachne, Niobe, Cyparissus, Narcissus stb. behízelgő regéi?» Azokat a képes díszműveket, melyeket a német és francia irodalom e nemben előállított, Tompa nem igen látta, Itt is magából merített tehát s a keleméri magány szülte nagy részét ezeknek a csudálatos műveknek, melyekről Szász Károly azt állítja, hogy «ezek a jelvi költészet legszebb termékei, nemcsak irodalmunkban páratlanul állók, hanem a külföld bármely irodalmának hasonnemű termékeivel versenyezni képesek.» A *Virdgregék* mellett másnemű regék és beszélyek is készültek, talán a népregék és mondák nyomán s azok sikerének hatása alatt, s lassanként ezek is egy kötetre szaporodtak

A Kelemérben töltött pár év volt Tompa életének legkevésebbé zaklatott, rövid, boldog korszaka. 1851 szeptemberében már Gömörmegye elsőrendű egyházában, Hanván foglalta el papi hivatalát, hogy ott forgolódjék az Úr és a múzsák oltára körül haláláig. Kecsegtető kilátások, biztató remények, jobb lét, biztos, kényelmes fészek két egymást szerető szívnek. S a sors könyvében mégis több szenvedés, mint öröm volt ott felírva az ő számára. Ott is kitarja költészete egész kincses házát. Honfiúi keservének folyama még magasabb hullámokat vet. Sűrű egymásutánban zengi azon magasröptű s örökbecsű költeményeket, melyeknek a zsarnok hatalom nyomása miatt fölvetett jelvi és képletes alakja alatt is jól megértette a nemzet a hazafiúi fájdalmat, az elveszett szabadság utáni vágyat, a szabadulás iránt táplált reményt. Egy költő művei sem hatottak ez időben a nemzet

lelkére annyira, mint Tompa művei. Egyik sem volt az elnyomatás évciben nemzetének oly jótévője, mint Tompa. Ezek a művek maradandó beccsel és fénynyel emelkednek ki dús költői alkotásainak sorából.

1853-ban született, mintegy kárpótlásul, második gyermekök, Géza. Tompát szinte kiragadta magából a megújult családi öröm és reménység, bár mindjárt remegővé tette annak szemlélete, hogy a gyöngé édes anya csaknem halálos betegség árán adott életet az újszülöttnak. A serdülő fiúcskába helyezett öröm és boldogság azonban alig tartott néhány évig. Már 1857 október 23-án a kis Géza koporsója felett roskadozott a szíven sebzett költő és gyöngé, beteges hitvese. Ezentúl nem volt többé gyógyulása a veszteség fölött örökké lázas kínban égő szívnek. Nem birtak neki vigaszt nyújtani sem barátai, sem a józan okosság, sem a természet, sem a biblia. Önmagát tépő és gyötrő fájdalom örvényébe merült. Csak lassankint bontakozik ki annyira, hogy költeményekben engedjen szabad folyást fájdalmának. Smintha lelke utoljára még erősödve emelkedett volna föl a kínok tengeréből, ez után zengi azon hatalmas ódákat, minők *A vihar, Új Simeon, Gróf Mikó Imréhez, Egy könyv olvasása közben, Novemberben, Kazinczy Ferencz emlékezete, Forr a világ, Lorántfi Zsuzsána emlékezete* stb. Csakhogy a veszteség fájdalma, úgy látszik, csupán a felszínről tünt el, de a szív mélyén lassan emésztett s elősegítette azt a végzetes betegséget, mely Tompát a hatvanas évek elején megragadta s iszonyatos gyötrelmek után sírba döntötte. Szinte hét éven át gyötörte a legrettenetesebb szívbjaj, mely különböző alakban jelentkezve, kimondhatlan kínokkal tiprott rajta ke-

resztül. Ah! láttuk mi emberfölötti kínlódását és vergődését! tanúi voltunk örületig fokozódott kétségbeesésének, melyben csak anyagi jóságú, gyöngéd hitvesének éber gondja és szeretete bírta őt visszatartani a mélység szélén. Még néha fel-felcsillámlott köztünk régi kedélye, de látszott, hogy az már csak a lenyugodni készülő nap halvány sugara. Barátaihoz, különösen az ő legkedvesebbjéhez, Aranyhoz írt levelei telve vannak keserűséggel, fájdalmas kitörésekkel, az élet nyomorúságával. Néhány költeménye hangzik még föl mély érzéssel, elégiai hangulatban, melyeknek tárgya az enyészet, az elmulás. Hasztalan keres gyógyulást, vagy csak enyhülést is közeli és távoli fürdőkben. A kikerülhetlen vég gyors léptekkel közeleg.

Az 1867. és 1868-ik év már csak a haldoklás éve volt. Rendezgetni kezdé apró ügyeit, irodalmi munkáit, különösen a hölgyek számára készült imakönyvet, az *Olajágot* és *Halotti beszédeit*. Ez a két mű, valamint már előbb megjelent *Egyházi beszédei*, az egyházi irodalom terén is a legelsők közé emelik Tompát. Vallásos ihlet, mély bölcsesség, formai tökéletesség, a költészet sugaraitól átszöve tündöklök azokban. Különös öröme szolgált, hogy az *Olajág*, melyet megható búcsú-versével nejjének ajánlott, valamint a *Virágregék* díszkiadása még életében kezébe juthatott. Az *Olajág* ma is meglevő díszkötésű példányába, melyet nejjének ajánlott, halála előtt harmadfél hónappal sajátkezüleg ezen sorokat írta: «Forrón szeretett, kedves Emiliámnak, ki szerelmének napfénye és lángjával szép virágregévé változtatta életemet, emlékül, áldásommal, Hanva. május 10. 1868, hű Mihályod.» Nagy vigasztalása volt a haldoklónak, hogy az Aka-

démia, mely még 1858-ban emelte őt tagjai sorába, most *Utolsó verseinek* mint beköszöntőnek bemutatásával egyidejűleg a 200 aranyos nagy jutalommal méltatta és tüntette ki költői működését. Ez a jutalom már nem is önmagáért, hanem magára maradandó szegény áldott hitveseért volt kedves ő elötte, kinek sorsa miatt utolsó perezeig aggódott.

Végnapjaiban a halál kínjai közt vergődve, bucsúztatott ismerőseitől, szeretteitől, barátaitól. Leveleit, saját aláírású arczképeit s apró emléktárgyait küldözgette nekik. Szerető hitvesének karjai közt 1868 július 30-án délutáni 4 órakor zárta le fáradt szemeit a jóltevő halál. Augusztus 2-án temették el saját kívánata szerint a legegyszerűbb halotti szertartás mellett. Sírboltja a magaslaton álló hanvai templom falának közelében van, híven gondozva s évről-évre virágokkal borítva Tompáék egyetlen utódja s rokona, örömeik és szenvedéseik hű osztályosa, özvegy Csiky Jánosné-Lévay Irén keze által. Hamvai fölött emelkedik a magas gránitpiramis, melylyel gömörmegyei tisztelői áldoztak emlékének s melyen Arany szép distichonai siratják el a *Virágregék* költőjét. Sáros-Patak nyilvános kertjében néhány év előtt ércmellszobrát állította fel a tanuló ifjúság. Legközelebb pedig szülővárosában, Rima-Szombatban leplezi le közadakozásból emelt nagyobbszerű szobrát Gömörmegye közönsége.

E nagyobbára ismert adatokból csak halvány, töredékes vonásokkal rajzolódik elénk a költő alakja. Szellemi arczképe, mint soraink elején említők, műveiből sugárzik felénk teljessen. Ezek a művek maradandó kincsei irodalmunknak. Hatásuk nem csupán azon időszakra szorítkozik, melyben születtek. Hiszszük, hogy mint a visszhangot a bérecek, egyik

nemzedék a másiknak fogja azt átadni. A nemzet lelke szólalt meg e magasztos eszméket és érzelmeket hirdető költeményekben. Népünk művészivé simult egyszerű erőteljes nyelve zendül azokban különös bájjal. Azokban emelt ő tartós emléket magának s a költő hatása és dicsősége mellett feledve lesznek egykor szenvedései.

Miskolcz, 1901 deczember 30.

Lévay József.

DALOK. ÓDÁK

BÓNIS-POGÁNY KAROLINA SZELLEMÉNEK.

Hol vagy? hová lól, dicső asszony!?
Nemtő, ki köztünk lakozék!
Mit vétettünk: hogy elszakaszson
Haragjában tőlünk az ég?
Harmincznégy év! — s lelked megkérík . . .
Hogy mondjuk el sirod porán:
Te élhetél késő vénségig,
S elmulásod mindig korán . . . !

Menten minden világi máztúl
— Távol hiú vágy s ösztönök, —
Vevéd élted kalauzáúl:
Mi a lélekben szent, örök.
Érzemed volt szűz-tiszta harmat,
Fény, fény melyet befogadott;
S mit csak egy felsőbb lény akarhat:
Az volt a te akaratod!

Mást gyógyítván, tenszíved enyhült,
Jutalmát a tettben lelé:
Követted azt, mint a delejtűt,
Ha fordult a nyomor felé.

Aldozni l e mondást nem értéd,
 Pedig áldoztál eleget ;
 Nézvén kezed jótéteményét :
 Hogy az máskép nem is lehet !

Lelked most a felhők közt tűnt el,
 Ábrándiból szárnyat kötött :
 Majd álltál a bölcs gyönyörével,
 Egy virág, egy bogár fölött !
 Tudtál égen és földön járni . . . !
 Valál magasztos, gyermekteg,
 A fenséges és a parányi
 Emelt, s birá figyelmedet !

Híve, kit anyának neveznek :
 Sebénél és fájdalomnál,
 Nemcsak borongtál, mint a felleg,
 De enyhe csöppet hullatál !
 Od'adtad a gyöngyöt, gyémántot,
 Az ezüstöt, az aranyat . . .
 A ki látott : tisztelt, imádott,
 S te ékesb lól és gazdagabb !

Hamar meghaltál . . . ! élsz örökre !
 Nem öleltek bár mint szülét :
 A sors, szép lelkedre kötötte
 A beteges világ ügyét !
 S anya valál . . . ! királynő nyilván !
 Ugy ösmert az erény hona ;
 Homlokodon, te nem gyanítván,
 Ott csillogott a korona.

Értetted a lángészt művében,
 Érezted a költő dalát!
 Lantomnak is bús zöngelmében
 Kedved tölt, s azt meghallgatád!
 Boldog valék, hogy megragadtak
 Oh dicső! annak hangjai . . .
 Én, birtam volna egy-magadnak
 Éltem végéig dallani!

Bocsáss, bocsáss meg most is nékem,
 Kinek ez bús, de szent öröm!
 Dalaim', hogy éltek hosszabb legyen,
 Neved- s emlékedhez kötöm!
 S meghajlok, oh fényes jelenség!
 Halmodon, mit köny árja mos . . .
 Fohászkodván, hogy sok szülessék,
 Ki hozzád lesz hasonlatos!

MELEG FORRÁS.

Tetőre, rónaságra
 Borult hó-szemfedél:
 Mi jól esnék szememnek
 Egy zsenge zöld levél!
 Hol virágot a holt fejére
 A hűség keze szed:
 Még gyász-füzér sem ékesíti
 A holt természetet.

Míg bús egyformaságon
 Fárad szívem, szemem:

Hiába száll az égre
 Vágyó tekintetem ;
 Két hervadatlan égi rózsa,
 Mely fény-szirommal meghasad :
 Nem int kelet s nyugat felől rám
 Korány és alkonyat.

Meleg forrás! te hozzád,
 Te hozzád térek én!
 Hol zöld pázsit mosolyg rám
 Nagy télnek idején ;
 A bős vihar, hófuvataggal
 El nem temet, — habár befed,
 Meleg habbá olvasztja azt is
 Langyos lehelleted!

Nem bánom én, ha zúg is
 A téli fergeteg ;
 Lakásod kis vidéke
 Nyugalmas és meleg!
 Egy tündérkéz zöld pázsitodra
 Virágot hint, lepéket hív ;
 Légy üdvöz, üdvöz, életemnek
 Meleg forrása : szív !

HALOTT FELETT.

Ti boldogító szép szemek,
 Sugárotok hogy' elfogyott!
 A zengő ajk hogy' megfagyott!
 Szív és kebel minő hideg!

Nem értél sok bút s örömet ;
 Korán jött élted alkonya,
 Hogy légy a sír menyasszonya . . .
 Fehér rózsák fürtid között!

Lehervadt ékes rózsaszál,
 Mosolygásod nem ösmerém,
 Míg a tavasznak idején
 Az életfán virágozál!

Járván az élet útait,
 Nem vendég, szomszéd vagy rokon,
 Por és verejték arczomon,
 Fáradt zarándok állok itt!

Megtámasztom vándorbotom,
 És összetéve két kezem,
 Bánkódom és emlékezem . . . .
 S úgy jól esik a fájdalom!

Vándor vagyok ; az idegen,
 Korán, korán lehervadott
 Fehér liljom, fehér halott!
 Megcsókol, és tovább megyen.

VALLOMÁS.

Holdvilág a lány szerelme!
 Hallgatom, ha mondja más ;
 S bennünk nincsenek hiányok?
 Im, azért is szép leányok,
 Tőlem egy kis vallomás :

Lángolón tudok szeretni,
 Isten látja lelkemet!
 S arról aztán, hogy szerelme
 Csak futó láng gerjedelme,
 A bohó szív mit tehet?

Minden csinos hölgy-fejecske
 Lánggra lobbant hirtelen;
 S hogy másképp leend, ki tudja?
 Szívem mindig azt hazudja:
 Hogy szerelme végtelen!

És az ajk, a szív bolondja,
 Mézes-mázos ige rajt;
 Szól nem érzett fájdalomról,
 Üdv-, hűségéről, sirhalomról,
 Esküszik, könnyörg, sohajt.

S mit tagadjam, drága szépek!
 Mindezeknek hinni baj!
 Erről annyi szőke, barna
 Tudna szólni, ha akarna,
 Szól is annyi könny, sohajt.

Életem bohóskodásit,
 Ah, ha jól felgondolom:
 Sirva térvén tűzhelyemre,
 Hamvat hintsek-é fejemre,
 Vagy kaczagjak? nem tudom!

Emlékül nyert fürteimből,
 Nem régen azt álmodám,

Vala fonva szörnyű ostor,
S egy kísértetes kolostor
Czellájában várt reám.

Ah, csak álom! ámde szörnyű,
S ostorával jóra int . . .
Kár, hogy akkor tűnt szemembe
A legszebb arcz életembe':
S régi lettem én megint!

Es kaczagva élek: úgy is
Majdha őszi szél sikolt,
Lesz a rétek színe sárga,
S a virág jut hervadásra:
Sírhat, a ki lepke volt.

Lányka! esd az ifju, s annyi
Szóvirágot összefűz
Hízélgése fonalával;
Meg ne csaljon szép szavával!
Mert szerelme szalma-tűz.

S hidd ez egyszer, a mit ajkam,
Bárha csalfa, súgni fog:
Mézbeszédék jégre visznek;
A kik látják, még se hisznek,
Meg van irva: *boldogok!*

MEGNYUGVÁS.

Hogy síri álma közeleg
 A természetnek, gyász tele
 Sárgult levélben írja meg,
 S előre jó az ősz vele.

Hogy ily álom jön-é reám?
 Sápadt arczom, nem kérdelek!
 Az ősz fuvalmi engem is
 Végső bucsúra intenek.

S e kettős hervadás felett
 Az ifju tán panaszra kel?
 Boldog, ki várja a telet
 Egy szebb tavasz reményivel!

Ne sírj leányka, oh ne sírj!
 Megváltanod ha nem lehet;
 Zöld hant alatt nyugodni jó,
 — Síromra tartsd könyűidet!

ÉJÍ KÉP.

Bérczetön az esti fény elégett;
 Tetszhalálnak árnya mindenütt.
 Mely borúlt a bércek homlokára,
 Lombos erdő barna sátorára
 A hold teljes arczulatja süt.

És az ember oly magánosan van!
 Oldalán csak lengő árnya él;
 A nagy éjnek sátrós ünnepében,
 Áhitattal szíve érzetében
 Hangosan beszélni ajka fél.

A tücsökhang összefoly körül, és
 Reszket, mint egy éji délibáb;
 Meg-meggyúl a terhes földi pára.
 S a lidércz, lágy szél fuvallatára
 Csába fénynyel leng idébb-odább.

Messziről, csak lélek-hallhatólag,
 Mély, csodás hang ébred, újra vesz . . . .
 Föld alatt, vagy égben szól-e hangja?
 Mert az nem más, mint az éj harangja,
 — A halál-csend néma nyelve ez!

Ottan-ottan, rejtett falvak árnyán
 A kakas szól, nyujtja hosszason . . . .
 És utána százan hangra kelnek,
 Perczig össze-vissza feleselnek,
 S újra mindütt néma csend vagyon.

Majd a holdat elhagyják sugári,
 S vér színében mind alábbra száll;
 Másod-alkony léssen a világon,
 Az is elhunyt csendben, haloványon,
 És az éjnek éje most beáll.

S szép, sötétlő bársony-köntösén a
 Csillogó gyöngy, röpke fénybogár ;
 Fenn, a csillag eltűnő futása :
 Lenn, egy életmécs el-lobbanása . . .
 Csillagom vajh melyik, merre jár ?

Alkotó természet, tudhatatlan
 Utaidban nagynak írva vagy !
 S a kis ember, rövid életében,
 Buvárkodván titkod tengerében,
 Bár ne értse : érzi lelke — s nagy !

A PATAKHOZ.

Uj érzelemmel állok
 Feletted, oh patak !
 Kit sokszor elmerengve
 Meglátogatallak ;
 S mint a beléd sikamlott
 Kövecs fenékre száll,
 Álmaiba mélyedék el
 Habod futásinál.

Oh, a szerelmes ifjú
 Mi hön-epedve kért :
 Jó csermely, édesemhez
 Vidd e virágfüzért !
 Kinek forró szerelmem
 — Ha volna bű-szava —
 Elomló éj-hajára
 Gyöngygyé varázslana.

S míg Isten, szép egére,
 Megfoghatatlanul,
 Ezer világokat szórt
 Szerelmi zálogul:
 Keblét talán lehetne,
 Mely szintúgy menny nekem,
 Mulandó földi fényvel
 Fölékesítenem!

Abrándozá, — egyszerre
 Sirtam, nevettem én;
 A dagadó kebelben
 Nem fért az érzemény;
 S oly képet álmaimnak
 Egy percze sem hozott,
 A melylyel a meleg szív
 Meg nem barátkozott.

Évek futának, s ismét
 Látsz, oh kies patak!
 De a regényes álmak
 Mind elmaradtanak!
 Az ábrándos fiúból
 Baj-edzett férfi lett,
 Ki csak mosolyogni tud most
 A mult idők felett.

De szólj: hogyan folyának
 Azóta napjaid?
 Zavarta-é szilaj vész
 Gyakorta habjaid'?

Epesztett a meleg nyár?
 Nőtt partidon virány?
 Mondd: csintalan! habodban
 Fördött-e szép leány?

Ifjú valék, s te vígan
 Beszélgetél velem;
 Most nem felelsz, vagy én tán
 Szavad nem érthetem?
 Mert más kebellet állok
 Feletted, jó patak,
 Mint egykor, álmaim ha
 Körödbe vontanak.

A KÖLTŐ.

Epedvén zengő lant után
 A gyermek-ifju kebele,
 Szólt a dalisten: itt a lant!
 De boldogság nem lesz vele!

S hogy csendesen zendült a húr:
 Lőn a vidám fiú komoly,
 Nem érté, keble mért dobog?
 Nem tudta, könyje mért omol?

S midőn szív- és lélekhatón
 Felcsattant édes bús dala:
 A lantos szenvedett nagyon,
 S szívéen mély fájdalom vala.

Most a dalisten megjelent,
S mond: szánlak ifjú, tégedet!
A lantot tőled elveszem,
Hogy így a bűt is elfeledd!

Oh, hagyd a fájdalmat nekem,
A lelkes dalnok felele;
Oh, hagyd a fájdalmat nekem,
Csak hagyd meg a lantot velem!

NÉPDALOK.

1.

Télen nyáron pusztán az én lakásom
A rózsám' is csak vasárnap ha látom;
Lakásom van hortobágyi pusztába',
Nem járhatok én az Isten házába!

Sík a puszta, se halma, se erdeje,
Sugár magas a toronynak teteje;
Sugár torony kilátszik a pusztára,
Harangoznak pümkösd első napjára.

Imádkoznám, de nem tudok, hiába!
Nem jártam én soha az iskolába;
Édes szülém tanított volna rája,
Jaj de régen temetőn a fejfája;

Imádkozz' te, rózsám, a jó Istennek!
Aztán gyere, templom után csókolj meg;
Eszem azt az imádságos kis szádat,
Három hétig nem hallod egy adtámat!

II.

Békót tettem kesely lovam lábára,
Mért nem hallgat a gazdája szavára;
Békóba tett engem is a szerelem,
Az alföldön a legszebb lányt szeretem.

Volt egy csikóm, ha magam' rá vetettem:
Száz mérföldre maradt a szél megettem;
Debreczeni szabadságon eladtam,
Áldomáskor csakhogy meg nem sirattam.

De nem bánom, a rózsámnál az ára,
Neki adtam kendőre, pántlikára;
Ne zsugorgasd azt a bankót, jó lélek!
Ád az Isten még többet is, ha élek.

III.

Kis kertemben kiszáradt az eperfa,
Este reggel egy bús madár ül rajta;
Csak azt búgja az a gerlicze-madár:
Hogy a legény szőke, barna, csapodár!

Árva madár, leveletlen fatetőn!
Nincsen párod, nekem sincs már szeretőm;
Vigy el engem magaddal az erdőre,
Ott ássuk meg egymás sirját előre!

Vigy el engem az erdőre magaddal!
S a ki előbb bánatjában ott meghal:
Temesse el, temesse el a másik,
Hol a sárga színű kikiécs virágzik!

IV.

Három mezőn, három határon,
Búzavirág az én virágom ;
Az is, mint a rózsám szeme, kék,
Mást aranyért nem szakítanék !

Édes szülém, ha szépen kérem,
Kék pántlikát veszen majd nékem ;
Legyen, mint a rózsám szeme, kék,
A világért mást nem hordanék !

Egy kis legény kért meg a télen,
De nem volt mit kapni szegényen !
Aztán nem is volt a szeme kék,
Barna szembe nem is nézhetnék !

Borúl az ég, szél fú hidegen,
Édes atyám, édes Istenem !
Ne adj esőt, hadd legyen az ég,
Minő az én rózsám szeme, kék !

V.

A tilinkóm nem szól, elhasadt,
Amoda a hármás domb alatt ;
Olyan szomorú volt a nóta,
Hogy a fát is meghasította.

Addig, beh víg volt a nótája,
Míg a rózsám hallgatott rája ;
Nyári estén csendes időben
Ablakánál megfúttam szépen.

De mióta a lány nem szeret,
 Búbánatnál nem szólt egyebet;
 Lassan fúttam, hogy más ne hallja,
 A juhász-legénynek mi baja?

A tilinkóm nem szól, elrepedt;
 Hejh megcsalt a rózsám, nem szeret!
 Lassan fúttam, mégis elhasadt;
 Ugy szerettem, mégis elhagyott!

VI.

Csendes a tó, habja nincsen,
 Bele ne halj, édes kincsem!
 Mert az ám a tó szokása,
 Hogy a mélyén sincs folyása.

Fogadj szót, ha mélyre viszed:
 Mind meghibál a kendered;
 Ha elázik, szakad a szál,
 A vetélő sokszor megáll.

En addig a más oldalon
 A csikókat megúsztatom;
 Napszállatra, vacsorára,
 Haza teszlek, szívem Sára!

VII.

A parlagon nő a szarkaláb;
 Nézz a szemem közé legalább!
 No, de ne bánts! minek néznél?
 Ugy lehet, még megigéznel!

Most is olyan nagy az én bajom :
Nem kell a bor, pedig szomjazom !
Be-behunyam a szememet,
Elaludnám, de nem lehet !

Ha felülök pej paripámra,
Nincs az eszem a kantárszárra ;
Mikor aztán észreveszem,
Házatoknál áll meg velem.

Ne légy olyan durczás, violám !
Ha nem szeretsz, mondd meg igazán ;
Ha helyettem más legényt vársz :
Ne félj, akkor soha se látsz !

VIII.

Hogy beteg volt édes szülém,
Ezerjófűvet szedtem én ;
Hejh az erdőn, a réteken
Ezerjófű elég terem !

Beteg az én szívem nagyon ;
Még rosszabb, ha gyógyítgatom :
Hejh az erdőn, a rét-szélen,
Nem nő ezerjófű nékem !

Azt a helyet majd meglátod,
A hol leltem orvosságot,
Egy kis fenyő kereszt alatt,
A temetőn lelem meg azt !

IX.

Muzsikálnak, hegedülnek
 Alvégesi legénységnek ;
 Biró fia beh régen,
 Beh régen!
 Nem volt már a felvégen.

Hamis volt a zúza, mája,
 Nem is kell a pántlikája!
 Kilököm azt a hóra,
 A hóra!
 Péntekre viradóra!

Azt az egyet megmutatom :
 Lesz szeretőm, ha akarom!
 Eleven, mint a madár,
 A madár,
 Minden újjomra egy pár!

Pereg az orsóm kereke,
 Vékony szálát fonok vele ;
 Lobogós ingnek jó lesz,
 Beh jó lesz,
 A rózsámnak, ha elvesz!

X.

Piroslik a bokor gyenge hajtása,
 Piroslik a leány gyenge orcája!
 Tarka madár jár a piros hajtáshoz,
 Nyalka gyerek jár a piros leányhoz.

Melegen süt a nyári nap sugára,
Gyenge hajtás beh színtelen, beh sárga!
Barna kis lány, gyenge piros orczádat
Magsárgítja a szerelem, a bánat!

Letöröm a piros galyat előre,
Kalapomhoz bokréta lesz belőle;
Haza viszem a rózsámat a télen,
Pirosan hadd legyen ő feleségem!

XI.

Esik a hó a határon,
Fehér, mint a fehér vászon;
Ha én olyan fehér fehér volnék:
Hej be szeretne a legénység!

Beh szép az a holló-madár!
Olyan barna, mint a bogár;
Ha én olyan barna barna volnék:
Hej olyan sokat nem busúlnék!

Beh szép piros az a hajnal!
Mint a cseppentett vér, olyan;
Ha én olyan piros piros volnék:
Hej szeretőm is lenne tán még!

Beh karcsú az a jegenye!
Beh is fent van a teteje;
Ha én olyan karcsú karcsú volnék:
Hej az idén még férjhez mennék!

XII.

Messze földre bujdosott a galambom,
Soh' se látom, tán még hírét se hallom!
Csak az esik a lelkenek nehezen,
Hogy még nem is beszélhetett énvelem!

Arva vagyok, mint az árva gerlicze,
Édes rózsám, mért hagytál el ennyire?...
Annyit sírok, annyit rívak utánad:
Gyenge szívem majd megöli a bánat!

XIII.

Tó közepén bokor-sás.
Ha nem szeretsz, szeret más!
Igazán, igazán,
Tíz szeretőt kap a lány!

Piros az én ajakam,
Gesztenye-szin a hajam!
Liliom, liliom,
Liliom-szál a karom!

A kit én megölelek,
Megcsókolok, szeretek:
Tiszán túl, Dunán túl,
Örömében elájúl!

XIV.

Nagy kerek tó közepén,
Liliom nőtt az idén;
Liliom, liliom,
A vagy édes galambom

Bementem a liljomért,
Jaj a vize nyakig ért!
A hinár, a hinár
Majd hogy oda nem ölt már!

Nem kell nékem liliom,
Te sem kellesz, angyalom!
No hiszen, no hiszen
Nagy hinár a szerelem!

XV.

Rózsaszőlő bakator.
Piros a bor, ha kiforr;
Piros leány, galambom!
Töltsd tele a palaczkom!

Nincsen pénzem, nem is volt;
Bor árában kell-e csók?
Csókolj meg már, ha lehet,
Áldom az istenedet!

XVI.

Te vagy az én boldogságom,
Te vagy az én gazdagságom!
Csak az búsit, egyéb semmi:
Hogy távol kell tőled lenni!

Panaszod van a világra:
Hideg hozzád, szegény árva!
A gyémánt is, egyetlenem!
Hideg földben, kő közt terem.

XVII.

Alant megyen a felhő,
 Zivatar jön délről;
 Fordítsd bojtár, a nyáját
 Erős idő készül!
 Alant megyen a felhő,
 Zuhog is már távol . . .
 Fordítsd bojtár, a nyáját,
 Mert megver a zápor!

Nem bánom én, hadd jőjön
 A fergeteg széllel!
 Nem bánom én, hadd szórja
 A nyájamat széllyel!
 Máshoz adták a rózsám . . .
 — Ha sirását láttam:
 Zápor-eső, zivatar
 Verheti a vállam!

AZ ELSŐ IBOLYÁHOZ.

Ki megnyitod kelyhed mosolygva, kéken:
 Légy üdvöz, üdvöz, kedves ibolya!
 A szép tavasznak első mosolya . . .
 Oh légy, a hű emlékezet nevében!

Ilyen volt ő szelid szemével épen!
 Mely hirdeté, mit lelke gondola,
 Ártatlan élte csendesen folya,
 Mint a patak, rejtő bokor tövében!

Nem érte ő az ibolyás tavaszt,
 Mely zöld lombot és édes dalt fakaszt
 Vidékein az uj éltű ligetnek ;

És keblem zordon téli pusztaság,
 Hol *bánat* és *szív*, alvó gyöngyvirág!
 Fájó beszédben téged emlegetnek!

NAPRAFORGÓK.

I.

Lánykám! hiven szeretjük egymást,
 Szivünké e boldog titok ;
 Miért, hogy szép arczodra mégis
 Sokáig nézni nem tudok!?

A napimádó földre omlik
 Az égő isten-arcz előtt ;
 De vakmerőn belé-tekintni
 Tiltja vakító fénye őt.

II.

Szerelmed, napja életemnek,
 Oh bájoló leány!
 És mégis ah, bús hervadásban
 Orczám oly halovány!

Mely életet hint napkeletről
 Hatalmas fényivel :
 A föld színén a lángoló nap,
 Egykép hervaszt, növel.

III.

Bár boldogító szerelmedet
 Későn vallod meg, oh leány!
 Ah, mégis jól esik szívemnek
 Én életem bús alkonyán!

Miként ha vész közt folyt le a nap,
 De kárpótlást mosolyogva ad,
 Haragjaért a bús viharnak
 A tiszta csendes alkonyat.

IV.

Létem tied vala
 Oh lány, én hű árnyad valék!
 De meghalványodám
 S mellőled búsán elhalék.

Nem süt a szerelem
 Üdvet sugárzó napja már;
 Az árny is elenyész,
 Ha elpihent a fénykirály!

V.

Oly sötét a
 Sirnak éjszakája,
 De békesség
 S nyugalom hazája!

A nap elhunyt . . .
 Gyász függ a világon;
 De az éjben
 Nyugtató az álom!

BARÁTOM HALÁLÁN.

Szerettem én őt, mint a lelkeket,
 Halálán szívem csaknem megrepedt ;
 S midőn a föld
 Koporsójára hullt zörögve :
 Megátkozám a temetőt.

S hogy fenn virasztánk a nyugvó felett :
 Álom fogá be fáradt szememet ;
 Eltűnt a gond . . .
 S álmam szilaj hangú zenénél
 Víg tánczosok sorába vont.

Majdan *buvár-csigává* lettem én
 A fájdalom mélységes tengerén ;
 És untalan
 Fel-felbuktam, el-elmerültem
 Zugó, setét hullámiban.

De rajtam törtek a víg czimborák,
 És néma búmat elkiáltozák :
 Lásd . . . ! ő meghalt . . .
 Utána mégy te is maholnap . . .
 Elő a bort, elő a dalt . . . !

Pilláimon volt búm harmatja még,
 S — szégyen reád sziv ! — én vigan valék !
 S lelkekre, mint
 Rezzent madár az ingó galyra,
 Félénken tért a bú megint.

Bánkódjál, fájó lelkem, szabadon!
 Elbúvok véled erdős lombokon . . .
 Ah, újra nesz . . .
 A szerelem mosolyát látom,
 S gyásznak, búnak mind vége lesz.

Ah, mért vagy ilyen, ember kebele?
 Mért nem fájsz, midőn fájnod kellene?
 Ha meghalok:
 Látom, minő lesz bánat és köny,
 Mely síromba kísérni fog.

Holott a föld nekem nyugalmat ad,
 Beültetik virággal hantomat
 A hű felek;
 S bokrát a harmatos virágnak
 Kezők megtépi bokrétának . . .
 Azután elfelejtenek!

KARÁCSONKOR.

1845.

Hullámzó érzemény között
 Jövén az urnak templomából:
 Lelkemben még sok visszahangzik
 A hallott ígének szavából.

Ugy tetszik, mintha hallanám:
 Mikép zendül a pásztor-ének,
 Sziv és ajk hú összhangzatában
 Az istenember nagy nevének.

A megváltó ma született . . . !
 Betölt az évek teljessége . . .
 Dicsőség Istennek mennyégben!
 Az emberekhez égi béke!

De szívem rögtön elszorul
 Miatta sajtó fájdalomnak,
 Midőn tovább zendül az ének:
Legyen szabadság a raboknak!

Az árva népre gondolok . . .
 S jövőn az urnak templomából:
 Lelkembe kinnal ez nyomul be
 A hallott igének szavából.

A FECSKÉHEZ.

El-kiszálltak a kicsinyek,
 Hült a fészek és üres;
 A vándor-madár magának
 Úti társakat keres.

Búcsút mond a távozóknak
 Fennkeringő tábora;
 Jó utat, te légi pálya
 Kéthonú kis vándora!

Egy fedél adá lakunkat,
 Mint te vendég, én is az;
 Tán te megtérsz, engem itt már
 Nem talál az új tavasz.

Nem tudod, hogy ajkaidnak
 Fel-felcsattanó dala
 Sokszor áthatá magányom,
 S felderültem általa.

Most esengő pelyhesiddel
 Nyájasan beszélgetél;
 Majd a kémény szűk nyílásán
 Kisuhantál, mint a szél.

Rövid volt az ösmeretség . . .
 Isten áldjon, kis madár!
 Elkísér szemem, ködével
 Míg behúz a láthatár.

Szállj te, boldog szárnyaidnál
 Magzatiddal; én helyet
 Isten tudja, hol találok,
 Hol lerakjam fészkeket?

Ah, pedig, ki lenne párom,
 Holtaiglan tiszta, hív,
 S magzatimnak édes anyja:
 Megtalálta már e szív!

És azért, bár volna szárnyam
 Nem repülnék én veled!
 Ad az Isten egy helyecskét,
 Hol megrakjam fészkeket.

KERTÉSZLEÁNY.

Fejlő virágait,
 Napkeltekor, nap alkonyán
 Hú gonddal öntözé
 Csergő patakbul a leány.

Rózsái díszlenek,
 Élet mosolyg virágirúl ;
 S a lány arczúlatán
 A legszebb rózsapár virúl.

Elmúlik a tavasz,
 Forró nap járja az eget ;
 Ujító csepp után
 Sok hervatag virág eped.

S eljő a hű leány,
 Szép arcza, mint a hó fehér,
 Bágyadt virágitól
 Az ismerős csermelyhez ér.

S eltűnt a csörgeteg . . . !
 Helyén forró, halvány homok ;
 A part is szintelen . . .
 — Kertészleány úgy mosolyog !

Hideg az a mosoly . . . ?
 Esthajnal-fény a fellegen ;
 A halvány arcz beszél,
 S a szívben a bús sejtelem.

Még egy hő nap foly el,
 S jöven az est: borúl az ég,
 Éled halom, mező,
 A hús csepptől, mit szomjazék.

És a virágsereg
 Mosolygva ég felé tekint,
 Cseregve jön, szalad,
 Az enyhadó patak megint.

De kiterítve már,
 S alszik a szép kertészleány,
 Kedves virágiból
 Koszorú van a homlokán.

HÁRFÁM...

Hárfám, ne zengj szerelmet,
 Feledd örökre azt!
 Lásd, szívem- és szememből
 Bút és könnyút fakaszt;
 Felőle, húrjaidról
 Emlékezet ha kel:
 Miként a holt pacsirta,
 Némúlj örökre el!

Lágy hangokon, ne túntesd
 Elém a hitszegőt!
 Nyájas reménye, meylet
 A szív magára szótt,

Lefoszlott, mint lefoszlik
Fájáról a virág,
Ha éltén őszi éjnek
Gyilkos haragja rág!

És fájo szívem álma
Vad rengetegbe vitt ;
Hol felleg úszsza a bércz
Repkényes ormait,
Hol titkos édes hangon
Susog minden levél,
S vándor fuvalmak ajka
Tündér-regét regél.

Ott a magány ölére
Simúlva biztosan :
Enyhület ért szememnek
Könyhullatásiban.
Megtelt csordultig a szív,
S addig hevült, dagadt,
Mig érzeménye buzgó
Énekben felfakadt.

S mig énekeltem a nagy,
Dicső természetet :
Szerelem ihleté át
A szíves éneket ;
A felvont húr zenéjén
Által fuvalt heve,
És rajta a dal újra
Szerelmi dal leve.

E hárfa énekének
 Mig álom-élte tart,
 Mig el nem fog borúlni
 A ciprus árnya rajt' :
 A húrok zengzetében
 Életre költ dalát,
 Mindenható szerelem,
 Te hasd, ihlessed át!

SZEMERE MIKLÓSHOZ.

Pest. január 1846.

Csütrkös sátorhegyek nyílt szomszédságában,
 Apró lánykáid közt, édes jó barátom!
 A családéletnek csendes boldogsága
 Mint ringatja lelked, szinte szinte látom!
 S örömem, bánatom mert érdekel téged :
 Egy csöppjét keserű poharamnak végyled!

Kórágyon fekszem én kínok tövisében,
 Ez a szalma olyan kemény, olyan hideg!
 Vajon puhább-e az, melyet ősi telken
 Vetettek, arattak atyafias kezek?
 Vajon jön-e azon a betegre álom?
 Egyetlen egy kincse e széles világon.

Ha az Isten éltet, egy kis házat veszek,
 Lesz mellette kertem s árnyékos szilvásom ;
 Kertem egyik felét felhagyom virágnak,
 Másik felét pedig búzának felásom ;
 És puha földjébe tiszta magot vetek.
 — Hej, ez az idegen szalma olyan hideg!

A kert legyen apró gyermekimnek könyve,
Majd ott tanítgatom őket térdeimen ;
Első táplálékot a gyöngye szív s elme
A jó, a nem mérges természetből vegyen ;
Hogy, megkeserítvén őket majd az élet,
Legyen hová nyugtot találni megtérnek !

Megtanítom őket, hogy az emberek közt
Sohase várjanak üdvöt, boldogságot !
Igy majd nem érezik a sajongó sebet,
Melyet apjok lelkén a csalódás vágott ;
Jókor tanúlják meg ezt az ártatlanok,
És áldják porom' is egykor, ha meghalok !

Kopogtatnak . . . ki jó? nem jár senki hozzám,
Úgy van ajtóm, a mint rég magamra zártam ;
Jó czinke, mért kopogsz fagyos ablakomon ?
Magocskát, meleget úgy sem lelnél nálam !
Bár lehetne véled a szabadba mennem,
Oda vonz szüntelen, oda ragad lelkem !

Mit csináljak veled, lelkem, te szilaj mén ?
A kór testet töri, tépi tombolásod !
Elmegyünk, elmegyünk ! csürkös sátorhegyek
Tövén barátidat, ne félj, majd meglátod !
Kapud', karod' úgy-e kitárod szivesen,
Jó barát, ha hozzád az Isten elviszen ?

Oh bár volnék nálad ! nálad jó meleg van,
S te gyakran leülnél ágyamnak szélére ;
Meg-megvigasztalnál, s elbeszélném én is,
Hogy azóta mennyi csapás, bánat ére ;
S zengő lantod egyik pajzánabb dalára
Még mosoly vonulna a beteg ajkára !

Kandallódnál látlak, — künn szél zúg az éjben ;
 Azt az üres széket ne tedd el mellőled !
 Szítsd fel a parázst, és emlékezzél rólam,
 Nekem lásd úgy tetszik, hogy ott ülök veled ;
 Igen, igen ! hallod ! halkan sír kis lányod . . . .
 Amott vadászkürtöd leesett, nem látod . . . . ?

Felveszem a kürtöt, s megkísértem fúni . . .
 Nesze, te tudsz hozzá ; emlékszel még rája :
 Hogy megfúttad néha ott a sötét bérczen ?
 Csak úgy rengett belé a vadak tanyája !
 Aztán . . . oh jaj fejem, fejem ! a képzelet
 Úz csalárd játékot velem. Isten veled !

SZERELEM.

Hogy lángra gyúlt én szívem általad :
 Érzém mindenható hatalmat !
     Csüggvén hölgyem hő ajkain :
     Több kéjt szívem nem bíra már . . .
     Csak boldogságod volt velem,
     Fényes sugár, meleg sugár !
     Fényes sugár, meleg sugár !

Forró, forró miként a nyár dele,
 S villámontó volt a lány kebele !
     E szív egén el-elborult,
     Fel-felderült a láthatár . . .
     Adtál a kéjhez kínokat,
     Kétes sugár, csalárd sugár !
     Kétes sugár, csalárd sugár !

S mindez hová lón? évek tűnve el :
 Fagyos nyugalmat érez e kebel!
 Fényed, mikép az őszi nap,
 Tőlem mind távolabbra jár ;
 S e szívre több hatalma nincs,
 Halvány sugár, hideg sugár!
 Halvány sugár, hideg sugár!

ELMÉLKEDÉS A KANCSÓ FELETT.

Azt beszélük, édes életpárom,
 Hogy én mindig a bolondját járom,
 Hogy nekem csak abban áll az élet :
 Éjjel-nappal társalogni véled.
 Nagy halálom, a midőn beszélük :
 Hogy szememnek nem virad meg délig ;
 Mert hozzám csak reggel jó az éj el,
 És az Isten napvilága éjjel ;
 S hogy még ott is botorkázva járok
 Útamon, hol sem göröngy, sem árok.
 Meglehet . . . . de rá kinek mi gondja?
 Korhelyebb az százszor, a ki mondja!

Ez a világ egy nagy rossz motóla,
 Nem lehet sok jót beszélni róla ;
 Jár, de hogy' jár? jaj biz össze-vissza,
 Mint a részeg, ki eszét megiszsza.
 Az időnek végnélküli szála
 Ezredévek óta foly reája.
 És míg a bölcs fontolgatva méri,
 S a fonálnak végét el nem éri,

Fontos semmiségén jót kaczagva,
 Felkiáltok, tölt pohárt ragadva :
 Mi gondom rá! a mely kéz motólál,
 Gondja is van rá, a pászma mint áll.

Mondják : sok van most is a rováson,
 S túl a rendén inni rossz szokásom
 S megsiratja egykor a ki mérte ;
 A nagy harang fog fizetni érte . . .
 A bor ára, szent igaz, telik rég,
 S adósságot hagyni nem szeretnék,
 De ha úgy lesz, mondok egy okos szót :
 Ki utól jön, zárja bé az ajtót !

Hát nekem, mely ígért annyi szépet,
 Örökösen adós lesz az élet!
 Sokat vártam tőle jó hiszembe',
 S mindig rossz pénzt nyomott a kezembe !
 Bizalom volt e rossz pénz, kínálom . . .
 S kinevetnek véle a világon !

Furcsa ! vannak, a kik azt remélik,
 Hogy a józanságot rám beszélnek ;
 No hiszen ki fejét erre szánja,
 Mondhatom : a borsót falra hányja !
 Az intő szót én többé nem értem,
 Hadd veszszenek ! hisz úgy is veszni tértem.
 S bár végbúcsút mondjak a világnak,
 Hirével az nem lesz a királynak.

Búcsufényben úgyis ifjúságom . . .
 Hej, maholnap lenyugodni látom !

Kik szívemnek kedvesek valának,
Mint az árnyék este, elhalának!

Hit s remények, e törött kebelnek
Mély sirjában halványan pihennek.
Szívem a sír, fejfa kín felette,
A csalódás, sírásója, tette!
Pilláimról a köny elmaradt rég,
Oldalamnál jó kancsó! te vagy még;
Hej, maholnap el kell válni tőled...!
Most iszom hát, míg lehet, belőled!

OH...!

Oh boldogság! árnyas zöld lugas,
Mért borul rám enyhe sátorod:
Ha szélvészben rengő lombjaid'
Féltenem kell, hogy lehullatod!?

A vágyó szív nyugtalan keres...
S nyer szorongást, kétséget veled!
— Boldog, kinek nincs mit féltetni!
Boldog, a kit senki sem szeret!

KÜZDÉS.

Mint a földre szállni félő parti fecske
Fáradtan fészkéhez tér meg éjszakára,
Fáradt lelkem csendes rejtekedbe vágott,
Völgyek, erdők, zölden lombozott határa!

Nem siratnék senkit én az emberek közt,
 Régen elfelejtve kedvesem, barátom!
 S köny szökik szemembe, ha a völgyi fákat,
 Régi ösmerősim' elszáradni látom.

Szívesen vár a völgy árnyas pamlagára,
 A madár köszönt és a vidék patakja;
 A nélkül hogy érte hálát várna tőlem,
 Enyhadó nedűjét nyílt kebellem adja.

Elsimíteni vágyik homlokom redőit
 A szelíd verőfény meleg mosolygása;
 S nem félek, hogy — mint a mézesmázos ember —
 Boldogságom sirját mosoly közt megássa.

Ah, az élet engem szörnyen elvadított!
 A magányban is foly keblem háborúja;
 Hadd folyjon, legalább átkos mesterségét
 Itt a gúnyolódás rajtam nem tanulja.

Zsibbasztó nyugalom, harcz, csend, vad kirontás . .
 Ez az én világom, az én szív-világom!
 Gyöngé istápom hit, ezt is néha csaknem
 A kétségbesésnek martalékul hányom,

S van egy kínos kéje e vad küzdelemnek,
 — A kíndezett ember egyetlen sajátja —
 Ő kevély, hogy szenved, s daczczal tárja keblét
 S a jobblét reményét, szinte fél, ha látja.

Láttam én a kérészt rövid életében,
 — Önpályámat véve mélyen gondolóra —
 Életet nyert, szállott, párosúla, megholt,
 S elég volt mind erre egy rövidke óra!

Szívesen cserélnék pályát e bogárral!
 Hisz rendeltetése célját ő elérte;
 Mondhatom-e én ezt földi életemről,
 Melynek útát a sors oly hosszúra mérte?

És ha majd lefekszem síri nyoszolyámba,
 Nem kísérnek-é le földi szenvedésim?
 Csukva lesz örökre két szemem? vagy egykor
 Felnyitom? s ha úgy van: mily világ vidékin?

Lelkem a kétség, e mély örvény felett — mely
 Megnyíl', barna keblét hirtelen bezárván —
 Röpked nyugtalan; de megpihenni nem tud,
 Mint vándor-madár a tenger sík határán.

Oh fák, szőljatok! ti vén apostolok, ki-
 Terjesztett karokkal barna-zöld palástban!
 Mondjátok: igaz-e, a mit e szív érez,
 Ohajtozva érez, jobb pillantatában?...

POSTADAL.

Zárt szobában, únalom közt,
 Mig sok ember tespedez,
 És szemétől a komor fal
 Annyi szépet elfedez:
 Völgyek, erdők és folyók közt
 Vígan hajtok addig én!
 És örömet nyujt az élet
 A természet nyílt öln.

Víg danára nyílik ajkam,
 S merre hajtok, száz szekér

Postasípom nyers dalára,
 Mind utat nyit, mind kitér.
 Úti táskám rejtekéből
 Bú, remény csak úgy repül,
 Jövetemre sok vidám arcz
 Elborúl, sok felderül.

Sok szülét, rokont, barátot,
 Édesen megnyugtatok ;
 Messze földről ennek, annak
 Szíves óhajtást hozok.
 A sohajtó lányka keble
 Boldog érzelmekre kél,
 Ha táskámban kedvesétől
 Van egy édes kis levél.

A pazar fiú reménynyel
 S nyugtalan vár én reám :
 Mert a rég várt örökséget
 Érkeztemmel kapja tán ;
 S mindezekre semmi gondom ... !
 Dudorászva dalra dalt :
 Vígan hajtok, nem cserélek
 Sok emberrel hivatalt.

BETELTEM ...

Beteltem e lármás világgal,
 Fénye s zaja unalmat ad ;
 Olcsó örömpohara nem kell !
 Megkeseríté ajkamat ...

Mint a vándort az erdő hűse,
 Más szebb napok varázsa von, —
 Csendes, boldog családi élet,
 Feléd, feléd sohajtozom!

Az én lelkem gazdátlan hárfa,
 Húrozva van, mégsem zeneg;
 Ah, mert hiányzik a szelid kéz,
 Mely nyájasan pendítse meg!
 S mint a gyöngy a tengerhomokban,
 Így elvész annyi szép dalom...
 Csendes, boldog családi élet,
 Feléd, feléd sohajtozom!

Eddig még úgy is mit sem adtál;
 Adj, sors, egy kedves nőt nekem!
 Ki jó- s roszban osztóva, híven
 Kisérjen át az életen!
 Ki lány kezével megtörölje
 Munkában izzadt homlokom...
 Csendes, boldog családi élet,
 Feléd, feléd sohajtozom!

S két kedves magzat anyja mellett,
 Egyik fiú, másik leány,
 Csivalyogván vígan körültem,
 Ez bábbal, az nádparipán:
 Gyermekek lennék és boldog én is...!
 Nem esnék bú s csapás zokon;
 Csendes, boldog családi élet,
 Feléd, feléd sohajtozom!

Templom lenne az én hajlékom,
 A boldogságnak temploma!
 Hogy áldozzék oltár-tüzénél:
 Hű barátság lépne oda:
 A háznak lenne két galambja:
 A szeretet, — a nyúgalom...
 Csendes, boldog családi élet,
 Feléd, feléd sohajtozom!

Mily szép napok...! mily nyájas esték...!
 Le sem hajtom még fejemet:
 S már lelkem boldog álmokat lát,
 Azok közt van, kiket szeret...
 Ah tündér-képek...! most borúsan
 Ülök künn az esthajnalon...
 S csendes, boldog családi élet,
 Feléd, feléd sohajtozom!!

SÍREMLÉK.

Pihenj, fiam! nem áll ugyan
 Kevély márvány álmod felett;
 De bús anyád, fájdalommal,
 Sirodnak élő szobra lett.

Szívemre írva fel neved
 A vesztés gyászbetűivel;
 A vándornak, ki alszik itt?
 Sirkő helyett én mondom el!

És elvirasztva napjaim':
 Veled majd együtt pihenek;

Hol nincs gyermektelen szüle,
 Hol nincs árván maradt gyerek!

SZÍVEMHEZ.

Mi lelt megint
 Szivem, te nyugtalan?
 Ezer bajom
 Van véled untalan!
 Könnyű neked,
 Könnyű kötődni benn;
 Künn a világ
 Koránsem úgy megyen!

Szegény fejem'
 Sujtolja annyi gond:
 Kenyér után
 Futok, mint a bolond!
 Könyűt facsar
 Szememből tűzhelyem;
 A holnapon
 Töröm ma a fejem'.

S te mit mivelsz?
 Égben ábrándozol!
 Tudj' a manó,
 Hol nem kalandozol!
 Űss' a guta
 Azt a sűrű sohajt,
 Ha a hideg
 Konyhára mitse' hajt!

Nem tetszik a
 Patak s kies határ ;
 Nem a falu
 S jámbor lakói már ;
 Borúlt az ég,
 És törpe a halom ;
 Szűk és hideg
 Neked szerény lakom.

De álmodol
 — Üzvének árnyékát —
 Örök tavaszt,
 Tengert, hegyormokat ;
 Szabad hazát
 És boldog népeket . . .
 Beteg szívem,
 Jó, hogy nem értelek !

Bár a dolgot
 Megszokta két kezem :
 Szegény vagyok,
 S gyakran megéhezem ;
 S te, szép leányt
 S szerelmet emlegetsz !
 Ily nagy bohó,
 Szívem hogyan lehetsz ?

Még éjjel is
 Tőled nem alhatom,
 Még akkor gyúl
 Veled meg a bajom !

Csalképeket
 Kergetve untalan,
 Előtted hir,
 Babér, szerencse van!

Nem mondom én,
 Gyötrődöl eleget!
 De hasztalan,
 Nincs benne köszönet;
 Mert a világ
 Korántsem úgy megyen;
 Ne álmodozz'
 Jó szív, eszed legyen!

A KÖLTŐ VÉGÁLMA.

Keblemben még az érzeménynek
 Értelme nem vala,
 S hogy átölelt szívem leánya:
 Dúsan, mint a tavasz viránya,
 Zsendült fel általa.

Zsendült az ének, s zengve szállott
 A hír gyors szárnyain;
 Keblem' varázs-tűz lelkesité,
 Halántékom' babér köríté
 Szent berkek árnyain.

Szerelem, múltó életünknek
 Magas költészete:

Ah, ihless még utószor engem,
Éltem hattyúdalát lezengem,
S dal lesz enyészete.

A szív kiégett . . . én letépem
Fürtimről a babért ;
Zöldeljen e sír barna fáján,
Virasztva éjfelek homályán
Az árva dalnokért.

Szivem reményit s édes álmát
A kinek szentelém,
Oh lány! ha a sír visszaadna :
Keblemben újra dal fakadna,
S virágos érzemény.

Alszol te . . . s én alunni mégyek,
Sirod leend honom!
Hisz álom a költőnek élte!
Mit árt, ha csak helyét cserélte?
— Ott újra álmodom!

Te, árva lantom, függj felettem!
Csendes szellő, ha kel,
S hurjaidba kap lágy-susogva :
Az énekest, fel-felzokogva,
Te szenderítsd el!

PUSZTÁN.

Pogány idő támadt, a pusztán üvöltve
 Futtatnak a neki veszett, vadult szelek ;
 Csikasz farkas fülel, csavarog mögöttem,
 Orczám' havas eső csapkodja, marja meg!
 Amott egy rongyos csárda rémlik . . . hej,
 Kinek ilyen sincs, annak palota ;
 Hólyag-ablaka bágyadt holdvilág,
 S bár nem sokat mond : betérek oda !

Hej beh boldog ember, a ki otthon lehet!
 Más így sohajtana a zordon éjszakán ;
 Én nem sohajtok így, nekem nincs otthonom,
 A mely nyugodalmas meleggel várna rám!
 Ha éj van is, egyszer csak megvirad ;
 Hadd zúgjon, majd eláll a fergeteg!
 Csapláros! nyiss ajtót . . . künn útas áll,
 Nem kell nekem sok, adj bort, kenyeret!

A tágas ivóház hangos és szomorú.
 Én egyes-egyedül csak úgy kongok benne ;
 Még kietlenebbé a pislá mécs teszi,
 Ha egy hű ebem sincs, csak valaki jönne!
 No de se baj! nem únom meg magam':
 Én, és a mindig kész emlékezet,
 E nyájas angyal s kinzó ördögöm,
 Majd elbeszélgetünk multam felett!

Megtöltöm poharam', s iszom kelleetlenül,
 A bor melegétől kedvet kapok talán?
 Tudj' az Isten, nekem bor közt eszembe jut
 Eltűnt éveimből jó, rossz egymás után;
 Hej, bár örökre elfelejteném,
 Mi kínosan érdeklí lelkemet!
 De zúgva jó az, mint a gyors folyam,
 Melyet feltartóztatni nem lehet!

Egyetlen virágot növelt életemnek
 Öröm- s csalántermő köves tartománya;
 Ah, mint vágytalak én kebelemre tűzni,
 Ah, mint vágylak most is, szívem szép leánya!
 Karom kinyujtom . . . de az élet, e
 Mogorva vén mester közinkbe lép,
 Száraz hosszú újjával fenyeget,
 Mondván: fiú, fiú! kenyér elébb . . .

És én törekedtem ez után eleget,
 Volt is már egy darab kenyérhez reményem;
 Minő derék fiú! kürtölte a világ,
 Minő derék fiú! s elmellőzött szépen;
 Ez csak hagyján! de mocskos nyelve még
 Jól megbecstelenít; — czudar világ!
 Mint a varjú szárnya a levegőn,
 Az én lelkemen ez sebet nem vág!

Hát még a kiket oly lelkemből szcrettem,
 Ti, a baráti név hazug bitorlói!
 Ti, az alacsonyság büzhödt mocsarának
 Sima bőrű, mérges párájú kigyói!

Üdvösségtekre im, e tölt pohárt,
 E tölt pohárt én . . . a földhöz csapom.
 Kár értetek; minő véghangja volt!
 Nem szóltok ti oly tiszta hangokon.

Künn vész zúg az éjben, — megtöltöm poharam'
 S mellettem hirtelen egy kaczer lány terem;
 Megölel, megcsókol, orczám' simogatja,
 Tudom bár hogy hűtlen, elúzni nem merem;
 Ez a csapodár leány a remény;
 És én megtöltöm újra poharam';
 Künn a vihar zúg, lelkem csendesül,
 S ajkimon a kaczer hölgy dala van!

UJÉVKOR.

Isten házába gyúl
 A hívő nép új évnek ünnepén;
 Holott forró imát
 A buzgó néppel híven mondok én.

És a fohász imígy
 Száll ég felé: ajándékozz nekünk
 Az új év kezdetén
 Új szívet, új lelket, jó Istenünk!

S mig érzeménye így
 Felbuzdult lelkemnek mennyben mulat:
 Ki nem feledhetem
 Imámbul a lányt, imádottamat.

S imé nyílt ajkamon
 Véletlenül ez új fohászt lelem:
 Maradjon, oh leány,
 Kebledben a régi szív s érzelem!

TEMETŐI HANGOK.

Megszólalt másodízben a kakas,
 Hangját az éjben hosszan nyujtva el...
 Mély csendéből a néma temetőt
 Rögtön kísértetes hang rázta fel.

Hideg siremlék bámult mindenütt,
 Hámlott kő, márvány, elkorhadt fa, vas...
 Ők szóltak mély, érczetlen hangokon...
 Elnémult másodízben a kakas.

I.

MÁRVÁNYSZOBOR.

Az egymástól elvált világ-elem
 Ős-forradalma adta lételem!
 S voltam, mióta volt a földteke,
 Sötét méhének márvány-gyermeke!

De jött a törpe ember, és hova
 Le nem hatott a mennydörgés szava:
 Fölverte vakmerőn sötét tanyám',
 Hogy tompa álmait virasztanám!
 S mivé levék? hol porba tér a por:
 Enyészet-hírlő hitvány sírszobor!

S itt, hol veséi szertemállanak,
 Ösmérhetd az embert valódilag.

Hosszú hazugság rövid élete,
 Kit bár a halál sírba fektete:
 Fejéhez más, emléket vés, gyalúl
 A nagy hazugság folytatójaúl.
 S a holtak, — a mint mondják — e rövid
 Életben szerzett fényes érdemit
 Arany betűkben fenn hirdeti ez,
 — Bolond, hitén hazugságot ki vesz!

Rég állok én itt, minden éjfelen
 Átkozva tartós márvány-életem',
 Mely a rombolva járó századok
 Dühén, akartalan daczczal, kifog.
 Annak, kit itten rejt a siri bolt,
 Midőn szennyes pályája futva volt,
 Fölé érdemjelül helyeztenek,
 Bámulván a szájtató néptömeg;
 S a bérelt szónok, minden jobb kebelt
 Méltán bántó dicsérő szót emelt.

S kit a bűn orgazdának ösmere,
 Nadálynak a veriték embere,
 Ki marta, mint eb, a becsületet,
 Kitől a szűz igazság reszketett,
 Az eskürontó, vérgyilkos, kaján:
 Üdvösséget nyert szemtelen szaván!...
 A sir pedig gondolkodott, s a föld:
 Ha befogadja-é ölébe őt?...

S ez átkozottnak porló hamvait
 Jegyezve állok évek óta itt,
 Várván : hogy a ki lát szivet, vesét,
 Villámmal törli szét e rút mesét,
 Melyet szilárd keblemre, kinnal a
 Vésü vájt és erőszakolt vala !
 A sir pedig gondolkodik s a föld :
 Keblébül hogy ne hánya-é ki őt... ?

Az ember élte kétszín, álkodás,
 A temetőbe nem kíséri más ;
 S az elmállott szív, bár rég por, homok :
 Ez, az élők szemébe vigyorog.
 Itt, e felhantolt sírhalom felett,
 Hová egy öngyilkos temettetett,
 Békés olajfa hajtja levelét,
 Gunyolva a benfekvő életét.

Mi szép amott, a fehér lilium
 Családival beültetett halom !
 S a szűz virág talán lehervadand?...
 Nem, bár kéjhölgyön domborúl a hant.
 Kit éhhalál küldött apáihoz :
 Sírján vadbúza bokra ingadoz.

Bölcszet vezérel lámpásként az ész,
 S bölcsnek sirján szamártövis tenyész.

Itt cziprussal gyász fűz ölelkezik
 A zsarnok sirhalmán, kinek pedig
 Vesztét imádságába foglalá
 Az árva nép, mely *éltét* gyászolá.

És szól az emlékkő betűje fenn :
Itt nyugszik ő az Urban csendesen ;

S az ítéletnek nagy napjára vár,
Mely felkölti, valakit sirja zár!
Nem igaz, nem! ha az éj fele jő,
Sírjából nyögve vánczorog elő,
Kit a reá kért átok súlya nyom :
Kerüli csontját csend és nyugalom!

Hazugság, hogy várná a nagy napot!
Kiben vér és velő jéggé fagyott,
Ha gondolatja arra tévedett,
Hogy higyjen sirontúli életet.

Ott, egy jól ápolt sirnak mélyiben,
Korfontosságú férfiú pihen ;
Pihen, mert méltó munkát végeze,
A társaságnak szolgált két keze ;
A sír virágos, a sír hantja zöld,
Lágy fűvében dalos madárka költ,
Dal és virág mind e sirhoz való . . .
Hiszen porában fekszik a — bakó.

Hol letevék a költő hamvait :
Szegefű s demutka illatozva nyit,
Magvát, barátja, a kis csalogány,
Hű rokonszenvből ejté el porán.
Nem tudta ő, az énekes barát,
Mi illetné a költő hűlt porát ;
Tudván, mi volt a dalnok élete :
Sírjára ürmöt s бүrköt ültete.

Kit a halál itt por közé vetett :
 Tagadott Istent, örök életet ;
 S imé a feltámadást tagadó
 Sirján kihajt a leszúrt fűzkaró!

És a könyűt ki számlálhatja meg,
 Mely itt kétszínűségben elpereg?
 Hantot, hogy meg ne szólja a világ,
 A férj, utált nő sirhalmára vág.
 Az özvegy szíve gyászba nem borult,
 S hoz férjének immortel-koszorut ;
 Testvér testvérré bérgyilkost fogad :
 S ültet halmára fát, virágokat ;
 Magzat, örökös kijövén ide :
 Boszús lesz *nem beteg* szülőire.

Ellenmondás minden lépten nyomon,
 Gúny és hazugság kövön, hantokon...!
 Tagad, hisz ; sir, kaczag ; csügged, remél
 Az ember itt, úgy a mint kedve kél!

Jött a tavasz, s nyugalmas éjfelen
 Virágmagot szórt e csont-telkeken ;
 Kértük, hiába kértük egyre őt :
 Ne látogassa meg a temetőt!

Itt nem virúlat, rothadás lakik,
 Övé e föld a végső szem-porig.
 S ennek virága, mely buján tenyész :
 A csontokon élősködő penész.
 Nem kell más virág, s zöld levél nekünk!
 A lét halála a mi életünk....

Ki hópalástartal mindent eltemet,
 Kértük, hiába kértük a telet,
 Midőn felszedte fehér sátorát,
 S a tért bucsú-dühében zúgva át,
 Nyaralni vad bérczekre költözött:
 Maradni köztünk, a sirok között!

Alant ha tél van, tél legyen felül,
 A régi szó, mig nem, vagy teljesül,
 S fel- vagy nem olvad dermesztő fagya....
 Hiába kértük, a tél elhagya..!

Ki a lehunytt napot meggyászolod:
 Hagyd nekünk, oh éj, barna fátyolod!
 Legyen kitiltva innét fény, sugár...
 Mely hozzánk úgy is csak hazudni jár.
 S kit az enyészett barna lelke bír:
 E csontvilágban gúny a játszói pír.

Borúljon el hát barna éjözön
 A temetőn, e nagy botrány-kövön,
 S néha vessen a boszus ég villáma,
 Muló fényt e világtalan világra!

II.

FEJFA.

Meghozta gyümölcsét
 Zöld ágam; az ágnak alatta,
 A hontalan útast
 Kért nyugalom árnya fogadta,

S a vész idején menekülve alám :
Rá védve borúlt leveles koronám !

S engem, ki tenyészttem
A messze vidék örömére :
A törpe halandó,
Fejszét derekamra ki mére,
Hogy több tavaszon ki ne hajtson az ág,
Őrnek siri lakja tövébe kívág.

És a kinek ifjú
Bimbót s levelet hozza ékül
Száz új kikelet, most
Rajtam rohadás moha zöldül.
Lombon zene csattog, a fülmile bűg;
Itt éji sirok riadó ura zúg.

Őt, sirja ölében
Porladva ki fekszik alattam,
Meghozva gyümölcsöm',
Érdemre ha nézsz, meghaladtam !
Hosszú kora pusztá, miként az ugar,
Hantját feledés lepi s asszu avar !

III.

VAS-EMLÉK.

Tűzben születtem a világra,
S ki a villámot, égi vészt
Gúnyolva hívom érczfejemre :
Im, hitvány rozsdá ront, emészt.

Bizony, bizony bolond az ember!
 Magát csufolván meg, midőn
 Jelül, elmálló csontja mellé
 Vasszobrot tész a temetőn.

Fölcsengve ontván buja rendet
 Hajlott kalászu téreken,
 A napsütött kaszás kaszája,
 Mi boldog volna életem!
 Szántóvas a szántó ekéjén,
 Sírt kikelendő magnak ás;
 Itt tél van; — ott minden tavasszal
 Megjő a várt feltámadás.

Lehettem volna harczviharnak
 Táborverő villáma: kard!
 Királyi pálczával dijazván
 Mely forgatott, a férfi-kart,
 E harczi sarló által a hős
 Fejére zöld babért arat;
 Szolgálom, fénytelen szobor, most
 Élők helyett a holtakat!

Inkább mint bús rabláncz csörögnék
 A börtön átkos éjjelén;
 Vagy a vérebernek kezén, a
 Bünöst, igazt öldökleném:
 Mint ingatag lelkű pulyának,
 Kiben szilárdság nem vala,
 Jelöljem érdemetlen hamvát
 Szilárd keblemnek általa!

IV.

ÁKÁ CZ-FEJFA.

Bús szenvedő élt a világon,
 Baját nem mondta senkinek;
 Magában állt, mint a beteg
 Tölgy áll a messze pusztaságon!
 De sápadt homloka,
 A melyre mély redőket vése
 Lelkének elzárt szenvedése,
 Lőn annak szónoka.
 Kertébe egyszerű lakának
 A szél ákácztot ültetett,
 Az ákác volt éber tanúja,
 A kín mikép csapdosta, dulta
 Sápadt foglyát, az életet!
 S a haldokló ágyához a midőn
 Egy jobb világ követje lépe:
 Az ákác szívesen sírfája lőn,
 Hisz ő volt úgy is élte képe!
 A szenvedő e hant alatt pihen,
 Hideg sirjának mélyiben.
 Felette hír, köny nem ragyog...
 A kert ákácza én vagyok!

A természet keze
 Ákáczfának mit ad?
 Szuró tövis közé
 Halvány virágokat!
 Halvány virágom hullatag vala,
 És tüske nélkül nem virúlt,

S a gyilkos túske mindig fennmaradt,
 Bár a virág lehúllt!
 Kemény sorsnak keze
 Halandónak mit ad?
 Halvány örömihez
 Metsző fájdalmakat!
 A boldogság piros borában is
 Egy-két csepp mindig rejtett fájdalom;
 S múltó öröm sem látogatja meg,
 Kit szenvedés vas-karja nyom.

Az éj hall átkozódó hangokat;
 Panaszra sárga fejfa nem fakad,
 Lehullt örökre bár
 Halvány virága, levele:
 De, melyek lepték ágait,
 Le a tüskék vele.
 S szenvedni kit látott sokáig,
 Most nyúgodalmának tanúja...
 A földi lét keserve, búja
 Nem hat le a sír padlanáig.
 A szenvedő e hant alatt pihen,
 Hideg sírjának mélyiben,
 S ki halmán szívesen elkorhadok:
 A kert ákácza én vagyok!

V.

FENYŐ-KERESZT.

Büszke bérczorom felett
 Voltam égre nyult fenyő;
 Zöld fenyőnek lombja zöld,

Tél ha múlik, tél ha jő.
 Éltem szép tavasz vala,
 Szenvedek most bús telet;
 Megszáradva, lombtalan
 Kis kereszt a sír felett!

Bérczlakó fenyőnek és
 Sirkeresztnek élte más;
 Ott patak, zöld lomb, zene,
 Itt enyészet, sorvadás.
 Átok rá, ki engemet
 Elszakasztta tőletek:
 Sugár testvérek, tavasz,
 S zúgva zúgó rengeteg!

Kisdéd édes álmival
 Ah miért nem renghetek?!
 Álom és tej életetik
 A mosolygó kisdédet;
 A tej, a szülő-kebel
 Édesen meleg teje;
 Álmat a mely rája hoz:
 Lágyan rengő bölcseje.

Jött az ember, és elébb
 Vészes tengerekre tett;
 Csikorogva, nyögve ment
 Sudaram szirt, hab felett,
 Nyögve, mert átkos teher
 Marta rajtam lánczait,
 Vásárookra hordva az
 Ember, ember-társait.

Árbocz voltam, a hajó
 Szirteken hogy törve lőn :
 Partra vetve, jel levék
 A kietlen temetőn.
 Hol az éjfél száz fagyos
 Kóbor-rémet szétereszt,
 Elkorhadva, lombtalan,
 Szomorú kis sírkereszt . . . !

VI.

GRÁNIT-SZOBOR.

Csodája voltam a zergék honának,
 Vendégeim sas, villám, köd valának ;
 Zöldes moh ülte homlokom', jeléül :
 Hogy a vén granit-szikla meg nem véntül.

Alattam ott, miféle földi férgek
 Fel-feltünő csoporti járnak, élnek ?
 Szóltam kérdőleg a bérczek sasának :
 Embernek mondta ő, *a föld urának*.

Sok századig kaczagtam e beszédet,
 Látván naponként e kis furcsa népet ;
 S vártam : talán egykor magasbra nő fel . . .
 De még törpült, de még satnyúlt idővel !

Majd megragadt egy bőszerő haragja,
 Rengvén belé a bércz aczél-alapja ;
 Földindulás rázván meg a világot,
 Engem fennről a síkmezőre vágott.

Hozzám az embert bámulat ragadta . . .
 Ki majd szent homlokom' lábbal tapodta!
 S vésüt hozott, roncsolni büszke sziklát,
 Bár hányt daczos mellem dühébe szikrát!

Az őserő szabálytalan kezétül
 Idomtalanságot ki nyertem ékül:
 Csúfos szobor levék . . . hah, a szabályok
 Eltorzító majmára átok . . . átok . . .!

S ki láttam, mint születtek ezredévek;
 Egy csecsszopó kimultáról beszélek;
 Hah, bár sülyednék el, hogy szem ne lássa:
 Mivé lőn a bércz szikla-óriása! . .

*

Mig így beszéltek a sír szobrai,
 Egymásután a márvány, kő, fa, vas:
 Halotti csend állott be hirtelen . . .
 Megszólalt harmadízben a kakas.

CSALÁNOK.

I.

A VITÉZ FIU.

«Fiam! lejártak napjaim . . .
 Mely védte a magyar honát:
 Órizd meg kardom', a család
 Hat százados tulajdonát!

És — mert ki tudja a jövőt? —
 Ha zúgna tán a harcvihar:

Honért, királyért hősileg
Villogtasd, mint igaz magyar! »

— És függ a kard, de béke van,
S henyélve, hogy ne függjön ott :
Belőle, a vitéz fiú
Dobányvágót csináltatott.

II.

A GYÁSZOLÓ FÉRJ.

Csinos parasztlak udvarán
Gyászos karének hangja kel,
S a népnek nagyja, apraja
Tolong : hiszen bámulni kell!

És a nyugalmas sír felé
Kisérik a jó házi nőt ;
A férjnek kínja végtelen,
S mondják : követni fogja őt !

És íme, a nép jóslata
Minő hamar beteljesült :
Szegény, a gyászbeszéd alatt
Szerencsésen elszenderült !

III.

KÉP.

Sűrű bokor zöld lombja közt
Fészket rakott egy pár madár ;
A fészek ím megnépesül . . .
Benn pelyhesek sipegve már.

A hím csodálkozik, hogy egy
 A többinél hatalmasabb ;
 Testvérítől elüt nagyon,
 És orra, körme horgasabb !

Te jámbor, jó hogy nem tudod :
 Hogy a kakuk pajzánkodott !

IV.

HELÉNÁHOZ.

Vagy én volnék süket, vagy te volnál néma :
 De így rossz pár lennénk, *beszédes* Heléna !

KOSZORÚ.

A költő homlokán,
 Hol terhesen függ a lélekború,
 Hírnek szellőiben
 Rendül meg a zöld repkénykoszorú.

Vágygyal ne nézzetek
 Fel a költő repkényes homlokára ;
 Hisz a lomb rajta a
 Megtört kebelből drága vérnek ára !

Irigylitek talán
 A télviharral küzdő, lombtalan
 Tölgynek, hogy ágain
 Függen a *fagyöngy*, zöldelve bokrosan ?

Tudjátok meg, hogy a
 Bérczen a gyöngyös águ tölgy beteg!
 A költő homlokán
 Bánatra vannak a zöld levelek!

ÉNEKEK.

I.

REGGEL.

Oh jertek a reggelnek idején,
 Szent buzgóságnak szárnyai,
 Ragadjátok lelkünk a menny felé,
 Hová ugy óhajt szállani!
 A fényes nappalnak láttára
 Hevülvén tisztelet s hálára,
 Hadd buzogja ki a mit érez:
 — Oh vigyétek jó Istenéhez!

Mint a világon szélyel áradott
 Az élethintő napsugár:
 Isten! jószágodnak malasztitól
 Megteljesült a földhatár!
 Jó atyánk! hű szerelmed látván
 A földön s a lelkek világán:
 Keblünk, mint a patak megárad,
 S kiöntjük néked hő hálánkat!

Világosság hatalmas Istene,
 Ki a reggelnek ura vagy!
 Ki adsz a földnek fényt és harmatot:
 Fényt s harmatot lelkünknek adj!

A halandó szem messze nem lát,
Küldd hozzánk a szent *bit* világát!
S erénynek harmatja csillogjon
Lelkünkben, békés olajágon.

II.

ESTVE.

Hálaadásnak szent oltáraként
Piros tűzben ég napnyugot;
Oltárrá váljatok mi szíveink,
S lobogjon hálalángotok!
Isten! hú karjaid vezérlik
Az embert a nap lementéig.
S felette áll az éj fekete
Szakán, angyalid őrizete.

Egy áldásteljes nappal újlag
Meghosszabbítád életünk;
Jóságodtól jött béke és öröm,
Tied hálánk, dicséretünk!
Kit közlünk bú-bánat ére:
Irt nyújtál szívének sebére,
Az árvák könnyeit te látád,
Tudtad az özvegy sóhajtását.

Csak benned bízunk hát ez éjen is,
Ki nappal jó atyánk valál;
Oh Isten, örködjél erőtelen
Teremtésidnek álminál!

Hadd nyúgodjék meg testünk lelkünk,
 S engedj békességben fölkelnünk!
 Vagy ha eljössz értünk ez éjen:
 Add, hogy csendes halálunk légyen!

NYILT LEVÉL EGY HÖLGYHÖZ.

1844.

Nemes hölgy! im forró üdvözetet
 Egy hő szív küld a távolból neked!
 Mint az érnek, mely mossa lábadat:
 Forrását nem tudod, honnan fakad;
 De érzed a kristály-tiszta vizet,
 Mely lágy hullámival feléd siet;
 Magam neked ki vagyok idegen:
 Ez a csermely az én üdvözetem!

Kebledre két édes szülött simul,
 Egyik fiad, másik szelíd leányod;
 Mig áldva a ki adta, kedvesid'
 Reggel, este imádságodba zárod:
 Van más is, a ki minden pillanatban
 Reájok gondol híven, melegen;
 S emlékökhöz e két szót fűzi lelke:
 Oh szent barátság! édes szerelem!

S mig egyengetni éltök útait,
 Jár a jövőn a hú anyának gondja:
 Van, ki álmain egy tündér-világ
 Fényét, dicsét, mind-mind fejökre fonja,

Kinek élte, nyugalma, boldogsága,
 Kedves szülöttidért nem lenne drága;
 Rajtok kívül, ki mindent meghagyok
 Szülöttidnek, jó hölgy, az én vagyok!

Emlékezem... szép őszi este volt,
 — Sárgán hulltak a fáknek lombjai;
 Midőn a szív csordultig tele van,
 Hanem az ajk nem tud mit mondani;
 Fiad' s leányod' karjaimba öltve:
 Kimentünk a berekbe, a mezőre,
 Érzelminknek nem volt szüksége szóra...
 Oh az az est, az a szent, boldog óra
 A titok s emlék pecsétje alatt:
 Örökre itt, itt... lelkemben maradt!

Lásd! jó anyám régen a sirba szállott,
 Megértem én korán az árvaságot;
 Mint gyenge hajtás a nyárnak hevéen:
 A szenvedést korán megösmerém!
 S mert nincs, ki vonna hú meleg szívére,
 Fájdalmam és örömem osztva, érte:
 Anyám helyett, ah mint ohajtanám
 Jó hölgy, neked mondhatni ezt: *anyám!*
 S talán...? ki küldött csábító remény?
 Hogy ámitásod tudva higgyem én!

De bár ne is legyen csak színes ábránd,
 Ez érzés, mit vágyó szívem melenget,
 Bár a remény nyom nélkül szétenyészsen,
 Mint szép álm, mint egy forró lehellet:

Mely tartsa hű lelke' hozzátok kötve,
Az emléket megőrzöm mindörökre!

Ne bánd, oh hölgy! hogy szívök érzetén
Hiven hajolnak magzatid felém!
Mint a lóhere hármass levele:
Hiven összeforrt hármunk kebele;
Halld meg, ha a távollevő barát,
Emlékezetnek hallatná szavát;
S ne légy kemény a kedves jó leányhoz,
Ha lelke tán, mint a vándor-madár,
Hol a tavasz virít, az ég sugáros,
Az elhagyott vidékre visszajár.
Engedj szivedben nékem is helyet
Szeretteid között. — Isten veled.

LEVÉL PETŐFIHEZ.

Bártfáról 1844.

Ismeretlen, hanem még is jó barát!
Vedd egy víg, most kór-fiúnak pár sorát!
Kit bár a bor lángszerelme úgy hevít,
Mégis a sors vizre hozván, vizre vitt.

Víg szeszélyű bordalaid' hogy olvasám!
Jól beszél ez a poéta! gondolám;
S életemben bár egyszer sem láttalak!
Megengedj, de cimborámnak szántalak!

A pohárhoz én is értek egy kicsint,
Vigadozván szent Dávid zsolttárakint ;
 Ha dallhatok, szerethetek s ihatom :
 Nem veszett el sem éjem, sem nappalom.

Homlokomra barna felleg gyakran ül,
 S Isten látja, mennyi kín e szív körül ;
 Bor tüzétül a fojtó bú-lég kigyúl,
 S a borúlat villámozva elvonúl.

Ajakimnál a pohár ha kiürül,
 S piros lelke a pokolra lemerül :
 Bús gyönyörrel földre sujtom... s szétszakad,
 Hogy hajnalra nyolcz ivónak egy marad.

És beszélek : Mi az ember ? Egy pohár,
 Mely száz szomjú szenvedés közt sorra jár,
 Benn az élet, bor... de ürmös... mit nevezsz... ?
 A bor elfogy, a pohárnak vége ez...

Fénylő kristály volt, s im rossz cserép leve,
 Eltűnt vigan pezsgő, szikrázó leve ;
 Hát a szesz... A szesz fiúk... eh menjetek !
 Ilyen kérdést csak a *papnak* tegyetek !

Asztalnál ül a vén korhely, a *balál* ;
 S a törésben hej be nagy kedvet talál !
 Bort fiúk, bort ! mert maholnap úgy lehet,
 Nem találtok poharat, csak cserepet !

És barátim ebbe' már nem gátlanak,
 Csak mosolygva *nagy bolondnak* mondanak ;
 Azt is kérdik, hogy mikor lesz már eszem ?
 Nem sokára ! biztatom, bár nem hiszem.

S kötődnek: hogy becsüljem meg már magam',
 Mert biz egyszer mind kiázik a fogam;
 Adjatok bort, bizton ázhatik fele,
 Úgy is szűken van, mit rágni kell vele!

Hozzon egyszer, jó fiú, az Isten el,
 Szívesen lát a barátság, a kehely!
 Jere hozzám «sárga pitykés közlegény»,
 Isten-engem! fővezérré teszlek én!

Ott fog állni a kulacs, mint barna vár,
 És körülé annyi ágyú a pohár;
 S az erősség megvívátván általunk:
 Dőlt falánál bátor szívvel meghalunk!

Tokaj bérczén ütjük egyszer fel tanyánk',
 Hol oly jól kitesz magáért őstasyánk;
 Ott iszunk még, ott! s csinálunk annyi jót:
 A bor ellen tartunk prédikációt.

Majd kettecskén felpipázva, életünk
 Tarka-barka percziről beszélgetünk;
 Egyet iszunk a multakra szótlanul,
 Hej, arra az ittas is kijózanul!

Messze mentem,— észre még csak most veszem,
 Víz felett is csak boron jár az eszem,
 Mert bor itten, jó fiú, ha volna sincs;
 Torkomon hej, párosával a bilincs!

S a vizivás hej be kínosan megyen!
 Fél pohárka, még az is csak foghegyen,
 Savanyú bár, de mégis csak víz biz ez,
 Az embernek semmi kedvet nem szerez!

Halld csak : tegnap a vidéket jártam el,
 Bércztetőkre nagy kínok közt mászva fel :
 Hogy ha nem hoz derűt a szőlő leve :
 Viditson fel legalább a *levele* !

Végre látok sok járás-kelés után,
 Zöld növényt a halom lejtős oldalán,
 Nagy örömmel én is hozzá sietek . . .
 Hát *komló* volt, hogy a ragya üsse meg !

Víz-világ ez, nincs szüretje, nincs bora,
 Gyáva szívként zúg a fenyves tábora
 A legelső lágy szellőcske fúvatán ;
 Bort teremve, ez is bátrabb volna tán.

Hej, ha egyszer visszavisz jó angyalom,
 A *mulasztást*, ne félj, beh kipótolom !
 Addig is szánj, vizgyülölő jó barát,
 S üríts értem, nyavalyásért, egy pohárt !

KÉT MADÁR.

1846.

Két madaram volt : az egyik fehér,
 A másik fekete ;
 Két madaramnak bizalom vala
 S ifjuság a neve.
 De itt hagyának . . . ! s oly rideg vagyok,
 Minő a pusztá ház,
 Hol nem lakik nyájas galamb, sem a
 Vig fecske nem tanyáz.

Ifjuság, ifjuság . . . gyors fecske, te!
 Szárnyad hová ragad?
 Hát elvived éltentől ily korán
 A szép meleg nyarat?
 Nem látlak fényes villámok között
 Vigan czikázni fenn . . .
 Nem látlak többé mélységes habon
 Elcsapni hirtelen! ?

Ah, véled minden, minden oda van . . .
 Virág, dal, szerelem!
 Fájó borongás emlegetve az
 Elmultat szüntelen;
 Hull a barna fürt, az arcz pírja vész . . .
 S az élet átkaúl:
 Nem akar a lélek vénülni, sőt
 Új meg új lángra gyúl.

Ifjúság, ifjúság . . . gyors fecske, már
 Ha elmenél magad:
 Minek vived el, mért nem hagytad itt
 A másik madarat?
 Elszállott véled a fehér galamb,
 A nyájas bizalom,
 Ki olajágot horda nékem a
 Világból egykoron.

Mint a futóborostyán átölel
 Elő fát és romot:
 Az emberekhez lelkelem és karom
 Forrón ragaszkodott.

És most kerülöm őket . . . borzadás
 Fut végig lelkemen :
 Hogy e mosolygó hóhérok keze
 Fogja be majd szemem'.

A két madár örökre elrepült . . . !
 Mellettem ki marad ?
 Az életben, ha már gyönyört nem is,
 De fás nyugtot mi ad ?
 Föl, föl munkásság s életküzdelem !
 Rengjen zajtól a ház :
 Ha benne többé nincs fehér galamb,
 S vig fecske sem tanyáz !

A HANGYÁKHOZ.

Jó reggelt, sürgő hangyanép!
 Korán munkához láttatok . . .
 Henyélő nincs közöttetek !
 Nálunk nem így van a dolog !
 Egyik, törvén kemény ugart,
 Napestig izzad, dolgozik ;
 Másik, rugalmas pamlagán
 Végig nyúlván — *unatkozik*.

A munka nálatok közös,
 Az a jószág, a szerzemény ;
 Mindenki dolgozik s eszik . . .
 Hja ! nálunk ez más rendbe' mén ;

Itt a henyélő: *potrohos*,
 Bőrébe csak szuszogva fér;
 De a meghámlott marku nép,
 Oh az pogányul — *ösztvér!*

Ti nem versenyegetek; de egy
 Békés család országotok,
 Ott nincs *enyém*, nincsen tied...
 Nálunk máskép van a dolog!
 Egymást felfalni, érdekeink
 Csatáiban készek vagyunk!
 Fordítjuk a köpenyeget,
 Eladó lesz hitünk, szavunk!

Ha veszély van, ti nálatok
 Mindenki víni, halni kész,
 Tojásit menti a szüle...
 Nálunk a honfi szóvitéz!
 Nem áll meg emberül helyén,
 De félre áll, — s uram fia!
 Az asszonynak elébbvaló
 Az ékszere, mint a — fia!

És jó hangyák! ti rajtatok
 A külső köntös fekete;
 Nálunk belől hordozza ezt
 Sok ember lelke, érzete;
 Hanem hogy itt is annyi sok
 Csúszó-mászó férget lelünk
 A ronda porban: véletek
 No már ebben *megegyezünk!*

ÉLETEM.

Én nem nevezhetem tengernek éltemet,
 Hisz az csak egy csendes, boldog tavacska volt ;
 Jó volt hozzá az ég, jobb már alig lehet,
 Réája partirúl virágos ág hajolt ;
 S hol vadregényesen hullámozott a vidék :
 Hús völgybe termetes tölgyek környékezék.

Szürkületben, midőn csendes még a világ,
 Száz fészekből zengett felette lány zene ;
 Mérgét védbástyaként felfogta lombos ág,
 Ha felriadt észak vadan dúló szele ;
 Medrét nem ülte sár, vizét nem szállta szenny,
 Fehér kövecs volt ott, s aranszínű főveny.

Ha néha-néha köd boronga tükörén,
 Befátyolozva, mint hamuszínű lepel :
 A lány fuvalommal, mely támadott körén,
 Mosolygva széleszté a jó nap fénye el ;
 Dal zengett, — virág nyílt, széllel játszott a hab ;
 Mi volt a tónál szebb ? ki nálam boldogabb ?

De kárörömmel jött rá egy szilaj sereg,
 Taposva, tépve járt a csendes tó körül ;
 Irigység üszkétől lángolt fel a berek,
 — Ember boldogságán, ember ritkán örül, —
 S a tóba oly szörnyű sulyos sziklát vetett,
 Hogy zúgva szétcsapott habja a part felett.

Ez a nehéz teher keblében mélyre szállt,
 És nincs remény s erő, többé kivonni azt;
 A játszi habmoraj lázas zúgásra vált,
 A víz sötét . . . apad . . . elérve a tavaszt,
 Midőn kiszáradott és élte elhala:
 Meglátjátok, a kő minő sulyos vala . . . !

AZ ERDEI LAK.

(Költői verseny Kerényi- és Petőfivel 1845-ben.)

Völgy felett, a bércz alatt, középén,
 A behorpadt hegynek oldalában:
 — Hallgatózva néma csend körülé, —
 Nádkötésű kis lak áll magában.

A kis csermelyt rácsos ajtajánál
 Át sem kell röpiülni a madárnak;
 Habtalan fut, szóttalan fut, benne
 Tarka pintyek lépegetve járnak.

Görcsös águ bükkal a sötét szílt,
 Mely a házat vészek ellen ójja:
 Udvarába eleven sövénynyel
 Foglalá be régi jó lakója.

A vad-szóló gazdag levelével,
 Mely magát a vért-telekre fonta:
 Sátort képez és a gazda déli
 Álmot alszik árnyában naponta.

Mig fiát a fatetőkre csalja
 A piros tojásu vércse-fészek ;
 Vagy kiáltja gondtalan kedélylyel :
 Héh kakuk, kakuk! szólj : meddig élek ?

Zúg az élet, zúg vásári népe,
 S nem hat a bércz egyszerű lakáig ;
 Néha hallik elhaló harangszó,
 Szép idő ha gyors esésre válik.

Itt a hajnalt nem kakas kiáltja,
 Van dalos madárja minden ágnak :
 A rigó-fütty, gerliczék bűgása,
 S csattogány-dal szépen összevágna.

Fenn, kivágott cserfa törzsökéhez
 Kötve ing a vízmosás bürűje ;
 És a törzsök, zúgva ki- s bejáró
 Kék darázsok mézetlen köpűje.

Lenn a mélyben, szirt, s fatorladék közt
 Elvesz a bércz harsogó patakja ;
 Rejteket a szirt s fatorladéknak
 Smaragdszínű gyíkok népe lakja.

Hallgatás ül bércezen, omladékon . . .
 Meg-megrendül a vakand turása . . .
 S hallik itt-ott vén cser oldalárul
 Tarka harkály gyors kopácsolása.

Meg-megdördül csendes alkonyatban
 Gyilkos csője a leső vadásznak ;
 Fel-fellobban bérctetőkön a tűz,
 A hol a szénégetők tanyáznak.

Tengeren csend és vihar. Hazája,
 Mérhetetlen tenger a szigetnek.
 Rengetegben csend s vihar. Szigetje
 E kicsiny lak a nagy rengetegnek.

Vadregényes erdőség vidéke!
 Majd ha a tél fagy-bilincsbe zára:
 Távol nézek hótakarta kunyhód
 Felgomolygó kék füstoszlopára.

És ha éjjel a lak ablakából
 Mécskanóczok fényt lövelve égnek:
 Azt hiszem, hogy mindez lüktetése
 A megdermedt jégvidék szivének.

És lelkemben nyugtató hit éled:
 Nem halt meg, csak alszik itt az élet!

HŰSÉG.

Barátom mátkájához.

Magas menny a hűségnek hazája,
 Túl a földön, sziklaormon s fellegen;
 Hol megáldva, földre ejti Isten
 Jóvoltából tiszta harmat képiben.

S olykor a csöpp nem föröszt virágot,
 Mert utában vad vihar ragadja el;
 Tóba hull itt, ott sziklán törik szét,
 Vagy a földnek tar göröngye iszsza fel.

De fönségét mindütt megmutatja,
 Hantot növel a göröngyön és poron;

Búborék áll a tavon felette,
Fény-zománczú tündéres kis sírhalom.

És a sziklát, melyen széttörődött,
A tar sziklát, melynek nincsen élete,
Hogy télben is kiterítve álljon:
Lágy moh zöldes bársonyával vonja be.

S a virághoz, melynek szánta Isten,
Tiszta csöppje hogyha bizton elhata:
Mézzé válik a megnyílt kehelyben,
Édes mézzé a menny tiszta harmata.

Szép virág te, élted tavaszában,
Kebled e szín-mézzel telve telve van!
Édesítsd meg kedvesed, barátom
Éltét ezzel, szép virágszál, boldogan!

NEFELEJCS.

Mintha volna a liget könyűje,
Tiszta gyöngygyel ömlik a patak;
Partjain az ifju nefelejcssek
Bokrosával felvirítanak.

Kedves lánykám! égi szép szemedből,
Hivedért könyűt gyakorta ejts!
Kebleden, édes bús harmatától
Úgy virúl a legszebb *nefelejcs!*

ELMONDHATNÁM...

Elmondhatnám éltemet, sok
 Nehéz ostromával;
 Ki pártolt el? kit temettem?
 Miken mentem által?
 Elmondhatnám e kebelnek
 Fás nyugalmát, csendét:
 Mit a vész, mint fagyott csermelyt,
 Föl nem zavar, nem sért,
 Elmondhatnám . . . s ösmérvétek
 Sorsom', veszteségem';
 De nem ám a fájdalemakat,
 Nem a kint, mely meg-megragadt,
 Míg idáig értem!

HARANGSZÓ.

Mint a vidéket, csendes hajnalon
 Csengő harangnak halk szózatja:
 Merengő lelkem', egy szent buzgalom
 Titkos hatalma által-hatja.
 Tisztábban csendül a harangszó
 Hajnalszellőben, harmaton:
 Sohajts keblem! szemem könnyűt ejts!
 Tisztán zendülj dalom!

★

1.

Teremtő Isten! hová tekintsek,
 Hol ne lássam hatalmadat?

A fényes napban, a porszemben
 Te megdicsőítéd magad'!
 Égen és földön mindenütt
 Dicsőséged láng-fénye süt.
 Bámultam a végetlen tengert,
 S fűszálon függő harmatot;
 Hozzám a búsult menny dörgése,
 S a méhedongás elhatott.
 Néztem a volkán égő poklába,
 A fénybogárkát símogattam;
 Hallám a vihar szárnyát zúgni,
 S az ért kalászt zizegni halkan . . .
 S — teremtő Isten! földön égen,
 Léted' kiáltá minden nékem!

11.

Hatalmas felség, atyám, Istenem!
 Dicsőségedet engedd zengenem!
 Ki keblem', mint hárfát felhúrozád:
 Hadd, hogy éneke zengjen vissza rád!
 Szivem nem tanulta a dalt s éneket,
 Mint a madárral az vele született;
 S ha sárgult lombon a madár meghal:
 Hová, hová lesz az elzengett dal . . . ?
 Hol vettem én e hárfa hangjait,
 Mely vigasztal, megkönnyít, boldogít?
 Szent újjad írta azt hatalmasan:
 Lelkem, dalom hazája égbe' van.
 Elzengnek énekim . . . s mig meghalok:
 Megvárnak engem a mennyben azok!

III.

Volnék bár oly nagy, oly magas,
 Hogy messze csillagok felett
 Hordoznám büszke fejemet,
 Hová nem ér a szél, a sas :
 Nagyságom' földön és az égen,
 Gondviselésed tartaná fenn.

Volnék bár oly kicsiny, parányi,
 Hogy a sziklák apró mohában
 Eltévelyedném, mint a vándor
 Kietlen rengeteg-homályban :
 Tudna, látna gondviselésed ;
 Atyám, bölcs Isten, hála néked !

IV.

A kétkedés, e barna denevér,
 Hozzám jöve s szárnyára vett ;
 Földet, tengert bejára vélem,
 S felhőkön túl emelkedett ;
 Most zúgó örvénynek felette
 Függtünk, mint a sirály ;
 Majd tapogatva tévelyegtünk
 Hideg barlang homályinál . . . .
 De elfáradtam, s visszavágytam én
 Csendes lakodba, égi hit !
 Csendes lakodnak tűzhelyénél
 A béke lángja melegit.

V.

Bányász vagyok,
 Kincset keresve nyugtalan,
 Pályám nehéz,
 A kincs mélyen, s eldugva van.

Világosító bányamécsem,
 Ne aludjál ki, oh remény!
 S mely a lopók kezére nem jut:
 A kincset megtalálom én!

VI.

Miként a tenger mindenfelől
 Körülfogja a szigetet:
 Körülfogod te a világot,
 Isten, legtisztább szeretet!

Ha a szigetből kiindulok:
 Mindenfelől csak vízbe lépek;
 Égen, földön szerelmed' érzik
 Ezer világok, teremtések!

Mély kútfeje a szeretetnek!
 Legyek hasonlatos hozzád!
 Te tenger vagy: harmatcsepp legyek én.
 Mely tisztán fénylik a fa levelén,
 Enyhülést hoz, és áldást ad!

VII.

Adtál fájdalmat, oh uram! gyakorta
 Könnyel áztatom nyoszolyám'!

Sok ellenségim csúfolnak gyűlölnék,
Szeretetlenül törve rám . . . .

Jól tetted, hogy fájdalmat adtál,
Hogy bút küldél a bú helyéül:
Lelkem, könnyűimnek vizében,
Mint a gyólc s megtisztúl, fehérül!

Föl hát, csak bántsatok!
Próbáljatok meg emberek!
Ezzel csak boldogságot adtok:
Mert nektek én — *megengedek!*

VIII.

Harangoznak . . . . menjünk az úr házába!
Oh hívek, jertek, jertek el!
A jobb élet előérzelme hat meg,
Ha sok nép együtt énekel;
Arany tenger van a mennyégben,
Szent tengere az énekeknek;
Arany patak mi énekünk,
Rengő hullámai velünk
Mennybe folynak, mennybe sietnek.

IX.

Mint a madár nyert gyors szárnyakat:
Lelkem szárnya szabad akarat;
Tudom: kelet felől korány,
Nyugatra éj vagyon,
Északra fagy, meleg hon délre.
Lelkem akármelyik vidékre
Repülhet szabadon!

X.

Halkan járjatok, ne beszéljeteK . . .
 Hadd nyugodjék a haldokló beteg!
 Imé a természet halálra vál,
 Eltépett, sárgult koszorúinál;
 Lehullt fájáról a zöld lombozat,
 Mi ünnepélyes, fájó pillanat . . . !

Terepély fádon, oh lét és idő!
 Levélként emberek milljója nő;
 Ott együtt lakik az ősz és tavasz,
 Ez a levél hull, most zöldül ki az.
 Ágaidról az elmúlás szele
 Ha fog fuvallni le . . . ?

XI.

A temetőbe ki . . . ! barátomat
 Látogatom meg a sírhant alatt.
 Ha meleg-e még ajka, kebele?
 Oly régen nem beszéltem már vele!
 Leülök a puszta sírhalmon,
 S mit beszél a csend . . . hallom, hallom!

Én a hant felett, ő a hant alatt,
 Úgy kibeszéltem véle magamat . . . !
 Igen, igen! vágy és emlékezet
 Nyelvén, az élő a holttal beszél;
 A vándor darvat vágya elviszi
 Kiesb hazába, hol nem éri tél.

Üdvöz légy, új életnek vágya!
Te biztos úti levelem:
Utánad én a jobb világot
Tudom, hogy meglelem . . . !

XII.

Mi szép a mennybolt éjszaka!
Mi szépen ragyog csillaga!
Oh melyikben lelek hazát,
Ha majd szivütésim megállnak,
S nyugodtan mondok a világnak
Jó éjszakát . . . . jó éjszakát . . . .

*

Miként az esthajnal csendében
Zengő harangszó halkán elhal:
Halkan elhalt, elzengett a dal . . . .
De a buzgó dalnok lelkében,
Mint a harang múltó szózatja:
Zengelmét még visszhangoztatja.

LEVÉL POGÁNY KAROLINÁHOZ.

Beje, decz. 24. 1846.

Hogyan élek, és új hivatalom'
— Kérded nemes hölgy! — mikép folytatom?
Oly szíves kérdést rólok a ki től:
Hallj éltem búja s örömi felől!

Hol a szép *Gömör* halmos képet ölt,
Csendes magányban él hű tisztelőd!

Lant és biblia, e két szent barát
 Karján ringatja boldogan magát.
 Az én pályám szép, ámbár nem ragyog:
 Én az egyszerű nép őre vagyok!
 Enyém jó- és balsorsának fele,
 Örülök, sírok részvevőn vele.
 S az elhagyott népet, mi isteni,
 Növelni, oktatni, deríteni . . . !

Kisdéd születik, s hogy boldog legyen:
 Én fohászkodom érte szívesen;
 Dobogó szívű szép menyasszonyát,
 Elhozza az ifjú felebarát, —
 És szívem elfogúl öröm miatt,
 Az ünnepélyes esküszó alatt.
 Kihez már a nyugalmas est közel,
 A haldokló ágyához megyek el;
 S ki lehullt, mint fájáról a haraszt,
 A temetőbe kikisérem azt.
 Ekkép velem rokon, barát a nép:
 Nemes barátnőm! pályám nemde szép?

A nap is fénynyel, majd borúba' kel:
 Fájdalmam is van annyi, mennyi *kell!*
 Legjobb barátom nem rég itt hagyott,
 — Pihenj csendesen szeretett halott! —
 Pályám társai meg nem értenek,
 Szívök hozzám fagyos, vagy lágymeleg.
 S midőn estennen megtérvén haza,
 Nem fogad váró lény meleg szava;
 Vagy fenn virasztok csendes éjszakán,
 S nincsen velem, csak a késő magány;

Megvallom: ekkor úgy fáj valami . . . .
 Annyit szeretnék, tudnék mondani!
 A családélet boldog keble ez,
 Melyért borongva lelkem epedez . . . . ?

Hová ragadsz bolyongó képzelet . . . ?
 Kit én szeretnék, ki engem szeret,
 Nem tudom hol van? nem is keresem,
 A természet az én szerelmem!
 Lombos karjával a ki átölel,
 Csók közt altat el hús szellőivel.
 S én andalogva megsimogatom
 Szép szőke árvalányhaj-fürteit;
 Piros rózsajkát megcsókolom,
 Bámulom fehér liljom-vállait.
 S ha nefelejcs-szemébe néz szemem:
 Szébb hölgy, több boldogság nem kell nekem.

Jer, jer, nemes hölgy! . . Ah mégis ne jőj . . . !
 A halmot, rétet dér, hó este meg;
 Oda van a természet kelleme,
 A téli fákon száraz lomb remeg.
 Mi szép lelkedre kéjjel hatna itt:
 Nem láthatnád az ég, föld bájait.
 De majd ha széles, szép tavatokon,
 Arany hálót a nap sugára von,
 Ha jajgat rajta a fehér sirály,
 És a kardos sás ki-hajt partinál,
 S megjő fecskétek, délibábotok:
 Jőj el tavasszal, — lelkem várni fog . . . !

Virágos kis kertemnek közepén,
 Árnyas méhesben ülök, élek én ;
 S kiket megápol s öntözget kezem :
 Virágimat kéjjel szemlélgetem ;
 S haláltól mert megónom nem lehet :
Virágregékbe' dallom éltöket.
 Majd elmondom, mint járt a lilium,
 S a múltó kecsű pipacs egykoron ;
 Elmondom a vadrózsa esetét,
 S hogy mi érte csapodár kedvesét.
 A hajnalkának mikép lőn halál
 Szerelme, a hó nap sugárinál ?
 A tündér-hölgy mért lőn elátkozott,
 S vizi liljommá miként változott ?
 A gyászos rozmarinnak mi baja ?
 Mért búvik fűbe a kis ibolya ?
 Elmondom a vérfű történetét . . . . .
 Kedves, szép tavasz ! jőj minél elébb . . .

Nemes hölgy ! addig hát Isten veled !
 Szeresse a kedves hont kebeled !
 Szeress minket is, a lant emberit,
 Nekünk ugy is kevés öröm virit !
 Olyan az is, mint az őszi kikircs,
 Virága halvány, s zöld levele nincs !
 Légy boldog és költődöt ne feledd . . .
 Isten, Isten veled !

ÉJFÉLKOR.

Szivemhez egy igét	S ah, mert nem fojthatom
Nincs a ki szólana :	Keblembe a panaszt :
S a tenger-éjszakán	Könyüimmal fehér
Velem virasztana.	Lapokra jegyzem azt.

ŐSZI KÉPEK.

I.

A gólya vándor-útra kel,
 De még zöldel hegy és mező ;
 Minő szép, nyájas ősz vagyoni !
 A napsugár az ágakon
 Másodvirágot csalt elő.

Én életemre gondolok,
 S keblemre száll bús érzélem ;
 Nyílt nékem is boldog tavasz,
 — Bucsúzó ifjuságom az —
 S virága volt a szerelem !

Talán sugáros lesz az őszi ég . . .
 Szivem ha tán szeretni fogna még :
 Szerelme olyan lenne, oh leány !
 Mint a másodvirág az őszi fán.

II.

Rózsás tavasz
 S arany kalászos nyár nyomában,
 Lassú halál

Gyilkos fuvalma száll
 A hűvös őszi éjszakában.
 Kél a korány,
 De a vidék beteg!
 Sápadt fűszálin a mezőnek
 Fagyott könycsepp remeg.

Mért önti el
 Az erdőt rózsaszínnak árja?
 Sápadt legyen
 A lomb völgyön, hegyen,
 Midőn enyészet keble várja!
 Nem hallod-e . . . ?
 Azt est fuvalma sir;
 Kigyúlt a nagy betegnek arczán
 A haldoklási pir!

III.

Hervad, hervad a föld határa!
 Az őszi fáknak ágirúl,
 Sárgult levél könnyen lehull
 Halk esti szél fuvallatára.
 Hogy is ne hullna levele
 Szegény fának a sír fele?
 Fenn őt úgy sem marasztja már,
 Harmat, dal és meleg sugár.

Mig éltem fája zöld,
 Mig ágait virág takarja:
 Ne zugj rám, elmúlás viharja,
 Ne zúgj idő előtt!

Eljő az ősz, fagyos derén
 Meghervad kedv, öröm, remény...
 S ha semmi többé nem maraszt:
 Szememre lágy álom borúl,
 Nyugodtan, fájdalomtalanúl
 Lehullok, mint az őszharaszt!

IV.

Hegy-völgyön mélán bolygok én
 A halvány ősznek idején;
 Oly bús az érzés, mely kihoz
 A völgy beteg virágihoz!
 S miként a tó csendes vizében
 A sárgult fák hű rajzban állnak:
 Borongó lelkem, tüköre
 A haldokló ősz fájdalomának!

Lám, a virágoltó szép kikelet
 Mindent csak a halálnak ültetett!
 S melyet gonddal fona:
 A hűs liget zörgő harasztban áll;
 Ah, nem borúl rám többé árnyinál
 Lágy szenderülés alkonya!

Szívem, ti hervatag virágok, levelek!
 Úgy fáj, úgy vérzik értetek!
 Fájdalmat hoztatok nekem;
 És mégis én
 Lehullástoknak idején,
 E fájdalomt úgy szeretem!
 Mely a természet haldoklásán

Lelkemet mélyen általhatja :
 Miként világos tükör, annak
 Halhatlanságát hűn mutatja !

V.

Minden oly ünnepélyes, hallgatag,
 Mint a hol haldoklót virasztanak...!

Ledőlök a bércz oldalára,
 A fák között oly messze látok !
 S előttem feltűnnek kopáron
 A tar sziklák s víz-szaggatások :
 Lám, lám ! tavasszal a bércz oldalán
 Vidám *zöldet* látott szemem csupán !

Kedves helyemre alig ösmerek,
 Néhány szál vessző a kerek bokor ;
 Itt leskelődtem a madár után,
 Édes dalának csattogásakor.
 Hallám dalát, de fészket nem lelém !
 Most itt van az, — haraszttal tele lett...
 Nem kell fészked, nem kell, jó kis madár !
 Csak hozd még egyszer vissza éneked' !

Ifjúságomnak elzendült dala,
 Csendülj meg egyszer még, csendülj felettem !
 És megválok mindentől szívesen,
 Mit a való hideg kezétől vettem...

Könyűk, könyűk...!
 Ti váratlan kedves vendégek!

Nem hajt ki a bokor,
 Öntözni hasztalan jövétek!
 Ne hulljatok, ne hulljatok...
 Lelkemben szól még a madár dala,
 Ifjuságom bár eltűnt, általa
 Emlékezetben még boldog vagyok!

VI.

Az égre nézek: kedvetlen, homályos,
 Dél s észak tartja a borúlatot,
 Egy pillanatra hogy' meg nem reped!
 Arany szegélyű felhőt, kék eget
 Fáradt szememmel hogy' nem láthatok!

Az ősz egének csak borúja van,
 Nincs mennydörgő nemes haragja,
 Mely a szétvágott fellegekben
 Villámstorát pattogtatja,
 Az ősz egének csak borúja van,
 Mozdúlatlan tespedt nyugalmiban.

Forró ege éltem tavasz-nyarának,
 Csak hadd harsogjon mennydörgésed!
 Lázadj föl, csattogj, onts tüzet, villámot!
 Derülj... borúlj...! én így szeretlek téged!

A bős villámba nézek bátran,
 S gyönyörködöm a mennydörgés szavában!
 A vész dörögve elmegyen...
 S mely meghasad nagy ékesen
 A nyári menny kéklő határán:
 — Az ősz egén nincsen szivárvány!

VII.

Mi úsz a légben ősznek idején,
 Mint eltépett fátyol, hosszan, fehérén?
 Fehér fátyolt kötött karjára
 A szellő, mely temetkezésre mégyen!
 Völgyön, bércezen halott vagyon...
 Halvány lomb függ az ágakon,
 Mikép az elszorúlt szívű anya
 Karján, végsőt lehellett magzata.

És a halott-vivő leányok,
 A fátyolos szellők megjönnek:
 Szelíden elvevén karjáról
 Lomb-gyermekét a bús szülőnek;
 Halk sír-ének közt szállnak véle,
 Vivén a porladás helyére.

Minden oly csendes, oly halottas...!
 Nyelvén e méla hallgatásnak:
 Erdő, mező, halom,
 Búcsút, végbúcsút mond egymásnak,
 S e búcsú nem nehéz, nem keserű, --
 Fájdalma édes és szelíd;
 Hogy' is ne! rájok a kikelet
 Újabb viszontlátást derít.

Sirnak szellői, gyász szelek!
 Ha jöttök sárga lombért, értem,
 Ki új tavaszt hittem, reméltem:
 Fehér fátyollal jöjtek!

Ha jöttök sárga lombért, értem :
Fehér fátyollal jőjtek !

MÁJUSBAN.

Zöld a mező, foly a patak,
Hús árnyakon madár-zene ;
Van-e, ki benned, oh tavasz !
Édes gyönyört nem érzene ?

Kinek csak egy virága volt,
S benned föl nem virúlhat az :
Mindegy, akár kihajt az ág,
Akár a zordon tél havaz !

ŐSZSZEL SZÜLETTEM...

Őszszel születtem én : tavasz leend
Mikor reám esteledik !
Sárgult falomb állott bölcsőm felett,
Koporsóm' majd rózsák fedik !
Ah, a mikor jövék : örömtelen
S hideg tél halvány arcza vára !
S bucsúznom akkor kell, midőn jön a
Tavasz virága s langy sugára !

Ah, most is ilyen az én életem !
Vágyam hajt, kerget untalan ;
Mi boldog tudnék lenni Istenem !
S ki vagyok most ? Boldogtalan
Akkor jőnek elkésett örömim,

Ha majd keblem kihült, kiégett...
 Addig jertek, míg késő nem leend,
 Siessetek, kedves vendégek!

Őszszel születtem hervadt lomb alatt:
 Rózsák között múlok ki majd;
 Derülj, vigasztalódjál szenvedő,
 Fojts el könyűket és sohajt!
 A gyermek boldog, — hervadt lombbal is
 Eljátszik, elmulat kedvére;
 S boldog, kinek pirosuló rózsza jut
 Az élet halvány estvelére!

ÁRVERÉSEN.

Tornaliya, april 16. 1847.

E házban hajdan egy galamb lakott,
 De vijjogó ölyv verte el;
 Amaz boldogság volt, ez szenvedés...
 Most már pusztulásé e hely.
 Ur és urnő alunni mentenek...
 S a nép, mely őket kikisérte:
 Tolvaj méhként rajong a ház körül,
 Versenygvén: ki ad többet érte?

Vad forgószél csapott e házra tán,
 Hogy olyan össze-vissza van?
 Felfordult minden, minden éllel áll
 Az udvaron s szobáiban.

Ezt és amazt a jámbor birtokos
 Tán gonddal őrzé s megkimélte ;
 Most fel s alá rugdossák és vetik,
 S azt mondják : ki ad többet érte ?

Az úr szerette a virágokat,
 Oltott, nevelt, ültetgetett ;
 Kies kertének árnyas fái közt
 Lelt, hogyha lelt, enyhületet ;
 A gondos kertész koporsóba ment,
 Hadd pihenjen, őtet sok érte...!
 Nem tudja, hogy kedves viráginak
 Kiáltják : ki ad többet érte ?

Vallásos volt az urnő s ájtatos,
 De sok fájdalma is vala ;
 Fájó szivére írt ha nyert, nyere
 Imádkozásnak általa ;
 Melyre lehajtá égő homlokát,
 Ha könnyes szemmel Istent kérte :
 Itt imakönyve... itt feszülete...
 Kinek kell? ki ad többet érte ?

Meghittei : a napló, tárcza, toll,
 Kikkel gyakran barátkozott,
 A kikre bíza csendes éjeken
 Sok gyöngéd, bús gondolatot :
 Imhol vannak! tán szatócs veszi meg?
 Tán zsidvásárra jutnak végre ?
 Nemes hölgy! jó hogy nem hallod, midőn
 Kiáltják : ki ad többet érte ?

E kapzsi népet én nem szeretem ;
 A kerti tóhoz szököm el,
 Nézem a csurgót, mily sietve fut...!
 Mint életünk, örömmel!
 Uratlan kert, lakóid alszanak!
 Végét még egyik sem remélte ;
 Lelkem borong... de egy hang felzavar :
 Egy... kettő... ki ad többet érte?

A LÁNY SZERETŐNEK VALÓ...

Nagy mulatságom van : barátim
 Szünetlen házasítanak ;
 Mátkája voltam hírben immár
 A táj minden leányinak ;
 De én csak azt mondom mosolygva :
 Ki megnősül, bizony bohó !
 Ne házasítsatok, barátim,
 A lány szeretőnek való !

Szerető...! e lángkép lelkemben
 Ugy melegít, tündöklök, ég !
 Minő bágyadt, élettelen szó,
 Mi árva eszme : *feleség!*
 Amaz forró, mint a zsarátnak,
 Ez hideg, halvány, mint a hó ;
 Ne házasítsatok, barátim,
 A lány szeretőnek való !

Színdúsan, mint a páva tolla,
 Terül ki nékem a világ ;

Szerelmem hő nap, éber álmid
 Harmatos holdas éjszakák;
 Lánykám csókja — úgy néha-néha —
 S titokban, ah mily üdvadó!
 Ne házasítsatok, barátim,
 A lány szeretőnek való!

Virág a lány. Süvegem', szívem'
 Felbokkrétázzam kis korig?
 Aztán a meghervadt bokkrétát
 Viseljem holtom napjaig?
 Éltem legyen bús bőjti nővel,
 Habzó folyam helytt lusta tó?
 Ne házasítsatok, barátim,
 A lány szeretőnek való!

S ha barna lenne nőm, sohajtnék:
 Mért is nem vettem szőke lányt!?
 Szelidért, pajzánt kérne vágyam,
 Piros arczúért haloványt;
 Mert oly nehéz ez a választás...
 Hiszen mind olyan bájolól
 Ne házasítsatok, barátim,
 A lány szeretőnek való!

NÁNIHOZ.

I.

Szép vagy, nagyon szép, csak az a bajod,
 Hogy ezt tenmagad legjobban tudod;
 Nem vagy szerény iboly, mely ékivel,
 Zöld fű közé virúlni búvik el;

Hanem napraforgó vagy édesem,
 Mely kaczerán ácsorg az útfelen ;
 Boldog, boldogtalan szemedbe néz,
 Mégis imádót kapnod oly nehéz,
 S mert magad' minden áron kelleted :
 Ép azért nem vagy becses, keresett.

II.

Szépen dalolsz, azt tartja a papa,
 Jól zongorázol, hiszi a mama ;
 (Jó, hogy még nem szavaltatnak veled,
 Mert már ennél borzasztóbb nem lehet !)
 Tíz újjad s ajkad hogy ha neki vág :
 Rögtön felfordul vélem a világ ;
 Fülelem zúg, fogfájás esik reám,
 E pokolbéli kínharmónián.

III.

Hajad, mint a hollótoll, fekete,
 Villámlás két szemed tekintete,
 De a nyakadnak nagy baja lehet,
 Hogy egyre forog rajta a fejed !
 Előre hátra nézvéen szünet nélkül :
 Kit vársz ? mi kell ? elméd mi nagyra készül ?
 Rossz nyelvek mondják, — de én nem hiszem —
 Hogy a főkötőt lesed, édesem !

IV.

S mily olvasottságod van ! Csak haladj,
 S maholnap e táj tudós nője vagy !
 Tudós nő... ! Nem ver szíved hangosan ?
 (Őrizz meg a gonosztul, oh uram !)

Regényekkel borítva asztalod,
 A bolygó zsidót könyv nélkül tudod!
 — A szózatot, igaz, nem ösmered,
 Hanem hiszen még megösmerheted!
 S van is látatja, mert kívül belül,
 A ház tája csakhogy el nem repül;
 S míg ajkad *Sueről* fecseg eleget:
 Eszünk keletlen, poshadt kenyeret.

V.

Láttalak, midőn templomban valál,
 Temetésen s bál vigadalminál;
 Kaczagni és könyezni láttalak
 S mindig azt vallám: bizony szép alak!
 Szép vagy, művelt vagy és derék, — s mivel
 Tisztellek, szeretlek... nem veszek el!

DIVATOS KÖLTŐ.

Hajnallik... várj! megyek, dicső természet!
 A méhe is virágról szed mézet;
 Én is sietek, napfelkölt előtt,
 Elérni azt a magas hegytetőt,
 A honnan a földet csak alig látom,
 Minthogy nincs is mit nézni a galádon!
 S hol közel az ég, a mely érdekel...
Költő vagyok! tán mondanom se kell.

A föld göröngyein túl-szárnyalok,
 Mint a bíbiczek s szárnyas angyalok...
 Most is megyek, különben kárba veszne
 Annyi nagy gondolat és drága eszme,

Melyet fogdosok ott-fenn szorgosan,
 Erőködésem pókhálóiban!
 Hejh, csak meg is foghassam a nyakad':
 Vers lesz belőled török vagy szakad!

Im fenn vagyok...! beh gonosz meredek! —
 De futok én, ha neki eredek,
 Nem tartóztat sem tűz, sem víz, sem árok,
 Kivált ha ily szent küldetésbe' járok!
 Im lehem szorul, az orczám hevül...
 Hogy nézzem ezt? *költői ihletül!*

Hah! hogy' pirúl az égen a korány!
 Mint a paprika egy tál — kocsonyán!
 Mi szép a költő élte, ah mi szép!
 Az ő másnak, mi madárnak a lép:
 Ha hozzá ér, rögtön oda ragad...
 Ki egyszer hallja a büv-hangokat:
 Az rabja lész a költőnek örökre...
 Sógorságot, komaságot
 Akasztva szögre.
 Ha nő: fülig szerelmes lesz belénk,
 Ha férfi: benne csudálót nyerénk.

De most munkára, mert a nap halad!
 Mit énekeljek? szerelmet? hadat?
 Vagy a hazáról zengjek éneket?
 Mindegy már, úgy is annyit szenvedett!
 De mit látok? az ég ugyan borúl!
 (Engedelemmel — elég botorúl!)
 Észak felől zúg a zápor szele,
 De szakad is...! lefele, lefele!

Hah mily rut eső, fogam mint vaczog!
 Halhatlan eszméim, megáztatok!
 El innen! hol veszttemre zúg a szél,
 A nyárfa-lomb is gúnyos tapsra kél,
 De e veszett partról miképen,
 Két lábon-e, vagy pedig négyen
 Fogok lejutni? azt már nem tudom!
 — Boldog, ki most otthon ül a suton!

*

Légy üdvöz, édes kedves alkonyat!
 Szelid kebledre a költőt fogadd!
 Oly szép az est, a hold, a csillagok!
 Nyavalyámnak ellent nem állhatok:
 Verselnem kell! Jobb álmodozni este,
 Mikor kész rá az ember lelke, teste;
 Korán reggel, hiába! álmos, éhes,
 Ekkép még a költészetre is — mérges.

. . . . .

De tán gonosz szellem játszik velem?
 Hogy majd ezerfelé hasad fejem,
 Ugy gondolkodom, — s mit-se gondolok!....
 Ez már mégis csudálatos dolog!
 Ragaszkodom csillaghoz, fűhez, fához...
 Elmém völgyön, sikon végig kopározz;
 A hús levegőt csakugy nyeldesem,
 De nem táplál. — Káprázik a szemem,
 A mint merőn a hold szemébe néz...
 Segíts, collégám, jó Dávid-zenész!
 Könnyen dalhoz jut a szunyog-sereg,
 E *népköltők* is ugyan zengenek!
 Zúg a mezőség, zúg a lusta tó,
 Rimel tücsökhang és a békaszó;

Hangversenyek termévé vált a pajta ;
 Benn' a kakas, — füles bagoly szól rajta.
 S mi lelt engem, hogy nem zeng cziterám! ?
Ma a kültermészet nem hat reám!
 Hol máskor bolondgombaként terem
 Számomra a dal úton útfelen.

*

Éjfél van... a lelkek órája üt...
 A lelkesülés szivárványa *süt* ;
 S az ihlet, mely csak ezt a perczet várta,
 Egy *dörgő dalt* hozand most a világra ;
 S hogy legyen benne tűz, lélek, zene :
 Jer, barátkozzunk, bornak istene!
 Mert meg kell lenni! abba nem hagyom...!
 Apolló, tied éjem, nappalom!
 De költő leszek, Istenemre az!
 Legyen miatta bár fejem kopasz!
 Reáriaszték...! lám már érzem:
 Mint kezd hevülni a szivem, fejem...
 De tárgy, tárgy...! új, nagy, el nem koptatott...
 Ennek emelnék most én kalapot!
 Tavasz... sír, könny... s arsenicum (megéve),
 Erről firkál egész föld ifja, véne!
 Már *a világ fájdalma* és reformja
 Nem nyom senkit, azt is a nyomda nyomja!
 Kútgém... nyáj... tyúk, (az, a melyik fias,)
 Furulya-szó, temetés, pórias...
 Minden eszmének utána kapok,
 S látom: ismétlik százszor a lapok!
 Égen, földön és a vízben nekem már
 A firkász-hadtól semmi sem maradt...
 Minden eszmét felfalt, ki-írt, elnyúzott...

Mért is nem szült az anyám hamarabb...?
 Fejem' talán jó lesz lehajtani,
 Ha jőne mégis belé valami.....

.....
 Költő ur, ez a legjobb *gondolat!*
 Jó éjszakát, boldog szép álmokat!

A DALNOK.

Az énekes lantot ragadva,
 A bűvös dal zendüle fent;
 A homályból sugár lövelt fel,
 S ujult, mi feledésbe ment.

A régi nagyság, ősdicsőség
 Nyert énekén frisebb zománczot,
 A szívvel, a könnyel, mosolylyal,
 — Hajtogatván — enyelgve játszott.

A csüggedés éjjére hozta
 A reménység szép hajnalát;
 Megénekelte a szerelmet,
 Az ifju szív édes baját.

Meg a tavaszt, mely völgyet, halmot
 Virágos, zöld palástba von;
 S a fülmilét, melynek dalától
 Zendül, vidúl a mély vadon.

S melyet titkon, hajnalderűben
 A jóltevő menny hullatott:
 — Melyben egész tündér világ van —
 Dicsőíté a harmatot.

Majd megszakadt a húr, az élet;
 S ki eget vert láng-szellemével:
 Ott fekszik a hideg rögök közt,
 Sorban a köznap emberével.

Hazája már-is elfeledte,
 El a dicsőség, szerelem;
 Alacsony a sír, a madárnak
 Kedvesebb fenn a bérczeken.

De a tavasz pazar kezekkel
 Virágít sirhantjába oltja;
 S hantján örök hűség fényében
 Ég harmatcseppek milliója.

EMLÉKLAPOK EGY ASSZONYHOZ.

Feléd nem vonzza szívem' semmi vágy;
 Azt hittem egykor, hogy szerettelek:
 Multunk emléke olyanná leve,
 Mint elpusztult, fűvel benőtt telek.

Nincs, mit megbánjak, és a multakat
 Nincsen miért előschajtani;
 Én sem szerettem, te sem szeretél...
 Mindkettőnk szíve csak a — *hajdani!*

★

Mi a te kebled? szép fehér lap az,
 Zárt levél, benne csábító szavak,
 Piros pecsétje, ajkad, bárkinek
 Olvasztó csókján bizton felszakad!

Olvastam én e nyájas levelet,
 A kezdő szó, így hangzott: *édesem!*
 Olvasta más a nyájas levelet:
 S a kezdő szócska hangzott *rendesen.*

*

Midőn álom közt átölelt karod,
 Ajkad susogva monda más nevet;
 Most tán más nyugszik karjaid között,
 S álmodó lelked engem emleget!

Nem fáj, hogy akkor hozzám hűtelen
 S másé volt kebledben a gondolat;
 Hogy lelked vágya most felém csapong:
 Jó asszony! az nekem gyönyört nem ad.

*

Örül az ifju cserfa, a midőn
 Ölelve foly reá az iszalag;
 De nyárba' már a vészes inda közt
 Ágárul hervadt lombok hullanak.

Örültem én, midőn hókarjaid,
 E vészes indák, átöleltenek;
 De majdan, féltve ifjú életem
 Zöld lombjait: rólam letéptelek!

*

Ha elszakadtunk, mint sohajtózál,
 S mint vont a vágy szívemet feléd!
 Majd egymásba fonódtak fürteink,
 Szíván az ajk az ajk forró lehet...

S mégis, ha évek mulva mondanám
 Ezt neked, vagy te mondanád nekem:
 Bizony, bizony! mindketten egyaránt
 Így válaszolnánk: *nem emlékezem...!*

*

Tűkör vagy, asszony! fényes és síma,
 És az is leszesz holtod napjaig;
 Arany rámad épségben megmaradt,
 Mégis úgy tetszik: már halványodik!

Magát benned meglátja száz alak,
 — E tűkör annyi arcot visszaad!
 Emlékezzél rá: a nézők sora
 Megritkul, elhagy rövid év alatt!

*

Jó asszony! kebled vészes síma tó;
 Szép fehér orczád a rengő habon
 Úgy ül, miként a mély tó közepén
 Fehéren nyíló vízi lilium.

Ki vízi liljomot szakítani vágy:
 Örvény csap át a vakmerő felett;
 Ki csábító orczád után hajol:
 Elnyeli mély, örvényes kebeled!

*

Kebled lángol, s könnyű lapként el-ég;
 S mi szenvedélytől írva rá vagyon:
 Olvashatón meglátszik akkor is
 Holt betűkben, az égett hamv-lapon.

El nem perzseltem éltém' lángodon;
 S e képek, melyeket rólad veszek:
 Játékból rajzolt kígyó-alakok,
 Ártalom nélkül enyelgvén velek!

HERNYÓ VOLTÁL...

Hernyó voltál, pille lettél,
 Idres, bodros, elkap a szél!
 A ki meglát mosolyog:
 Húgom-asszony, mi dolog...?!

A forró nap el nem éget,
 Ünnepe néked szombat és kedd;
 Csak a tükör és gitár,
 Kezeid közt a mi jár!

A hol elmegy, néznek arra,
 Az is, a ki nem akarja!
 Megigézi szép szemed,
 A kire csak ráveted!

Illatos lég.... tündér-álom!
 Fülemile minden ágon;
 Egy, mi benne rossz marad:
 Hogy rövid lesz a nyarad!

EMLÉKEZET.

Mért tűnsz elém, szelid emlékezet!
 A boldog múlt mosolygó képivel?
 Bús lelkemet s halavány arczomat
 Nyájas sugárod nem deríti fel!

Ki egykor, mint én, oly boldog vala,
 S többé reménye sincs, hogy az lehet:

Annak felejtés ad csak enyhülést,
Nem a te képed, jó emlékezet!

A SZELLŐ.

1830.*

„Merre merre, hűvös esti szél?
Mért sietsz úgy? tán eltévedél?!“

«Vén Kárpátok ködlepett fején
Túl visz útam, arra mégyek én!»

„Ne menj! hol a zordon tél nyaral:
Gyenge szellő a viharba hal...!“

«A viharra, bár zugjon dühvel:
Ki csatába készül, nem ügyel!»

„Te, csatába? vissza, vakmerő!
Bajnok kell a harcra és erő!“

«Csatákon születve nemzeted:
Nem illő, hogy szablyád' nem fened!
Ha oda hős kardja, melle kell:
Gyalázat rá, a ki vesztegel!
Régi szomszéd! túl az ormokon,
Segítségre vár a hős rokon!»
„Csacska szellő, hagyd a hősködést!
Útad eddig harmat öntöze,
Járd be a rét hímes tájait,
S menj aludni a lombok közé!“

* A lengyel forradalom éve.

«Átok rajtad, gyáva! én megyek...
 A meddig tart gyenge életem:
 Hütöm a hős izzadt homlokát,
 S a zászlókat fennen lengetem!
 Vagy kizöldül ismét a babér,
 És hirökkel a föld eltelik...
 Vagy, ha a sors mindent veszni hágy
 S elhullnak a végső emberig:
 Akkor őket a nagy sírhalom
 Gyászfúzein híven siratom.

S ha életre hoznom nem lehet,
 A mely kérte volt szerelmemet:
 A nagy sírra hívom a vihart,
 S esküvőre nyujtva néki kart:
 Megtanítom, — és az el-kiszáll,
 S járván a föld s ég határinál,
 Harsogtatja merre elmegyén:
Sziótelen nép, sorsod ez legyen!»

ÉJI VIOLÁK.

Köszöntelek, te csendes tiszta éj!
 Lelkem beszél, ajkam megnyilni fél...

Az elnyugvó alkonynak égve
 Felejtett mécse véglobbot vete;
 Véglobbot a halvány világu
 Esthajnal élete...!

S a kék hullámu messzeséget
 Elöttem mig homály borítja:

Keblem' a vágy el-elszorítja
S ismét a régi kinnal éget!

Feletted, messze szép táj!
Lebeg bús lelkem szüntelen;
Bár megpihenni nem tud,
Mint a madár sík tengeren...
Kéj és kín rajtad összefut,
S rád emlékezniem úgy fáj...!

Elégve majd esthajnalomnak
Halvány világu élete:
A zaj, halk szívütésre válik,
Halk szívütésben mind halálíg
Él a táj emlékezete....

Ah, rajta egykor nem merengek!
Elsötétült szemem nem látja;
Hullámzó képét elfelejtem....
Lelkem, te lengj azon helyettem,
Légy a kedves táj délibábja!

★

Tündéri szép az éj...
Kis kertemben mélázva járok,
Azt várom szüntelen,
Hogy megszólitnak a virágok!
S imé, a csendes éjben
Megnyilik száz virágkehely...
Légben, halmon, mezőben,
Jó illatár terjedve el.

Érzem én is megnyilni keblemet,
Kertem virágival ;
Melyből buzogva ömledez
A csendes éji dal...

Ki a virágnak illatot,
A szívnek érzeményt adott :
Övé az illat és az ének,
Nagy ünnepén a néma éjnek,
Mely megnyitá a dús virágkehelyt,
S a dalszülő kebelt....!

★

Elveszti az éj gyász koromszínét,
S bizonytalan homályra enyhül ;
Honnan jön a várázs-mosoly,
Mely a vak éjszakába foly ?
A hold emelkedik keletrül....!

Tündér menyasszonyként, feje
Ezüstlő fürti földig érnek :
Förösztvén lágy hullámiban
Képével bujdosó kis érnek.
S a csöpp, enyhe harmat képében,
A szomju föld áldása leszen.

Keblem világa holdas éjszaka,
Hullámzó érzeménye csermely-ár ;
A rózsafényű képzelet
Rezegve rajta, mint a holdsugár ;
S fölszíva tiszta csöppjeit :

Mint virágnak harmathullása,
 Dal lesz szomjú keblem áldása
 És a dal engem boldogít.

★

Alusznak a füvek, virágok...
 Közöttök halkan énekelve, csak
 Az éji őr szalad sietve,
 Az éber éji őr, a kis patak.

Lelkem viraszt, — miként az éji őr,
 És messze jár gyors gondolattal.
 Köszöntve éjfélt és korányt,
 Harmatot, csendet, holdsugárt :
 Hangoosan fel-felcsattan a dal...!

★

Csodás, nevetlen érzélem
 Beszélget titkosan velem,
 Mely öntudatlanúl kihoz,
 Sírok bogácskóróihoz.

Kit látogassak én meg itten ?
 Még nincsenek halottaim ;
 Szív-képek, ifju álmaim
 Társalognak velem meghitten...!

El innét...! ott az én helyem, hol
 A búgó vadgalamb lakik ;
 S meleg fészkében a csicsergő
 Madárka dalrul álmodik :
 Vadszőlős, fészkes halmokon.
 Hisz én is dalról álmodom !

S az első fénysugárral
 Kelő dalos madárral
 Elmondom én is álmomat,
 Mely szívem' hajnalig kísérte ;
 És a felébredő korány,
 Mint egy szerelmes kis leány,
Pirúlva összecsókol érte...!

EGY MAGYAR POÉTÁHOZ.

1.

Ha megpillantom a lapok
 Hasábjain neved' :
 Elolvasás nélkül tudom
 Avult eszméidet ;
 Mert egyre-másra, verseid
 Során nem látni mást ;
 Mint egy kopottra énekelt
 Ures hasonlítást.

Két szó kínoz kegyetlenül,
 S te két szót untalan !
Ég és leány, kezed között
 Mi szörnyű kínba' van !
 Nap, hold s milljó csillagnak is
 Van addig melege,
 Míg hölgyed szép lesz, mint az új
Teremtés reggele !

Lányod ha sír, ásít, nevet,
 Eszik, iszik, szalad :

Szivárványból csinálsz neki
 Szoknyát és szárnyakat!
 Ajk, szem, fül, orr, fog és köröm,
 Szerelmed angyalán,
 Az égben készül, még pedig
 Megrendelés után.

Hétszer jaj annak, a ki tán
 Olvassa verseid':
 Mert előtte ég és leány
 Rögtön sokat veszít.
 Meghúl nála a szerelem,
 Meg az imádkozás;
 Isten bocsássa bűnödöt,
 Szerencsétlen dudás!

S költőnek csúfol a világ!
 Felőlem ám legyen . . . .
 Bár erre gúnyosan nevet
 Apoll a szent hegyen;
 És mintha hallanám, minő
 Józan tanácsot ad:
 Akaszd fűzfára szaporán,
 Lantod mellé — *magad'*!

II.

Versgyártási kínodban így
 Föllengezél minap:
 — Melyért a halhatatlanság
 Még üstöködbe kap! —
 «Ha kedvesem mosolygva sír:
 Szép mint a május-ég;

Melyen lehulló csepp között
A nap sugára ég!»

Be meglepő egy gondolat!
Mi új, mi nagyszerű!
Gyémánt foglalványt érdemel
Benne minden betű!
Csak azt fájlalja a világ
Kimondhatatlanúl:
Hogy itt a dalnak vége van
Egész váratlanúl.

No de se' baj! bevégezem én:
Az ég ha sír s nevet,
Az-az, ha ejt napfény között
Nagy eső-cseppeket:
A zöld halom s a sík mező
Növényeit, — vagy a
Mi versedről is szent igaz, —
Elcsapja a ragya;

ŐSZSZEL.

1846.

Az ősz nyájas verőfényén ülök,
Körültem sárga, száraz lomb zörög;
Oly jó ittkünn nekem!
A természetnek hervadása
Beszél lelkemnek csendesen.

Sápadt vagyok, mint az ősz s hallgatag,
Nem érzek én sem mély fájdalmakat;

S míg bús szellő susog
 S nyájas sugár dereng az őszben :
 Ajkam sohajt, — és mosolyog.

Míg jő-megy lelkemen a gondolat :
 Szakasztok kisdéd őszvirágokat ;
 S végök lesz hirtelen
 Sovány, hosszúkás ujjaim közt . . .
 Hideg, nagyon hideg kezem !

Ah, mért is ilyen hosszú életünk ?
 A hatvan, nyolczvan év minek nekünk ?
 Sokáig élni öröm-é,
 Ha bánat, kétség, fájdalom van
 Szurkálva perczeink közé ?

Jobb volna az éveknek csak fele
 Zavartalan öröm közt telve le ;
 Hogy élet és kebel
 Fényes piros lángban, miképen
 A fáklya, úgy lobogna el ;

De égő fáklya nem vagy, életem !
 Ugy sápadok meg én is csendesen,
 Mint ágon a levél . . .
 Ah, a természet haldoklása
 Lelkemmél titkosan beszél !

FALUSI ÓRÁK.

1847.

Csendes boldogságban, megháborítlanul
Élek én kebleden, tiszta, szent természet!
Édes örömeikkel jönnek meg perczeim,
Mint a megrakodt méh, mely hoz édes mézet.

Együtt kelek fel az énekes madárral,
Járok a mezőben, az illatos réten;
A szálás vetések csendes szűk utczáin,
Hús reggeli szellők találkoznak vélem.

Csergő patakoknak sűrű bokra közül
Nézem a gerliczét s a vadgalambokat,
Aztán bejárom a meredek hegy-oldalt,
A csendes erdőtáj hús árnyékban fogad.

Majd újult kedélylyel kis kertembe térek,
Nézzvén a virágot: teljes lesz-e vajon?
Ezt beoltom, amazt megöntözöm, nyesem,
Lehullt indáikat helyre igazgatom.

Így száz apró kedves foglalkodás után,
A nap forró heve hús méhesembe int;
Munka s elmélkedés éltem barátai,
És ottan is újabb öröm vár rám megint.

Társalgok a régi világ bölcseivel,
Kik nagyok lettek a természet kebelén;
S míg lelkem átmereng éltök- s eszméiken:
A boldog aranykor tün messziről элем.

Avagy előveszem kedves költőimet,
 A kiknek lelkökkel az én lelkem rokon ;
 És míg édes ábránd karjába süllyedek
 A szívemhez szóló képeken, hangokon :

Egy nyájas szellőcske bélopózik hozzám,
 Könyvem' elfordítja, szememet bezárja . . .
 Lány szendergés lep meg, melyet odacsalt a
 Szellő, és a méhek altató dongása.

S mint alvó kedvesét megleső menyasszony :
 Rózsafő nyulik be hozzám a nyiláson ;
 És lelkem meglátva s himet varrva róla,
 Tündéri képeket mutat boldog álmom.

Felébredvén, hívom lelkem játszó társát,
 A láng képzeletet, ki felrepül velem,
 Meghordoz s visszahoz, mereng . . . dalol . . . szeret,
 Míg az esti harang megkondul csendesen.

Haza kolompol a nyáj a legelőről,
 Elül a csicsergő madárka jó korán ;
 Este van . . . megszólal a lány furulyahang,
 Mely kín- s boldogságnak jól esik egyaránt.

Ködfátyolképe a multaknak kitárul,
 S annyi régi rajzok visszatérnek rája ;
 Emlékezés nélkül mi volnál te, oh szív ?
 Beszédes húrjától megfosztatott hárfa !

S édes áhitattal keblem megteljesül,
 Este úgy ellágyul, olyan jó a lélek !
 Megengesztelem, a kiket megbántottam,
 A kik megbántottak, velök megbékélek.

Abrándim közt végre megnyugvás borít el,
 S mint a gyermek, a kit elnyomott az álom
 Imádsága felén, összetett kezekkel . . .
 Csendesen elalszom csendes nyoszolyámon.

EGY IFJU PÁRHOZ.

Sziveteknek vágya bétölt,
 Mi volna még álmotok,
 Kik az oltár zsámolyánál
 Kezet fogva állotok?!

Külön, két kis bujdosó ér
 Vala eddig éltetek,
 Mely a sziklás rengetegben
 Cél s kedv nélkül tévelyeg.

S egyesülten cseveg, csillog,
 Hullámzik e gyors patak;
 Kebelére önnevelte
 Virágszirmok hajlanak.

Szerelmetek tarka szinnel
 Rajzolgatja a jövőt;
 Szép álmoként minden óra
 Bűvös, bájos arcot ölt.

Szent hűséget, boldogságot
 Hagyjon hátra e varázs!
 A fényes láng ellobog bár:
 Maradjon meg a *parázs!*

GRAEFENBERGBEN.

1848.

Hús kútfejek csorgóinál
 Ülök hallgatva, egyedül ;
 Lelkemre barna fellegárny :
 A mult emléke nehezül.

S fájdalmasan elgondolom :
 Mi boldog ember, a kinek
 Keblét lángok nem égetik . . .
 Hanem, mint e forrás hideg!

Elgondolom : mi haszna volt
 Nemes tüzednek, oh kebel ?
 Hogy lángjánál tenéleted
 S boldogságod perzselte el!

És felsohajtok csendesen :
 Hideg forrás, hideg patak !
 Fagyaszsátok meg keblemet . . .
 És koporsómgig áldalak !

MESSZIRÓL.

Piros hajnalban volt útnak indulásom,
 Búsán tekinték át a szűk völgynyíláson,
 Hol a leány lakik ;
 Érzé-e, hogy lelkem a hajnalszellőben
 Elszállott álmaig ?

Égő hajnalcsillag tündöklött keleten ;
 Jól ösmerem én azt : szerelem, szerelem,
 Az a te csillagod !
 Mért, hogy fényét egynek boldogságra, másnak
 Búra ragyogtatod ?

Oh lányka ! öröme s kínja gondjaimnak,
 Szemed hajnalcsillag, de est-hajnalcsillag ;
 S fájdalom ! az nekem
 Nem hogy feljebb jönne, de mindig lejebb száll,
 Végtére lemegyen.

Lemegyen, lemegyen . . . , s rám borúl az éjjel,
 Arra az ösvényre engem ki vezérel,
 Melyen a családi
 Nyugodalmas élet boldog tartományát
 Fel lehet találni ?

Mert oda vágyom én, mert szüntelen ott van
 Ohajtozó lelkem édes gondolatban . . . .
 S csupán csak véle lész,
 Azzal a mosolygó, kedves kis leánynyal
 E nyájas kép egész.

Szeret a repeső madár járni fennen,
 Magas fák tetején, magas fellegekben ;
 De végezetre csak
 Alá száll a földre, és fészket alacsony
 Bokor csendébe rak.

Oh, én is magasan jártam! Isten néki,
 Fényes álmaimnak szappan-buboréki
 Hadd semmisüljenek!
 Nem sajnálom őket, csak értök cserében
 Nyugodalmat vegyek!

S hol szívemnek e szép álma tán teljesül:
 Szülőföldem felé tekintek messzirül,
 S el-elgondolkodom:
 Ha látlak meg újra, kit oly rég hagytam el,
 Piros szép hajnalom!

Mert a boldogság csak úgy lesz teljes nekem,
 Ha azzal szüntelen együtt képzelhetem
 A kedves szép hazát;
 Jó szomszédok között, csendes faluhelyen...
 Ott lehet csak boldog a békés kis család!

JÉGVIRÁGOK.

Fehér világ... fehér világ!
 Hogy' nem nyilik most fehérliliom?!
 Szébb volnál most *te is, te is,*
 Halvány arcú menyasszonyom!

Emlékezem: midőn megláttalak,
 Piros virággal tele volt kezem;
 Halvány angyal... s nyiló piros virág!
 Emlékezem, emlékezem:
 Virágimat széllyelszórtam vala
 Érted, bánat fehérülő liljoma!

Tudtam, hogy meghalsz... és szerettelek!
 S hogy elhulltak az őszi levelek:
 Te is lehulltál vélek... oh!
 Most én halottat szeretek,
 Hisz én is majd halott leszek...
 Fehér, minő a hó.

*

Oda van a virágok szirma!
 Fosztva az ág is levelétül;
 A hideg, az érzéktelen
 Kövön mégis ifjú moh zöldül.
 De azt nem a napfény növeli:
 A síró ég bús könyei.

Olyan az én szívem, mint a kő,
 Érzéketlen, hideg, kemény!
 Öröm sugára nem kel rája,
 Te öntözd, fájdalommal könnyárja!
 Ha nőne rajta új remény!

*

Minő jó vagy te, nyugtató tél!
 Alusznak a füvek, virágok;
 Nem hervasztja meg rágó féreg,
 Nem zúg duló vihar reájok,
 Beh jól van a halottnak dolga!
 Beh szép fehér a sírhalom!
 Alig várom, hogy lenyughassam;
 Ott én sok szépet álmodom!

*

Mégis, mégis...! a tölgy a bérczen
 Pusztulva áll, nincs rajta zöld;
 Míg ott maradt a sárguló gyöngy,

A mely csupán kínjára nőtt.
Tél, ki elvitted a tölgy örömét,
Fájdalmit is miért el nem vivéd...?

Hideg sír, néma sírhalom,
Nem lesz-e benned fájdalom...?

★

Hideg sír, fájdalom van benned!
Hisz azt mondják, hogy éjfél-tájban
Mély kebled' ellagyják a holtak,
S kísértenek fehér ruhában.
Mért kelnének föl, ha a föld alatt,
Kín nem zavarná csendes álmukat...?

Meglesem én a temetőt,
A sírnyitó órát megvárom...
S ha feljő fehér gyöngyvirágom:
Soh' sem bocsátom vissza őt!

★

Vártam, nem jött fel..., ah dehogy van!
Sírban nincs fájdalom, nincs élet!
Jó vagy te sír, jó vagy, fagyos tél,
Csendesen kibékülök véled....

★

Ajtóm elé két koldus jára,
Két, ínségben megtört alak;
A *süket* látta társa könnyeit,
Sohajt, nyögést hallott a *vak*;
De vezetőjét hirtelen
Elveszté a világtalan;
És ülven a sövény alatt,
Rimánkodott, várt hasztalan!

Megszánta végre egy emberbarát,
 Némán elvette nehéz bútorát;
 Vezette kézen fogva, nem botján
 És elaltatta puha nyoszolyán....
 Mi jó vagy, tél! elküldötted neki
 Vezetőül a fagyos halált....
 Jó vagy te, sír! ki nyújtottál neki
 Puha homokodban nyoszolyát....

★

Mi az a vakító fehérség,
 Völgyet, halmot mely elfedez?
 Nem hó, az; ölyvtül összetépett
 Fehér galambok pelyhe ez!
 Az én galambom is fehér volt,
 Mint az új hó, oly tiszta, hű, —
 És ajkimból étettem őt,
 S lám... összetépte az ölyű!

★

Ne félj: a holt föld kebelében,
 Épségben ér tavaszt a mag;
 Ne félj: vastag jégtömlöczében
 Utát folytatja a patak!
 Ne félj: a megnémult madárka
 El nem felejtí énekét;
 Ne félj: az ember mindörökre,
 Felejtí — búját, életét!

★

Olyan vagyok már én, mint a fa,
 Mint az erdő lombatlan fája;
 Melyen holló-sereg tanyázik,
 S nem jár dalos madárka rája.
 Örömmim, e zengő madárkák,

Hogy el is hagyták szívemet!
 Ott a bánat, e fekete
 Holló-sereg foglalt helyet!

★

Lesujtott a villám; szén és üszök
 Maradt a büszke tölgy helyett...
 Kopasz sziklák mellett omló vizár
 Vágott a föld keblén sebet.
 Kopár sziklát, viz-szagatást, és hamvat,
 Fehér hóval a jó tél bétakargat.
 Sebzett, kövült, kiégett szíveket
 A halál puha hant alá fektet!

★

Ki nem keres nyíló virágot,
 Kit nem bánt a vihar zugása:
 völgyet, halmot bolyongjon össze,
 Hogy a fehér halottat lássa...!
 Nem szeretem én a virágot,
 Szeretlek, téli pusztaság...!
 Ilyen fehér volt arcza, keble!
 Fehér világ... fehér világ...!

PANASZKODJAM TALÁN...

1847.

Panaszkodjam talán, hogy életem
 Annyi zaklató bajjal van tele?
 Vagy szidjam a világot, végzetet,
 Hogy vadállat az emberek fele?

Nem, nem! csak úzz, csak zaklass sors! ne félj,
 Meg nem átkozlak téged én soha;
 Mert így szeretem én az életet:
 Zaj- s küzdelemben, mint a katona.

Szép, szép a csendes holdvilágos ég,
 S a tenger, midőn nyugalom fedi;
 De ha csattog, — villám villámra gyúl,
 S harsog a hullám: ez az isteni!
 Távozzál tőlem, béke, nyugalom!
 Te élet és kedély halvány moha...
 Én így szeretem, így az életet:
 Zaj- s küzdelemben, mint a katona.

Keblem tömlöcz, benn vágyaim rabok,
 Békétlenül csörgetve láncukat,
 Ki megsértsen, megöljön ha lehet:
 Egy két jó barátom mindig akad;
 Így kívül, belől zaj és izgalom,
 Kivül, belől hullámok ostroma,
 De így szeretem én az életet:
 Zaj- s küzdelemben, mint a katona.

S légy áldott, sorsom! hogy gondoskodál
 E harczirol, melyben nagy kedvem telik;
 Kiket rám küldél, hogy marczongjanak,
 Oh adj még élesebb fogat nekik!
 S most jertek: vágjon földhöz a ki bír,
 Mert különben majd én vágom oda...
 Így, így szeretem én az életet:
 Zaj- s küzdelemben, mint a katona!

BOLDOGSÁG.

Hol vagy, hol vagy életünknek
 Szép tündére, boldogság?!
 Karjaidban kik pihennek?
 Ajkaid' kik csókdossák?
 Fényes orczád néha-néha
 Szemünk előtt megjelen;
 Vagy csak a szív álma képzel
 Kétes ködben, fellegen?

Széles ország-út az élet,
 És mi rajta vándorok;
 Elfáradunk, elepedünk,
 Vérző lábunk tántorog;
 S boldogságért esdekelvén,
 Mig előre jár szemünk:
 Csendes kunyhó, vagy keresztfa
 Közelébe érkezünk.

De a vándor a kis kunyhót
 Elmellőzi botorúl;
 Öntagadás-, türelemnek
 Keresztjéhez sem borúl;
 A csalképet üzve, annyi
 Fáradalmat elvisel;
 S meglepven az éj sietve:
 Az útfélen alszik el.

Voltam, ábránd! völgyeidben,
Hol szellő s lomb enyeleg,
Jártam, oh vágy! szirttetődön,
Mely szédítő s meredek.
Hű csók mézét szitta ajkam,
Koszorús volt homlokom...
S ha valék-e boldog akkor?
Ne kérdjétek, nem tudom!

Szív, oh szív! ha boldog vagy már,
Ha több kéj nem fér beléd:
Mi remegtet, mi nyom, mint a
Fa harmatos levelét?
Ah, mért kell a boldogságban
Öntudatlan érzeni:
Hogy azt egy szempillantásban
El is lehet veszteni!?

Mért van, hogy ha szived álma
Megvalósul s a tied:
A szép bálványt összetörni
Maga a szív ugy siet!?
Csábit, vonz a fátyolos kép,
Mely távolról int felénk,
Hogy megrontsa a kicsinylés,
A mit küzdve megnyerénk.

Zaklat a vágy, s úzve szívünk'
Ösmeretlen tájakig:
Nem boldog, ha kéjt nem izlel,
Nem, ha azzal jól-lakik.

A bánatban örömet kér,
 Az örömben bánatot ;
 Csendességből zajba vágyik,
 S csendbe, hogyha zaklatott.

S míg az élet, mint az égbolt,
 Hol borongós, hol derült,
 És megkóstol a halandó
 Édeset és keserűt :
 A végóra elközelget,
 És szemét hogy befogják,
 Életén átnézve kérdi :
Mi volt hát a boldogság ! ?

HOZZÁ.

Mért nem kötök füzért nevednek ?
 Dalomban mért nem emlegetlek ?

Fa vagyok én : te kis folyóka
 Szerelmeddel reám fonódva ;

S melylyel az ég engem megáldott :
 Nem ejtek rád egyikét virágot !

Hívem ! ne szólj, midőn utánad
 Láttál bujdosni, mint az árnyat,

Midőn e szív alig remélte :
 Sajátjának mondhatni végre,

Dalomba voltál szőve, mind csak
Reád utalt virág, hab, csillag ;

Örvénnyel küzdve, patra szállva :
Te voltál, csak te, lelkem álma !

Mit mondjak most? elég, ha érzem
Hú karjaid közt üdvösségem' !

Mért tudna még epedni vágyam?
Hisz benned mindent feltaláltam !

Ajkam hú csókja homlokodra,
Egy pillantás szemedbe lopva :

Mindent elmond, — mindent megértet
A boldogságról vélem, — véled !

MADÁRFÉSZEK.

Szerelemnek, boldogságnak
Csendes, kis tanyája!
Hogy' elbúttál a bokornak
Ernyős zugolyába!
Jobb is itt, mint a magasban!
Vész van ott, s az ágrul
Hamarabb hull őszszel a lomb,
Hamarabb lesárgul.
Kél, fut a nap s rejtekedbe
Nem lövel be fénye :
Minek is? a boldogságnak

Nincs szüksége fényre.
 S míg lakód a bájoló dalt
 Fent repülve zengi:
 Jobb, hogy ily alant hazáját
 Nem gyanítja senki.

Békeségnek kis hajléka:
 Boldog, a ki benned:
 Bizalomnak, szerelemnek
 Karjain pihenhet!
 A hol este a dalos pár
 Összebíva szépen:
 Álma a nap gyönyörének
 Lány viszhangja léssen.
 Mennyi, mennyi édes álom,
 Milyen tiszta hűség!
 S hozzá, mint a kis család nő,
 Mily öröm vegyül még!
 S ha ártó kéz bolygatott meg,
 A vész összetépett:
 Féltő, hű gond orvosolja
 Károd', szenvedésed'.
 S ha feletted végre a zöld
 Sátor össze-omlott:
 Ölt magára kikeletkor
 Újra zsenge lombot.
 Boldog, a kit hívsz öledbe,
 Boldog a ki benned
 A hűségnek, bizalomnak
 Karjain pihenhet!
 — De pirúl az ember arcza,

Sorsodat ha látja :
Szerelemnek, boldogságnak
Csendes, kis tanyája!

TORNÁCZOMON.

Tünődve nézek a tájon végig-végig ;
Távol halmok s hegyek lánczolatja kéklik
S innen rajta zölden,
A szép Sajó völgye nyájas nyílt arczával
Táruul ki előttem.

Folydogál a Sajó, folydogál árkában,
Zaj nélkül, mint a ki nem mer járni bátran,
Olyan lassu s fáradt . . .
Igaz, hogy már vértől és könnyhullatástól
Eleget megáradt.

Hová lett innen a vérfolt s a patkónyom,
Mely a setét idők küzdelmiről szóljon ?
Eltörlék az évek . . .
Hej ha a szivből is fájdalmat, emléket
Igy kitörlenének!

— De tisztán süt a nap, meleg délután van
Dologban az ember, s a rétek hosszában
Hemzseg mint a hangya ;
A dolgos nép után hosszú sorral támad
Rudas és kalangya.

Sűrű cseppekben foly arczán a veríték,
 De a nehéz munkát hogy megédesítsék:
 Zengnek meleg dalok;
 Feltörrik a tenyér, de a szív édesen
 Mulat s elandalog.

És elgondolkodom e népen, e dalon...
 Mi szólal meg abban: öröm vagy fájdalom,
 Hurján a kebelnek?
 S látom, hogy a virágmagvak még a sírnak
 Halmán is kikelnek.

Azonban este lesz, elcsendesül a dal,
 Hűvös szellő támad az est homályival;
 S ködpalástot öltvén:
 Elvész a táj képe, a rét nyájas arcza
 A szép Sajó völgyén.

És akkor ha által-jön Péter vagy Pál úr,
 Sokat beszélünk az élet mivoltáról...
 S tárgyat keres elménk:
 Borongó kedélyünk' mely felderítené
 S melyen megpihennénk!

Végtére elborúl s nyomasztó nagy éj lesz;
 A levert lélek egy sötét vágyat érez:
 Nem élni! nem élni!
 De egy-egy csillag gyúl a felhőkben távol,
 Fellobbanó fénye lelkünkig világol:
 Remélni! remélni!

TAVASZKOR.

Puszta már a föld határa,
Ékessége veszve lőn ;
Halavány köd és fekete
Csóka szálldos a mezőn.

Hófuvatba hempergőzött
Valahol a Garamon :
Azért fú az északi szél
Oly hidegen, szilajon.

Csak megírnám ezt a verset,
Bárha fú is hidegen :
Jaj de mikor még *sikoltóbb*
Fergeteg van ideben.

Én volnék a házi gazda,
S más parancsol, más az úr ;
Ez a vendég még maholnap
A házamból is kitúr.

Hangja éles, fülhasító,
— Pedig senki sem siket, —
És épen nem válogatja
Dalához a rímeket.

Olyan könnyen megharagszik,
Ha nem *ringatják kívált*,
Akkor aztán nyugtató szót
És *bölcsődalt* túl-kiált . . .

Benn maradjak, vagy ki menjek?
 Nem találok nyughelyet;
 Már most melyik vízbe fuljak...?
 Künn is, benn is fergeteg...!

... Mit beszélek? — hisz tavasz van!
 Tátva-nyitva ablakom,
 Nem a fergeteg zúgását,
 A madárdalt hallgatom.

A sövényen fürtös ákác
 S nyiló bodza hajlik át,
 Érzem, szívem gyógyvirága
 Édes finom illatát...

Feleségem csendesen köt,
 Elmélázó... hallgatag...
 Nincs zaj a szobába', tollam
 Gyenge harsogása csak.

Ah! hiszen mind szent igaz, hogy
 Künn tavasz van, ittbe' csend;
 Hanem aztán a tavasznak
 Vége mégis tél leend.

És e csendes házba is majd
 A *zaj* könnyen megjöhet...
 A patvarba...! mennyi bajt is
 Csinál az a *szeretet*!

HARMINCZ ÉVEN TÚL.

Mégis nagyon furcsa ez a
 Mai fiatalság!
 Léha nép! a saru-szíjja
 Mindig szoros, vagy tág.
 Verset ír, a holdvilágon
 Bancsalog szemével;
 Pedig biz az, Isten engem!
 Igen vékony étel.

Nyakrafőre belé szeret
 Menyecskébe, lányba;
 S szép mulatság: mikor elvész
 Feje, szava, álma;
 Lelkét a fakó alatta
 Majd kifujja éhen...
 Mit vesződik? mit tud kapni
 Isten-adta népen?!

Muzsika szól, hej bubánat,
 Félre tőlem, távol!
 S ki-világos ki-viradtig
 Mulatozik, tánczol;
 Tölt pohár peng a kezében,
 Sarkantyú bokáján...
 Hej, meg fogja majd fizetni
 A tivornyát drágán!

Dévajságok népe! nemde
 Szép arany-szabályok?
 Felteszem, hogy lesz eszetek
 Nem hallgatni rájok;
 Mert kik így korpázni szoktak,
 Boldog fiatalság!
 A jó bölcsek, a mézet már
 Üvegen át nyalják.

Hogy eltűnt a fényes álmak
 Játszi délibábja:
 Az unalmas, tört kedélyt az
 Titkon vérzi, bántja.
 Mert nem a fa, a ki díszét
 Szélbe porba szórja,
 Hanem a lomb és virágok
 Hullanak le róla.

Hogy szeretni nem szeretnénk!
 Nincs belőle semmi;
 Sőt szívünket késő vágyak
 Szokták tönkre tenni.
 S tán szemünk többé a szépet
 Nem találja szépnek...?
 Más itt a baj: a leányok
 Hogy már ránk se néznek!

És megjárna a tivornya,
 Mint megjárta hajdan, —
 Köztetek fel-éjszakáznánk
 Pipafüstben, zajban;

Hanem ez a tréfa szörnyen
 A torkunkra forrna :
 Járná a kámforos flanell,
 Meg a mézes torma.

Virgoncz ifjak! egyedül az
 Fáj bizony minékünk,
 Hogy életkedv- és erőben
 Véletek nem érünk!
 Irigységből minden rosztat
 Nyakatokba rónánk ;
 — Nem úgy van már mint volt régen,
 Nem az a nap süt az égen!
 Ez már a mi nótánk!

HALMON ÁLLOK...

Halmon állok, tekintetem
 Legel távol mezőkön ;
 Ugy tetszik ott vagyok megint :
 Patak, rét, sík előjön.
 És mintha színám illatát.
 Szellője rám fuvalna...
 Ez a halom, hol én állok,
 Az emlékezés halma.

Nagy erdőség terjed köztünk.
 Hátam megett az évek,
 Mióta e tájt elhagyám,
 Nagy erdővé nővének.

És mig tovább, tovább jövök,
 Összébb borúl az ága,
 Takarván a szép sík mezőt
 Mindinkább köd- s homályba.

De még a fák s bokrok között
 Egész addig kilátok :
 Hol a játszó gyermek körül
 Pillangók és virágok,
 Mosolygó menny, szép gyermekarcz,
 Repeső sziv, virág, dal :
 Miért is nem kísérték a
 Földi pályán ti által ?!

Ah! a játék hamar kihull
 Az ifjoncznak kezébül ;
 Fényes, tündér-világba lép,
 Mely álmain felépül.
 Sápadt az arcz, a sziv dobog,
 Mégis szebb lett az élet :
 Csillag s zene, szellő s patak
 Új értelmet nyerének.

És folynak *a sziv napjai*
 Izgalmasan, de szépen ;
 Csalódásban ha lesz beteg :
 Meggyógyul a reményben.
 S reá, kétség s küzdés között,
 A melylyel vítt s csatázott :
 A szerelem szövétneke
 Hint meleget, világot.

S eddig van az élet csupán ;
 Mi később jó utána :
 A szép, de mult időknek az
 Csak viszhangja, csak árnya.
 Remélő sziv, hívő kebel,
 Az ifjuság zajával :
 Miért is nem kísérték a
 Földi pályán ti által ?

Mit ér az, hogy fölebb juték,
 És tágult láthatárom ?
 Hogy lássam a távol mezőt,
 Ha látnom kell kopáron !
 Mit a fénykör, melylyel magát
 A büszke ész ruházza ?
 Ha oda van ábránd, remény,
 Az élet s sziv zománca !

Édes, könnyü csalódás a
 Boldogságnak nagy titka ;
 Boritva van lágy zöld mohval,
 A zord kemény kőszikla.
 De az élet hideg, kopasz
 Valóságot mutat csak ;
 S a sziv a mult felé fordul,
 Hol könnyülhet, mulathat.

Csak akkor lel vigasztalást
 Lelkem, ha néz felétek :
 — Honnan régen elköltözém —
 Távol kéklő vidékek !

Bár a nap ott ragyogna rám,
 Szellőd felém fuvalván.....
 De messziről látlak csupán,
 Az emlékezés halmán.

OH HÖLGYEM . . .

I.

Ha lelkem, mint a tenger háborog,
 — Járván gyakorta zúgó szélveszek, —
 A mélybe hajtom le hullámait,
 Hogy ott elrejtve örvényezzenek.

Oh hölgyem! lelked lelkem viharát
 Megérzi, s bút, zajt híven átveszen...
 S borús könycsep hullámozik szemed —
 E nyájasan kéklő tengerszemen!

II.

El-elborul lelkem, miként az ég,
 S ha önterhét nem bírja bánatom:
 Szememre forró könyekben szakad...
 Könnyít a zápor a borúlaton!

Oh hölgyem! életem szép napja, te!
 Mosolygásod szelíd sugáritul
 A bánat is ragyog, s könnyűiben
 Remény s enyhület szivárványa gyul.

III.

Ha lelkem a sötét jövőbe néz:
 Kiköltözik belőle hit, remény,

És pusztán áll, mint egy elhagyatott
Kápolna a vadonnak közepén.

Oh hölgyem! csüggedt lelkem' boldogabb
Idők reményivel karoljad át,
Mikép a repkény zölden folyja be
Az ó kápolna ingatag falát!

ALFÖLDI KÉPEK.

1850.

1.

Három hosszú éve, a mikor láttalak
Árnyéktalan puszták, lágyan rengő tavak
Szabad, szép vidéke!
Csak a képzelődés rajzolgatta képed'
Múló vonásokkal, lelkemnek elébe!

Erdős, halmos helyen van az én lakásom;
Hanem hisz a sorsot én azért is áldom!
Mert a kinek nem ád
Néhány barázdát s egy viskót sem kegyelme:
Jó annak, ha bárhol meghuzhatja magát.

Sok érdek köt engem a halmos vidékhez,
Tőle megválásom búval menne véghez;
S lakom tán a sírig:
Mégis, mint a fenyő a homokos pusztán,
Lelkem nem szokik meg e tájon, csak sínlik.

Hajló bokor-ágon madarak szólnak,
 Lombok árnyékában a csacsogó patak
 Bujkálva veszt útat ;
 Mégis szebb az, ha a rónák s tavak felett
 Átvonuló daru egyet-egyet krúgat!

Habzó fűbe fekszem : — a bércz gyöngyvirága
 Illatos ajkával hajlik az orczára ;
 S a hűs berki árnyon,
 Álomban a sások liljomát szaggatom
 S a fehérlő tavak tükrén csónakázom.

II.

Három nagy év után itt vagyok, itt vagyok..!
 Vigan legel szemem és lelkem rajtatok,
 Régi ismerősök!
 Édes emlékezet, mint méz a virágból,
 Lesz azon órákból, melyeket itt töltök.

Régi ismerősim : a nyílt szabad róna,
 És a zúgó nádas, mintha erdő volna ;
 A tavak és lápok...
 Hol sárga liljomok, fehér nimfák nyílnak,
 S a vadmadár fürdik, sir, kerepel, hápog.

A szél is az, eme láthatlan szilaj mén,
 A térség abroncsán a mely vágatva mén
 S felporzik utána
 Hosszu vonatban a halvány meleg homok,
 Melyet futtában a légbe rugdos lába.

Itt legelő gulya, és szétszórt karámok,
 Miket a délibáb derékon át-vágott;
 Ott nem messze tölök,
 A héja árnyékát íző komondorok,
 A nyargaló csikós, mind jó ismerősök!

Ez a bokor liljom! mintha csak az volna,
 Mely három év előtt! Folyvást nyit azóta
 Karcsu szép virága?
 Ah nem! az elhervadt; ráösmerni mégis,
 Mint édes anyjáról az ifjú leányra.

Bejárom a rónát, a tavak vidékét;
 S mintha én is harmat- és mézporral élnék:
 Hiven sorra nézem
 A mező virágít, szorgalmas méh gyanánt,
 S otthon érzem magam a kedves vidéken.

III.

De ködlik lelkemen mégis titkos bánat,
 Melyből majd fekete, nehéz felleg támad:
 S elborúl előttem
 A szép vidék, mint egy fátyolos hölgy arcza,
 S utána elborúl kedélyem sötéten.

Hej ezelőtt! mint a virágot a lepkék,
 Képzetelem' tarka szárnyakkal ellepték
 A ragyogó képek;
 Keresnem kellett a bánatos borongást,
 A fényhez enyhítő, jól eső setétnek.

Sárga hinárvirág volt akkor bánatom,
 Mely felül hintázik, s alig áll a habon,
 S a pillanat búja
 Hajsza! gyökerével fogódzott szívemre,
 És nem szakadt belé, hogy kihajtson újra.

Most a bánat keblem mélyében örvényzik,
 Nyugalmát elúzi, s felrázza fenékgig.
 A táj elsötétül...
 Hasztalan keresek egy mosolygó képet,
 Az éjszín árnyakhoz felderítő fényűl.

A nyugvó nap máskor rózsaszín világa,
 Mintha vért hintene a sík láthatárra ;
 A megmerült csónak,
 A sás eltört kardja, s széthullott buzogány...
 Lelkemhez fájdalmas hasonlatban szólnak.

Elhagynak a régi nyájas gondolatok,
 Hánykódó elmémben bús képet forгатok
 S mint a néma bálvány,
 A melynek keblében nincs élet s verő szív,
 Mozdulatlan állok a puszták határán.

És mig így merengek a bús gondolatban :
 Mellettem a pásztor jó estét mond halkan,
 Hisz a nap leszáll...
 Jó földimnek arczán bús felleg vonúl át, —
 Bánat, vagy fekete hajfürtének árnya... ?

IV.

Este van, — a tárgyak képe lassan-lassan
Eltorzul, elvész a késő alkonyatban.
A zszibongó élet,
Mint távozó galamb szárnya suhogása,
Csendesül ,. csendesül.. majd álomba mélyed.

Ah én is álmodom! de álmam oly nehéz,
Mert sejtő lelkem a távol jövőbe néz;
Képedet, oh puszta!
Ősi szépségéből, vadköltészetéből
Látom kivetkezve, látom ott kifosztva,

Hol most a nyerítő szilaj csikó vágat,
S uszkálni látszik a rengő délibábnak
Fehérlő vizében:
Elhallgat, kialszik az éjek varázsa,
A furulyaszó, a pásztortűz végképen.

És lelkem elborul, — s gyötrő bánatában,
Számomra csupán e bús vigasztalás van:
Hogy addig nem élek;
Sok búbánat miatt megrongált sátorát
Levetközi addig a megfáradt lélek!

TÁVOLBÓL.

1852.

Nyugszik a nap, alkonyodni készül,
 Haza megy a lelkem e vidékrül;
 Hogy az estét édes lakta-földe
 S kedvesinek közelébe' töltsse.

Ott jár már a szép Sajó-vidéken,
 Alig várja, hogy hazáig érjen:
 Hogy az ákácz csendes alkonyában,
 Égő ajkad' megcsókolja lágyan.

Ott, hol téged most sohajtva látlak,
 Álmodoztam egykor én utánad!
 Mit ott hagytam, mind lelkedre szálljon:
 Az a remény, az a fényes álom!

És meleggel tartsa szíved' addig,
 Mig vállamra hű fejed hanyatlik,
 S felvidúl a kis családi fészek,
 Hova vágyom, hova visszatérek!

Voltam egykor, nem vagyok már sólyom,
 Túlrepülni bérczeken, folyókon;
 Az én vágyam nem sziklára fészkel,
 Megelégszik kis bokor tövével.

Hir, dicsőség fülmiléje csattog:
 S elsimulnak lelkemen e hangok;
 A mi rá hat, a mi elragadja:
 A boldogság házi pitypalatyja.

Meghitt keblén, szép családi élet,
Tartson is meg mind halálig véled!
Melyre e vágy- és reménynyel váltig
Elgyötört sziv régen vissza-vágyik.

Mert ha nincsen kis kezed kezembe':
Messze vagy te nékem, messze messze!
Mégis ugy-e: menjek bár világul,
Köztünk a láncz mégse, mégse tágul!?

Nyugszik a nap, alkonyodni készül,
Haza ment a lelkem e vidékrül,
Hogy az estét édes lakta-földe,
S kedvesei közelében töltse!

ITTHON VAGYOK...

Itthon vagyok...! haza jöttem valahára,
Lelkem ezt az édes órát alig várta;
Megpihenni csendes élet, hű öledben:
Jöttem, mint a siető hab, hogy jöhöttem.

Haza felé még csak e táj halma kéklett,
Forró vágyam ölelé a messzeséget;
Fel se tűnt még házam tája, s már előre
Megcsapott a boldogságnak lágy szellője!

Kinyílt a völgy... a falucska ott van, ott van!
Dobogott a vándor szive hangosabban;
Mig csózkod forrt a belépő ajakára...
Itthon vagyok, haza jöttem valahára!

Házi üszköm melegítő lángja mellett,
 Keblemen a szomorú fagy úgy felenged !
 Csordultig van az én szívem, annyit érzek,
 Örömében olyan boldog, olyan részeg !

S nem is tudom : félig alva, félig ébren
 Pihenek a szeretetnek hív ölében ;
 Két karomon a mi kedves, kis családom ;
 Mi reményem, vágyam van még a világon ?

Kis fiamat az ölembe teszi anyja,
 S hosszan nyugszik mindkettőnkön pillanatja...
 Nem tudok én mit mondani, nem tud ő sem, —
 De beszél a mosolygó ajk s könnyező szem.

Majd ha lelke' szomorítják újra gondok,
 Vagy étellel és világgal meghasonlok :
 Akkor nyájas, kibékítő gondolattal,
 Ez a könnyű, ez a mosoly megvigasztal.

Zárd magadba, lelkem ! ezt a boldogságot,
 Mely ez édes szép órában rád szivárog ;
 Mint a cseppet a virágnak kelyhe szokta,
 Tartogatván hév napokra, bús napokra.

ŐSZI TÁJNAK...

Őszi tájnak hervadása !
 Őszi napfény ragyogása !
 Hervadásból, fényből támad
 Lelkemen e kedves bánat.

Omlik a lomb, hallgat a dal ;
 Visszatérek gondolattal
 A tavaszra, ... ah de annál
 Betegebbnek tetszik a táj!

Ez a rét volt olyan ékes?
 Ez a határ olyan népes?
 Ez a halom, völgy és tájék...
 Mintha a sirkertben járnék!

Lemegy a nap nem sokára...
 Haldoklásnak szent országa!
 Olyan édes forró vágygyal
 Ölel téged lelkem által!

Az elmulás bája rajtad,
 Lelkemen vesz mély hatalmat ;
 S bár meghalni kéne véled :
 Mégis, mégis szeretnék!

Néma a táj, arcza sápadt,
 Rá derengő napfény árad ;
 Ah, mi vonzó szép halál van
 E mosolygó hervadásban!

Édes terhed' édes álom!
 Szinte érzem szempillámon ;
 Hogy lehajtsam, szinte vonja
 Fejem' a fák hulló lombja.

A fák lombja csendesen hull!..
 Nem küzdéstül, fájdalomtul ;
 Itt a végharcz ösmeretlen :
 Lehet-e meghalni szebben...?!

EMLÉKSOROK EGY SZÉP HÖLGYHÖZ.

Mi szívet bájol, felgyujt, elragad,
S mint örvény bűbajos körödbe von :
Megáldva vagy hódító kellemek
Csudás kincsével, oh hölgy! gazdagon.

Szemed nap. Kebled vakító haván
Sötéten borong fürtid éjjele,
Hogy a fénytől ellankadt pillanat
Meg-megpihenni súlyedjen bele.

Boldog, kinek számára ajkaid
Rózsáin egy muló mosolyka van ;
Boldog ki lát, ki hallja hangodat ...
S mi vagy mégis magad ? Boldogtalan !

★

Láttam szemed könnyűit omlani,
Borús szép arczod, nemes kebledet,
A melyet a fájdalmak szélvesze,
Mint egy fehér tavat megrengetett.

S midőn megihletett a méla bú
Borongásban élő költészete :
Hallottam, mint ömlött el ajkidon
Őszi szellőként a bús halk zene.

És láttalak hosszan merengeni,
Kezedbe hajtván szótlanul fejed' ...
Mozdulatlanul, halványan, miként
Márvány-nemtőt a ravatal felett.

★

Szép vagy, — kebled feddhetien és nemes, —
S boldogtalan! oh ezt ki fejt meg?
 A gyémánt is tündöklő fényt lövel:
 Mégis ő maga, mint a jég, hideg.

Számitó a sors ajándékival!
 Midőn nyájasan mosolygott feléd:
 Élted boldogságába tudta be
 Lelked jóságát, arczod kellemét.

Oh hölgy! túrd a könnycseppet arczodon,
 Szorítsd szivedhez a fájdalokat!
 A sors nehéz, méltatlan szenvedést
 Csak a magas, nemes lelkeknek ad.

*

A gazdag kebel, mely dús bányaként
 Rejti a sziv valódi kincseit:
 Azt mondják, nem lehet boldogtalan...
 Szenedő jó hölgy, ah ne hidd, ne hidd!

Áldás a hajnal hulló harmata,
 Melyet a szomjazó virágnak ad,
 A gyenge fűszál mégis meghajol
 A ragyogó, a gazdag kincs alatt.

Nem gazdag-e a gyöngytermő csiga,
 Mely hányatik hullámos tengeren?
 És a fájdalom keblében lakik,
 Hol a mosolygó drága gyöngy terem.

*

Regét mondok. Eljött a kikelet,
 Bús volt a rózsafa s panaszkodott:
 Hogy a tavasz miért nem ad neki
 Teljesb virágot, több diszt s illatot.

És úgy lőn, a mint óhajta volt,
 Midőn felébred egy szép hajnalon:
 Illatban úszó rózsák ezrei
 Boríták a bokrot dús-gazdagon.

Gazdag lett diszben, de boldogtalan!
 Nem bírta édes terhét tartani;
 És a túlteljes virágok alatt
 Megtörttek, elszáradtak ágai.

*

Büszkén s titkon viseld fájdalmidat:
 Hadd irigyelje sorsod', a ki lát;
 Ne tárd fel kebled' oh hölgy, senkinek,
 Hogy lássa a bánat ben-tört nyilát.

Ki most elbírod kínod terheit,
 Szánó könyűt mások szemén ne láss;
 Mert az törné meg szilárd lelkedet,
 S az együgyű, rád tolt vigasztalás.

A fájdalom lett élted sorsosa,
 Az emészt és az tart fenn tégedet;
 Jó hölgy, csak benne lelhetsz ellene
 Szivedre gyógyszert és enyhületet.

*

Ne tartsd, mint rabmadárkát, a reményt,
 Hogy szép szavával tudva csald magad';
 Halvány jelen lesz a színes jövő,
 S még jó, ha nem hoz új fájdalmakat.

Ne zörgess a multak zárt ajtaján!
 Nem nyílik az fel többé senkinek;
 Ott hasztalan vádlod be a jelent,
 Az alvó hullák meg nem értenek!

A boldognak is, ha tenger gyanánt
 Lelkére árad az emlékezet :
 Fényes, de roncsolt törékeny csiga,
 A mit hullámiban a partra vet.

AZ ÉN LAKASOM.

Kelemér. 1850.

Miről nem zengett már az ének
 Mióta lant és duda szól?
 Hallottunk himnuszt a parajhoz,
 Dalt a félszem bűbájiról.
 Én csak téged halhatlanítlak,
 Gyönyörúséges kis lakom!
 Ah, bár zsendelyt tudnék csinálni
 Rozzant tetődre, lantomon!

Anno ezer . . . de hát ki tudná :
 E ház mikor építették?
 Annyi igaz : hogy feltalálva
 A padlózás nem vala még ;
 Hanem meghordták utcza-sárral,
 És lebakólták emberül ;
 Azóta úgy van s úgy marad, míg
 Unalmában egyszer bedül.

Hogy pap vagyok, mindenki tudja,
Alázatosság jelszavam ;
 És erre a *mestergerenda*
 Emlékeztet derekasan,

Mert a világ ha néha elkap,
 S kissé fölebb emelkedem :
 Megrendül még az agyvelőm is,
 Ugy bele vágom a fejem'.

Egyébiránt a milyen, olyan,
 De *költő* is volnék talán?
 (Igy szokta most ezt oda vetni
 Sok siheder nagy pongyolán)
 Tehát a költő homlokára,
 A mint illik, zöld lomb fakad..?
 Igen! zöld lícziom verődik
 Bokrosával, — az ágy alatt.

Nincs itt annál szebb, mintha szél fú,
 S történik sok csudás dolog :
 Nemcsak, hogy tánczol asztal és szék,
 De a vén kályha is forog.
 Mégis talán legszebb az ablak,
 Midőn a lúd azon benéz ;
 Bizony ha így száll, még maholnap
 E ház egy uj Pompéji lesz.

S a zápor hogy' tréfál meg éjjel?
 Szó nélkül megjön és szakad ;
 (Olyan bolond természetem van :
 Nem oldalt fekszem, de hanyatt.)
 És mintha csak czélozni tudna :
 Az orromra egyenesen
 Ugy koppan egy kövér hideg csepp,
 Hogy majd nyavalyássá teszen.

Gyertyát gyujtok mérgemben ekkor,
 Azaz szeretnék gyujtani,
 Hanem csak *bél* akad kezembe,
 Fagyját megette *valami*...
 Mert én zsellérségen vagyok csak,
 Itt mások a rendes lakók:
 Nagy népesen tanyázva együtt,
 Egér, tücsök, kabócza, pók.

S akadna olyan rossz keresztyén,
 Ki zúgolódnék mindezen:
 De ördög praktikája lévén
 A pompa és a kényelem,
 Én megnyugszom sorsom mivoltán,
 De sőt örülök, mert ugyan
 Ha ürgének volnék teremtve:
 Nem szűkebb volna a lyukam!?

Hajlékom, meg vagy énekelve!
 S hogy újból épülj fel, ne várd!
 Hisz a dal éltet, tart örökre, ...
 — De tán egy *támasz* még sem árt;
 Mert bár igen becsülöm a dalt:
 A mellett mégis úgy lehet,
 Hogy megindulsz egyszer felettem
 S odanyomsz, mint az egeret!

PACSIRTADAL.

Ébredj fel, ébredj álmaidból,
 Földnek határa, völgy, halom!

A költő dalt az elközelgő
Tavasznak nevében hallatom.
Zöldüljtek...! a gólya, fecske
Elérkezik s meglátogat;
Fogadjátok nyájas mosolylyal
Az elfáradt vándorokat!

Szeretni nem mer a madárka...
A ritkás, tarlott berkeken
Nincs elborító néma rejtek,
Hol édes a hű szerelem;
Fészket se rak... nincs lomb az ágon,
Reá hűs árnyat hinteni;
Pedig... véletlen megjöhetnek
Félteve ápolt kicsinyei.

Medrében, a kopár mezőkön
Oly nyugtalan sír a patak,
Mint a kised, kit bölcsejében
Soká magára hagytanak.
Oh keljetek fel, rét s mezőnek
Mélyen alvó virágai!
Ékes liljomok, nefelejcsék,
Jertek el hozzám — játszani!

Ébredj, szendergő élet ébredj!
Hideg sirodából törj elő;
Boruljon illatos virágba
A szintelen halom, mező!
Harsogjon a lég, a ligetben
Dal és viszhang beszéljenek;

A rétet dús rendek borítsák,
A rónát ért kalász-fejek!

Elég az álom! — lankadást ad
Ha hosszú, új erő helyett;
Természet, a feltámadásra
A pillanat megérkezett!
Fel, fel! munkás meleg napokkal
Sietve eljövend a nyár;
Sok szép remény a teljesülés
Gyümölcsöző üdvére vár!

Hideg világ! mély álmaidban,
Halld és érezd meg énekem',
A melylyel hivlak, költögetlek,
S fagyos kebled' melengetem!
Dalom fennről, a napsugárnak
Honából hangozik feléd:
Ébredj, ébredj! láttasd meg a dal
S meleg sugárok erejét!

FIAM SZÜLETÉSEKOR.

Mart. 10. 1850.

I.

Szerény hajlékomnak kedves kis vendége!
Jer, jer, hadd tegyelek anyád kebelére!
Együtt hadd lássalak...
Ugy szeret ő téged, — pedig mit szenvedett...
Az Isten tudja csak.

Együtt hadd lássalak jó szelid anyáddal,
 Mintha rózsát látnék kisdéd bimbajával;
 Én meg felettetek
 Lehajló sötét lomb, mely a zivatartól
 Híven megvédjelek.

Egy szép élő bokor vagyunk így mi hárman:
 E bokrot az élet csendes pagonyában
 Zivatar ne érje;
 Hanem rakjon fészket kis csacsogó madár,
 Az öröm, beléje!

Mégis, ha érné a vihar zudúlása:
 Virág s bimbó helyett csak a lombot hántsa!
 S csupán a levelen
 Függyön a bánatnak jéghideg harmatja,
 Csupán a levelen!

II.

Szeretem anyádat, gyermek, forrón, híven!
 Ábrándos vágyait elfelejté szívem;
 S mit róla mondhatok:
 Szive dobbanása, lelke gondolatja,
 Én — és csak én vagyok!

Tudtad te azt, gyermek, s magad közénk fúrtad,
 Elálltad szerető szivünk közt az útat,
 És mostan, mindenik
 Szerelme és lángja, mit egymáshoz lövel:
 Benned megütközik.

III.

Lágyan reng a bölcső: ringasd édes anyja!
 Addig lesz ő boldog, míg kezed ringatja;
 Azután az élet
 Csavargós útain, az emberek között
 Nem sok jót remélhet.

Meglehet, kis fiam! hogy e szerény lapot,
 Midőn érett észszel általolvashatod:
 Nem lesz a ki írta;
 Hanem szép csendesen, mint a többi halott,
 Ott fekszik a sirba'.

Intést, tanácsot én miért adjak neked?
 Vele s benne küzdve tanuld az életet;
 Higyj, remélj örömet!
 Mert azt nem akarom, hogy élted útain
 Az én példám' kövesd.

Ne lakjék kebledben ama hideg féreg,
 A melyet én hordok, a melyet én érzek . . .
 Hanem mindenkoron
 Szerettesse véled az embert s életet,
 A nyájas bizalom.

Légy boldogabb, mint én, — de ne keresd, fiam!
 A boldogságot úgy, mint szokták annyian;
 Tündöklő semmiért,
 Mint: hir, méltóság, kincs, — lelkednek nyugalmát
 Soha be ne cseréld!

«A tudás nem áldás!» a tudomány hideg
 Kutfejténél szomju lelked' szomj öli meg.
 Ki aranyat keres
 A pazar világnak, a jó bányász, nemde
 Rongyos és beteges . . . ?

Ha lelkedet a vágy, földi nagyság bántja,
 Vagy fényben rünik fel sirodnak márványa,
 Nézd a történetet:
 Az emberiségnek volt-e apostola
 Kit meg nem kövezett?

Lelked' ne hagyd menni ábránd-képek nyomán;
Valóságban nézd a boldogságot csupán,
 S légy ember mindenütt:
 Ha feletted a sors vad villáma csattog,
 Vagy jólét napja süt.

A mesterkéltségek világ dolgait ne nézzed,
 Hadd őrjöngjön, — csak te maradj a természet
 Kebeléhez közel . . .
 Légy egyszerű fia ez édes anyának:
 Szánts, vess, fákat növelj!

IV.

Örökséged, fiam, nincs egy gombostűnyi,
 És mégis én neked úgy tudtam örülni! . . .
 Szülessetek sokan!
 Mert annyinak vége, — s e szegény nemzetnek
 Olyan sok híja van!

Örültünk, . . . örültünk, — s melyen isten adott,
 Komoly csendességben ültük meg a napot ;
 Óh! mert ki ütne zajt,
 Midőn halottja van a szegény hazának
 S milljó kebel sohajt ?

Az isten házába magam menék veled,
 Könyek között öntém rád a keresztvizet,
 S buzgón imádkozám
 Érettetek, kedves mosolygó kisdedem,
 S halvány arczó hazám !

V.

Ezt a bús esztendőt ha elfelejtenéd :
 Ezernyolczszázötven! mért is nem jött elébb
 Születésed napja ?
 A szabad nemzetnek hogy csak egy perczig is
 Lettél volna tagja !

Hatalmas folyam volt e nemzet : hét ága
 Még az ős hazában szépen egybe vága
 S egy ezredév alatt
 Folyt szelíden, vagy folyt harsogó habokkal,
 De el soh' sem apadt.

Most idegen népnek szakadt tengerébe !
 Mondják : nem veszett el, — pedig vége . . . vége ! . . .
 Vagy tán az is élet,
 Ha zagyva egységben nem lesz rajta semmi
 Jellem s ősi bélyeg ?

Siromból majd egykor hogy' fel nem kelhetek! . . .
 Szeretném meglátni, mi lesz belőletek?
 Bár úgy is képzelem . . .
 Vagy tán valamelyik boldogabb unokám
 Vigan hordozná meg a nagy, dicső hazán
 Bámuló szellemem'? . . .

SZŐLŐHEGYEN.

Rövid életét az ember
 Csak bánattal élje?
 Hajts ki, hajts ki örömemre
 Szőlő venyigéje!
 Gyöngye hajnalszín piroslik
 Most az új levélkén:
 Nedve csillogó, tüzes lész
 Mint a déli napfény.

Ifjuságom gondtalan volt
 S nem becsüle téged;
 De most véled mindhalálíg
 Tartó frigyre lépek.
 Hajlik a kor s kél az ember
 Annyi búra, bajra!
 — A mint vénül a fa, jobban
 Szúr a túske rajta.

A tavasznak nyár hevében
 Fonnyad el virága;
 Őszi dértől léssen a nyár
 Gazdag lombja sárga;

Minden éket önfejtől
Bár az év letépett :
Meghagyá az aranszemű
S rózsaszín gerézdét.

Fényes álmainkra gond jó,
A szív tette lobban ;
Mindennel felhagy az ember
Végre kedvhagyottan.
S örömet ha semmiben már
Nem talál a jámbor :
A borongós őszre mégis
Marad — egy pohár bor.

Ritka seb, melyet begyógyít
A sors, a ki vágta ;
Ugy adá a bort, hogy abban
Lenne orvossága ;
S bár a sebre ebben is csak
Rövid gyógyulás van :
Jól esik, hogy tartja éde
Meleg zsibbadásban.

Hajlik a kor és borongva
Jó az est feléje!
Hajts ki, hajts ki örömemre
Szőlő venyigéje!
A bor lángja hogy derengjen
Az öreg bus kedvén,
Mint az alkony fellegén a
Rá pirosuló napfény. —

A SZÉKI PUSZTÁN.

Recsky Benedek sírjánál.

Meleg napsugár süt, ébred a természet,
Halavány orczája felvidul, megszépül!
A mező viráji, a gyenge fűszálak,
Életre búnak ki a föld kebelébül.

Az ember is mért nem olyan, mint a virág:
Hogy ha tele eljön s halott lesz belőle,
A másik tavaszon, sirja zöld fűve közt,
A föld kebeléből ifjultan kijőne!?

Vagy a jó embernek élte hosszabb volna!
Úgy nem borúlna még e sirnak halmára:
A bánat-jelentő sárga perpetuel,
S a halavány rózsza harmatos virága!

Ugy gazdagabb volna a föld egy igazzal,
Ki soha nem pirult, kinek minden tette,
— Mint a csendes tó a fényes napnak képét, —
Lelke tisztaságát hűn visszavetette.

Az ilyen elmulik nyom nélkül hirtelen;
És épen ez a mi életünknek átka:
Hogy a gonosz akkor vész el nagy nehezen,
Midőn magát harmad-negyed-izig látta.

Fakadj zöld lomb, fakadj! nyiljatok, virágok!
Álljátok ékesen körül e sirboltot!
Kék, piros szirmotok nem mutatja bátor,
Hogy a bú ültetett, a fájdalom oltott.

Nyiljatok, nyiljatok! csendes nyári estén,
 A halhatlanságról beszélünk veletek ;
 Ti is le vagytok a sötét földhez kötve,
 Mégis ég felé száll az illat, lelketek!

Halottak voltatok e sirhalom körül,
 S új életet lehelt a kikelet rátok !
 Ki koporsójában olyan mélyen alszik :
 Jó halottunkat is mért fel nem hoztátok ?

Ha ő felébredne! s oly régen nem látott
 Kedves tanyájának tájékán megállna :
 Mint örülnénk neki! mint fogadnók őtet !
 Hányan nem borulnánk könnyezve nyakába ?!

A virágos ág is itt a kerti fákon
 Feléje hajolna, hogy őtet elérje ;
 Piros szányával a tavaszi bogárka,
 Lágú döngicséléssel repülne feléje.

Hát a hú cselédség, mely mindenik szavát,
 Miként a szent irást, kegyelettel őrzi ;
 Megindulás között fogná őtet körül,
 Nem tudván örömét könnyeivel győzni.

Csak egy állna, mint a márványszobor némán
 És nem lenne könyje, melyben megförszszze ;
 Hú özvegye szívét az öröm megölné,
 S kedves férje keblén holtan rogyna össze !

BÚCSÚ.

Itt vagy tehát, megjöttél csakugyan,
 Te kedves *új könyv*, diszes almanach!
 Olvastam rólad, hallám híredet,
 S alig vártam már, hogy meglássalak!
 A mit ígér a gazdag tartalom:
 Sok szép novellák, versek s egyebek;
 Mégis a *képek* s a pompás *kötés*,
 Majd meglát'd, hogy legjobban tetszenek!

Ki gondolná, hogy egykor rongy valál,
 Ha látja tiszta, hófehér lapod?
 Ki hinné, hogy ki tele írja azt,
 Nem a dicsőség szőnyegén tapod?
 Hogy a kik ily varázs dalt zengenek,
 S lelkökben ennyi szent, nagy eszme él,
 Nem sorskegyelt, dus, boldog emberek,
 Hanem . . . de csak hogy már megérkezél!

Örülök néked! pedig örömem
 Hamar elmulik szép álmom gyanánt;
 Valaki meglát és beléd szeret,
 És elvisz, mint az eladó leányt.
 Meglátogatnak ösmerőseim,
 Kik vannak minden rangon és nemen,
 És kérnek tőlem *«olvasni valót»*
 Vagy csak felfogják szép egyenesen.

Vegyünk végbúcsút egymástúl azért ;
 Szép könyvem, új könyvem, Isten veled !
 Tapasztalod majd, hogy csak ráfogás
 Mikép a nép titeket nem szeret.
 Oh dehogy nem! *a nyájas olvasó*
 Egymás kezéből szinte tép, ragad ;
 Ha megbánja is bársony tunikád :
 De legalább nem únod meg magad !

Jobb házaknál az is megeshetik,
 Lész ott pajtásod kisebb és nagyobb :
 De biz azok nem értik nyelvedet,
 Ha jobbra, balra megszólíngatod.
 Másutt meg' lészesz egyes egyedül,
 Hol a falról még a naptár se csüng ;
 Akkor türj . . . ! s tudd meg mi az *unalom*
 Melyet jó pénzért ti hordtok nekünk !

S ne bánd, ha olykor kapsz *fület*, sokat :
 Így többet hallasz, és többet tanulsz ;
 Az se busítson, ha pingálva lész
 Hölgyképeidnek szép hegyes bajusz.
 Kárpótlásul az elbájolt leány
 Kebléhez szorít, rajtad csókja ég ;
 Rád bizvák édes, boldog titkai . . .
 És nem különben, — a tejes fazék !

De én is bízok most rád valamit.
 Ha jártadban-költödben valahol,
 Ez vagy amaz könyvemmel összejössz :
 — Mert vagy százyolczvan oda vándorol !—

Mondd meg nekik, hogy szép az utazás,
De öt-hat év rá még is tán elég?
Viszontlátást szomjúzó lelkemet
Hátha már egyszer megenyhítenék!

Szerencsés útat, szép könyvem! ha majd
Vén napjaidban rongyos, csonka, vak,
Versek, s novellák koporsója léssz,
S iróid is *végkép* meghaltanak:
Ne essék e dolog neked zokon,
Hálátlan a világ! mellőz, feled . . .
Jőj hozzám akkor, befogadlak és — — —
Hah, jön valaki! most Isten veled!

EGY HÖLGYHÖZ . . .

A boldogság csak álom, álom . . .
Csendes éj az álmok hazája;
Midőn alig sohajt a szellő,
S leszáll a hold fehér világa.

Szelid, halvány arczod, nemes hölgy!
Merengő hold az éjszakában,
Ha rá nézek: vonzó sugárin,
A boldogságról léssen álмам.

ZIVATAR.

Kél a nap s elindul az ég meredekjén,
Aranyos küllőin sebes szekerének;
Csend van, — a lány szellő nem bírja lerázni
Csüngő harmat-csöppjét a fák levelének.

Nyáját messze hajtja a jó pásztoember,
A dolgos méh elmegy hetedik határig;
Buvó rejtekében összezsugorodván,
Lyukacsos hálóján csak a pók nem látszik.

A harmat felszárad s rekkenő hőség lesz,
Feljebb-feljebb hágván, majd meghajlik a nap,
Udvarában, a mely tágas, mint egy szérü,
Sűrű köd és vékony felhő-rojtok vannak.

És tarjagos felleg támad minden felől,
Mely egymásba nőve, az ég elsetétül,
Távol mennydörgésnek hallik mormolása,
S kövér cseppek hullnak a vihar szélébül.

Az égi háboru kitör végezetre,
Teljes haragjában, teljes fenségében;
Meg-megrendül a föld, mint egy madárfészek,
Hogy véges lakója csudálkozzék s féljen.

Mint egy óriás eb, a mely tüzet érez:
A vihar vonítva fut át a világon;
Reá kigyulnak a cikázó villámok,
S az egész mindenség fényes tűzben lángol.

Szélvész rázza tépi az erdők üstökét,
A hajlékony tölgyet gúzszsá csavargatja;
A magas, egyenes fenyőfát, derékon
Töri ketté, mint egy szál gyertyát, haragja.

Sötét lesz egy perczig, hogy annál vakítóbb
Legyen a szikrázó villám lobbanása;
Csendes lesz egy perczig, hogy annál rémítőbb
Legyen a mennydörgés harsány csattanása.

Zúg a szélvész, zúg a rengeteg mélysége,
Nyugtalan futosnak felriadt vadai ;
A sas, mint egy hátra-vert vitorlás sajka,
Nem bir a szél ellen fészkéhez szállani.

Mintha az elemek végső harcza volna,
Mintha minden helyet s alakot cserélne . . .
Talán e borzasztó istenitéletben
Az utolsó napnak van rajzolja képe ?!

Ah, a természet nagy, jókedvben, haragban,
Az egyik keze bont és alkot a másik ;
A villám dúl, emészt ; a mennydörgés szava
Megtermékenyíti a földnek határit.

Dúl, dúl a zivatar, végtére kifárad,
Magát emészti fel lángzó haragjába' ;
Az ég, mint egy békét ohajtó fellegvár,
Hétszinű zászlóját tüzi bástyájára.

Zajong még a vadon, — s mintha mély sebéből
Zuhogó patakban gyorsan folya vére :
Mély hörgése mindig, mindig csendesebb lesz,
Óriás halottként némul el végtére . . .

Eloszlott a felleg, — a nap nyugodóban,
S mint haldokló bajnok sugárzó szemével,
A háborus élet zajtalan estvéjén :
Nyugton néz még egyszer a világon széllyel.

TAVASZI PIMPÓK.

I.

Lombja nincsen a ligetnek.
 Pusztá rét, halom;
 Mégis pillangók repesnek
 Tarka szárnyakon.

Csalfa pillangó, reményem!
 Hol veszed magad?
 Életemnek száraz fáján
 Zöld lomb nem fakad!

II.

Hová futamsz, mező patakja?
 A nagy folyamba sietek!
 Mely a tengerbe visz magával,
 Hol drága gyöngyök termenek.

Maradj, maradj! mező patakja
 A réten, hol ered fakad!
 A nagy tenger zúgó ölében
 Elvész neved, elhalsz magad!

III.

Szól a pacsirta, — mint egy kis harang
 Függen magasan a tiszta légtelenben;
 Nincs még virág! — buzgó madárka, hallgass!
 A szentegyház üres, korán a hang, — az
 Imádkozó nép nincsen ébren!

IV.

Ki messze, messze jártál,
 Oh vándor fecske! szólj:
 Mit hoztál tengereknek
 Tulsó határiról?

Tekintsd meg rajtam a szint,
 A melyet viselek:
 Gyászszal mennék el, azzal
 Tértem most újra meg.

V.

Oly nyájasan derengenek
 A nap meleg sugárai!
 De a lombtalan tar liget
 Csak nem akar kihajtani;

A sziv ha veszt, elzárkozik,
 És rajta bánat vesz erőt;
 Meg nem nyilik halvány remény
 S csalogató sugár előtt!

VI.

Elment a hó, — zúgó dühével
 Elhallgatott a téli vész;
 A föld meleg, nyitó sugárért
 Az égre oly esengve néz;

De tornyosuló fellegekkel
 Haragosan borong az ég.

— Hogy a föld színe felviruljon :
Az Isten nem akarja még!

VII.

Kedvesednek sirhalmára
Most rakj hantot gondosan ;
Kedvesednek sirhalmán most,
A zsenge pázst megfogán.

S locsolgasd meg könnyeiddel !
Úgy a hant el nem szárad ;
Az emlékezet virágít
Ápolgassa a bánat !

VIII.

Zöldül a hant, a pázsit újul,
Kinyílik a rétek virága :
Oh hát az ifju kikeletnek
Legelső virága is *sárga* !!

Első diszében a tavasznak
Hervatag őszi lombot lássak ?
A születésben ott legyen már
Bús eszméje az elmulásnak . . ?

PUSZTÁN.

1850.

Repülnél lelkem, fenn repülnél
A táj szellőivel,
Mely a nyílt rónaság felett még
Szabadságot lehel ;

De a magasból földre von le
 A súlyos fájdalom,
 Fenn még jobban elédbbe tűnván
 A sors-alázta hon.

A hon, hol egy hős nép bevégzé
 Zajos történetét,
 És most egykedvű jóra, rosszra,
 Többé se' vár, se' félt.
 S e földön, hol vérzett-virágzott
 Nyolcz hosszú századig
 E földön, mely már nem hazája,
 Mint a zsellér lakik!

Óh pusztá! elvész nem sokára
 Vadon költészeted!
 Hol a pásztor vigan bogárzó
 Gulyát terelgetett,
 S a délibáb rengő tavában
 Szilaj mén vágatott:
 A pásztortűz, a furulyaszó
 Kialszik, elhal ott.

Mely oly szabad volt, mint lakója
 S lánczot nem ösmere,
 Felhasogatva, mérve lesz a
 Dús rónaság tere!
 S a népek koldus söpredéke
 Felkel nyugat felül,
 S a tejjel és mézzel patakzó
 Földön megteleptül.

Mig önvérünk más nép honából
 Felénk vágyik, siet,
 És el van keblünktől szakasztva,
 Mint parttól a sziget :
 Ki nekünk még köszönni sem tud,
 A kit nem ösmerünk,
 A drága véren szerzett földet
 Az oszsa meg velünk ?

Ki sem mult még a hős oroszlán,
 Bár arcza jéghideg,
 De megrándul még szive táján
 Egy-egy vérző ideg :
 S felette már a ronda varjak
 Csoportja megjelen,
 És üt falánk, gyalázatos tort
 A félholt tetemen.

Alighogy a villám lesujtá
 A bátor keselyút,
 A fenn szürkülő sziklaszálon
 Még fészke meg se hűlt,
 Hol a nyílröptü sólyom is csak
 Nagy félve járt elébb :
 Csipogva fürdik s üt tanyát most
 A szemtelen veréb.

Oh mind ez úgy fáj a magyarnak...!
 S ha ajka netalán
 Egy-két nótán enyhíti kínját :
 Megütköznek dalán...

A sebzett vad a rengetegben
 Kínjának hangot ad:
 S magát az elnyomott magyarnak
 Kisírni nem szabad.

Meghalsz, én nemzetem! — s halálod
 Ha elvégeztetett:
 Mért nem döfik hát már keresztül
 Egyszerre szívedet?
 Mért gondolnak végperczeidre
 Mesterkéltné kínokat?
 Hogy mint egy vak Sámson — kaczaj közt
 Szenvedj hosszan, sokat!

Repülnél lelke, fenn repülnél
 A táj szellőivel,
 Mely a nyílt rónaság felett még
 Szabadságot lehel:
 De a magasból földre von le
 A súlyos fájdalom, —
 Fenn még jobban elédbe tűnven
 E sors-alázta hon!

ELMÉLKEDÉS EGY LEVÉL FELETT.

Motto: «Nem levén elegendő Praenumerán-
som, mert a ki a pénzt le nem teszi, az nem
numerált prae, a Typographus pedig a tsupa
írást nem tartja pénznek, — dugába dőlt a
Farsangi Poéma. — Komárom 15. február
1802. Csokonay m. k. *A kézirat.*

Költője a *csikóbőrös kulacsnak!*
Épen elmúlik hosszú ötven év ma,
Midőn irod, hogy nincs praenumeransod,
S dugába dőlt a farsangi poéma!
Költője a csikóbőrös kulacsnak,
Ne bántson e gúnyos emlékezet!
Sőt vigasztaljon az, hogy ha ma élnél:
Még annyi sem akadna, úgy lehet.

Azóta hosszú ötven év alatt,
Nagy és sok a mit a világ haladt.
Ha megjelenél köztünk, — nem a hír,
E csillogó aranykőd képiben,
De egy pálczával járnád be a hont,
Azt a szép földet, hol porod pihen:
A barátságos Kunság téreit,
És Debreczennek híres városát;
S a hol *Tihanynak riadó leánya*
Zengő bérczén halkán kiáltna rád:
Elálmélnéknél a nagy változáson,
A melyen a világ átment azóta!
A réginek csupán egyet találnál:
És ez — a praenumeransok mivólta.
Ezek felől a farsangi poéma

Most is szép csendesen dugába dőlhet ;
 A névben van csupán egy kis különbség :
Előfizetőknék mondván ma őket. —

Mégis, oh költő! áldhatd Istened,
 Hogy akkor mérte rád, eltöltened
 Azt az időt, mit *élet* nevezet
 Alatt az embernek nyakába vet.
 Akkor szőtt a takács, a boltos árult,
 Szántott a nép, a pap imádkozott ;
 Irt a deák, az ács furt ; meg nem unta
 Prokátor a pört, cigány a kohót.
 Most — csillagvizsgáló a krumplicsősz,
 És hadvezér a kályhafűtő, kukta ;
 Miniszter a csapláros, és kezén
 Mint itczés jár a népek élte, bukta.
 Szóval : minden Jankó s Kata
 Világrázó diplomata !

Te boldog vagy, hogy meg nem kóstolád
 Mi gyomrot, lelket jóltartó gyönyör,
 Midőn okos, bolond politizál,
 S uton utfélen halálig gyötör.
 Mert a szónak minden harmadika
 Keletlen, sótalan politika ;
 S az ember e rémtől meg nem pihen,
 Üldöztvén szó vagy betű képiben.
 Hová levének a kedélyes esték,
 Hol a barátok egymást felkeresték !
 Mikor összejött szomszéd atyafi,
 Egymás örömét szaporítani !

Kiket jóizű tréfa, bor s zenénél,
 Együtt talált, vigan talált az éjféli, —
 Ifjak s vének enyelgő körbe ültek,
 S szentül ment a mulatság mint az ünnep! . . .
 Most, — ha az ember társas körbe lép,
 Rögtön, — alighogy indul a beszéd:
 Mint az almába, bele esik a
 Kor ocsmány férgé, a *politika*!

A világ halad, csak mi nem megyünk
 Sem hátra, sem előre, mint a vén rák;
 Csak minket nem tolt feljebb az idő:
 Vagyunk, mint voltatok, szegény poéták!
 A színész ma is csak komédiás,
 Költő és tudós, festő vagy zenész:
 Kasza-kapakerülő, pénzcsaló,
 Kit minden bitang megröhög, lenéz.
 Boldog szerkesztők! hát ti mit csináltok?
 Jobb bizony! ha más mesterségre álltok!
 Nem kell ma *szellem*! oh az a világot
 Nem tartaná jól, sőt elémelyítné;
 Hús kell ma, vastag étel, — vagy ha mégis . . .
 Hát ott van a politika, e híg lé.

Pedig hiszen csak valljunk igazat:
Tróban, könyvben nincs nálunk hiány,
 Csak az is sok, mit évről évre az
Idő s könyvárus a polcra kihány,
 Miután a vesződést megsokalta:
Leszállított áron túladni rajta.
 Van író, költő, kritikus elég; —

Mert arra, mint hajdan, nincs már eset :
 Hogy nagy tempóval *készüljünk* elébb,
 Tanuljunk sokat, írjunk keveset.
 Most minden ember született zseni,
 Minden betüje dicső, isteni !
 Kikölt naponként egy tyúkalja irót,
 Ez a vén kotlós, az irodalom ;
 A híres költő annyi mint a csirke,
 És szól ki vékonyan, ki vastagon,
 S babért, szobrot vár a hálás hazátul,
 Mert hiszen általa — papir s rongy drágul.

Kit az irodából elvertenek,
 Mert nem tud *írni*, *író* lesz legott.
 Magában a borzas vargainas
 Nem érezvén elég talentumot :
Meghasonlík . . . és költő lesz azonnal,
 Költő, sötét vad világfájdalommal.

És van kritikus, — ép mint a kacsza,
 Kígyót békát elnyél a víz alatt ;
 Csupán azért, hogy jóllakják vele,
 Nem, hogy tisztítsa tőlük a tavat.
 Ugy kapnak ezek gazt és szemetet,
 Mivel ez nekik *privát élvezet*.

Van itt író, költő, tudós, kritikus,
 Regény-, dráma- s novellaíró bőven ;
 Ismert, nem ismert, félreismert lángész,
 Egymás hátán, mint a csik a Fertőben.
 S nem bámulsz minket, oh boldog haza ?
 Dehogy nem bámul — sőt annál odább van :

Praenumerálni elfeledkezik,
És nem veszen könyvet – *bámulatában!*

Azért ne bántson, oh alvó poéta!
Hogy a farsangi vers dugába dőlt.
Ne félj, így lesz az ötven év után is,
A miképen volt ötven év előtt! —
Így dől dugába minden e világon,
A koszorú, a hír és a dicsőség!
Szép tölök: kik e földön rongyban járnak
Azért, hogy majd a halhatatlanságnak
Biborszín palástját magokra öltsek!

ELSŐ SZERELMEM.

Emlékszem még, emlékszem reája,
Ifjuságom boldog szép korára!
Fényes napja s könnyü fellegével,
Azt az időt hogy felejténém el?

Rengő habján játszva vitt az élet,
Azt sem tudtam: melyik partra néztek?
Vigan mentem, mint a könnyü csolnak,
Örvény és szirt eltakarva voltak.

Suttogó lomb, csattogó madárdal
Boldogságnak adta lelke által;
Éjjelenként nyájas, édes álmak
Nyílt, virágos téren hordozának.

Mikor csendes nyári szürkületben
Üldögéltünk a lugasba' ketten;

Hogy átölelt lágy fehér kezével...
Azt az órát hogy' felejteném el?

És nem láttam őtet én azóta,
Két felé vált életünknek úta;
Élsz-e, hol vagy, jó leányka? bánat
Szép orczádra nem borít-e árnyat?

Bár örökre, búra hítt az élet:
Én megőrzöm mindörökre képed!
S hű ölen a házi boldogságnak,
Emlékim közt gyönyörködve látlak!

Mint mikor már messze tünt a sajka
S nem látszik csak a vitorla rajta:
Messziről a multak képe lebben,
S mosolyg rám a szép emlékezetben.

És gyakorta gondolok reája,
Ifjuságom s szerelmem korára;
Fényes napja s tiszta kék egével,
Azt az időt hogy' felejteném el!?

KUVIK.

Csillagtalán, sötét az ég,
Az óra már éjfélt ütöt;
Kiabál a halálmadár
Rozzant, szegény viskó fölött;
Benn a kínok végharcza közt
Vergődik a halálra-vált,
És minden hang fülébe hat,

Hogy a rémes hirnök kiált :
Kuvik, kuvik!

Ah élne még, de halni kell,
Meghalna már, de nem lehet ;
Sötét a gyötrő pillanat,
Melyet hunyó éltére vet!
S kemény, sujtó ítéletet
Kiált fejére önmaga ;
Igenlőn vijjogván belé
Az éjszakának madara :
Kuvik, kuvik!

«Nem volt hited, nem Istened!
Gyűlölted, martad önfajod' ;
Embertelen, fás kebled a
Bizalomnak helyt nem adott.
Mely által e szép, nagy világ
Boldogságra teremtetett :
Nem akartad érezni a
Mindenható szeretetet!
Kuvik, kuvik!

A megvetett, utált világ
Kebléből számüzéd magad ;
Bósz, elvadult állat levél,
A mely az embertől szalad,
Vak gyűlöletben lázbeteg!
Remegtél a tört agg előtt,
Leendő üldöződ gyanánt
Tekintéd a kis csecsemőt.
Kuvik, kuvik!

Nőt nem vevél...! Hah! kebleden!
 A kígyót nem melengeted...
 Féltél, hogy majd lop, csal, megöl
 Saját véred, tengyermeked!
 Virasztó nincs ágyad körül, --
 Idő előtt megfojtana
 A színe-vesztett rongyokért..
 Viraszt csak a rémes dana:
 Kuvik, kuvik!»

Végtére, kínos harcz után,
 A nyomorult végsőt hörög!
 S megundorodva hagyja el
 A lélek a sártömlöczöt,
 A mely midőn a sirba hull:
 Még pusztább lesz a pusztá ház,
 És tátva-nyitva, senkié...
 Padlásán a bagoly tanyáz:
 Kuvik, kuvik!

Szemét nem fogta senki be,
 Temetésén meg nem jelen;
 Sirját nem látogatja meg
 Sem ismerős, sem idegen;
 Halmán zörgő kóró inog,
 Nem gondosan ápolt virág;
 S a csendes éj óráiban
 A bús halálmadár kiált:
 Kuvik, kuvik...!!

PIPACSOK.

I.

„Ha mi elszakadnánk, édes kedves rózsám!
 Mi lenne belőle . . . ?”
 «Te megházasodnál, én meg férjhez mennék,
 Édes kedves rózsám!
 Az lenne belőle!»

II.

Fecske fészkel az ereszünk alatt,
 S hogy' boszantottam a jó madarat!
 Leszúrtam, a mit ő tapasztgata,
 S kezembe került kicsiny magzata.
 Hja! akkor csintalan fiú valék!

Fecske fészkel az ereszünk alatt,
 Dehogy bánthanám a jó madarat!
 Sőt úgy szeretem, s örülök neki:
 Fiacskáit midőn etetgeti.
 Most nőm van s kedves magzatom!

III.

Elnézem a jó magvetőt:
 Olyan röges, kemény a föld!
 De ő mégis csak szántogat,
 Remélve dus kalászatokat.
 S ha sárgulnak kalásza:
 Veréb pusztítja, vágja ki.

Ilyen a költő! — hidegek
 Hozzá világ és emberek;

De ő mégis dall, s újra dall,
 Rengő aranykalász a dal!
 S hitvány veréb is csipkedi . . .
 — Ez a dicsőség jut neki!

IV.

Mi az a hir? Fénylő selyemszál,
 Mely sirunk ormirul,
 A később élő ivadéknak
 Hosszan legombolyul.
 Mit ér bogárnak a selyem,
 Ha pompáját, színét nem látja?
 A megholtnak mit ér a hir,
 Ha nem tudja, hogy az sajátja?
 Jobb: a bogárnak adj falevelet,
 S nekem hirért, míg élek, — *kenyeret!*

TERÉZ EMLÉKEZETE.

I.

A csendes táj fölé száll borongó felleg,
 Kebelében rejtve nehéz hideg cseppek;
 S míg árja megered:
 A fellegnek árnya reszketőn terül el
 A csendes táj felett.

Sirod a csendes táj, korán elhunyt halott!
 Borongó fellege sirodnak én vagyok,
 S míg könnyezném azon,
 Rávetem messziről fájó lelke árnyát:
 Sötétlő bánatom'.

Nem valál testvérem, nem valál kedvesem,
 Mégis szerettelek őszintén, melegen ;
 És testvéred se szán,
 Talán kedvesed se szánna jobban, mint én,
 Te kedves, jó leány !

A kit én szeretek, a ki engem szeret :
 Kevesebb van ismét, kevesebb van veled !
 S ha ekkép hagytok el :
 Fa leszek maholnap, a melyről örökre
 Lehullott a level.

Mert nem olyan az én éltém, mint a fenyő,
 Melynek mennyi lehull, annyi levele nő,
 S mindig zölden marad ;
 Elhullnak barátim s én többé nem nyerek
 Helyettök újakat !

Üres a helyed is, megboldogult ! üres . . .
 Mert nagy útra kél az, ki olyan jót keres,
 A milyen te valál !
 Hiába, ha néha neheztelt ajakad,
 Áldott szelid lelked mást beszélt az alatt
 Szemed sugárinál.

II.

Meglátogatlak jó halottam !
 A kakukfúves temetőn ;
 Hol hű barátnőd fájdalom közt,
 Mely lelkén most is ki-kilobban,
 Korán a föld ölébe tőn.

Dajkája volt végperczeidnek,
 Kezével fogta bé szemed ;
 Azt a fehér halott-ruhát is,
 A melyben szépen eltemettek,
 Ő készítette el neked !

Ah, mindenre emlékezik jól . . . !
 S ha majd kimegyünk csendesen
 Hozzád a gyászos temetőre :
 A fájó emlékü napokról
 Ő mindent elbeszél nekem.

De majd elhallgat . . . mit beszéljen,
 Midőn a sirhalom beszél ?
 Oh, jó leány, mindent megértetek,
 Mely lelkemet meghatja mélyen :
 Sírfád sötét betűinél.

III.

Az én kertem kopár,	Kedves halott felett
Vadfűvek ingadoznak ott ;	Hamar zöldülő hant fakad ;
Sirodra, oh leány,	Kedves halott felett
Virágot én nem adhatok !	Hú gond ápol virágokat.

Hantot viszek reá,
 Sötét-zöld pázsit én dalom ;
 Dalommal sírodat,
 Kedves leány, behantolom !

NE NÉZZENEK RÁM...

Ne nézzenek rám csalfa szemeid,
 Tied volt egykor életem!
 Hittem benned, s most a megtört hitet
 Vértől lelkemtől elvetem;
 Ajkad mosolyja gúnyra válik,
 Kerülj el engem mind halálig!

A sírra, hol kedvest temettem el,
 Virágot ültetett kezéd;
 A mély sebet, mely lelkemen sajog,
 Most is lágyan legyezgeted;
 Távozzál tőlem! csalfa ajkad
 Rózsáin bűm tüskéje sarjad.

Borongó lelkemen vihar ha járt,
 Nyájas szivárvány lól azon;
 Csüggedt valék, mint a szomjú virág:
 S te lól enyhítő harmatom;
 Szemedben szebb jövőm derengett, —
 Oh, hogy' ne biztam volna benned!

A zászlón láttam nyájas képedet,
 Járván gyilkos csaták terén;
 A rengetegben bujdosál velem;
 Laktál a börtön fenekén;
 S kezemből, mely már döfte szívem',
 Kivetted a gyilkot szelíden.

Nem engedéd egy szebb jövő felől
 Kétségbeesni lelkeket;
 És biztatál, hogy nincsen veszve még
 Világom: mégis elveszett!
 Ne szólj! . . . szavad csak gúnyra válik . . .
 Remény! kerülj el mind halálígg!

FARSANGBAN.

Mint a szélvész repül a szánka
 A csillogó fehér havon;
 Virgoncz ifjakkal ülve rajta
 Sok szép menyecske s hajadon.
 Farsangol a világ! kinek nincs:
 Feleséget keresni jó;
 Mellőle megszökik, kinek van . . .
 Oh boldog farsangi idő . . .!

Csapongó kedv a tánczteremben!
 Hol a kedélyes nősereg
 Egymás arczát, mezét, családját
 Ajk-pittyeggetve szólja meg;
 Hol annyi drága rizspor elfogy . . .
 És sok mámorban pihegő
 Leány a más világra tánczol . . .
 Oh boldog farsangi idő!

Az öreg úr otthon köhécsel,
 És bodza-herbatét iszik,
 Míg vígadozni a menyecskét
 Rég jól ösmert karok viszik;

És a mivel vigasztalásul,
Férjéhez tér a drága nő:
Hosszú árjegyzék . . . kurta hűség . . .
Oh boldog farsangi idő!

Oltár elé állítja végre
Az ifju, szíve kedvesét:
És véle, a várt százezernek,
Megkapja majd kilenczedét.
Nagy kastélyt képzél a menyecske . . .
S imé: szerényen tűn elő
A kis bogárhátú öreg ház . . .
Oh boldog farsangi idő!

Mint a szélvész, repül a szánka
S e mindenféle tarkaság
Engem harsány kacajra indít:
Igy szép az élet . . . a világ . . . !
Most korholó, hideg vagyok, — majd
Vig pajtás, hűtlen szerető;
Igy bolondítjuk benned egymást,
Oh boldog farsangi idő!

JÖSZTE KEDVES...

Jöszte kedves, járjunk egyet a mezőben!
Ugy sem soká mosolyog az ilyen zölden,
Nem fedez be hűs árnyával a fa lombja,
Őszi szellő, deres éjjel
Megsárgítja, földre ontja.

Adjuk át egy lány rengésnek kebleinket,
 E méla-bús őszi világ úgy megillet!
 Hogyan küzd a hervadással a virúlat . . .
 Másod-virág nyílik a fán,
 Mikor zörgő cserjét hullat.

Gyülekezik már a fecske, megy a gólya,
 Hova mennénk kedvesem, ha szárnyunk volna! ?
 Nem repülnénk úgy-e messze? itt maradnánk?
 Hervad a táj, — de itt mosolyg
 Szép emlékből a tavasz ránk!

Minek szállna vágyó lelked messze tájra?
 — A boldogság nem idegen föld virága! —
 Itt repkedjen kedveseid közelébe,
 Mint a madár a fa körül,
 A melyen áll kicsi fészke.

Hamuszín köd ereszkedik a határra,
 Fénynyel szegi be az őszi nap sugára,
 S néma, kopár tájak felett elhuzódván:
 Aranyozott szemfedél a
 Hunyó élet koporsóján.

Fáj-e neked a táj képe ily halványan?
 Nem gondolsz-e tenmagadra a virágban?
 Mikor te is így borulsz a hideg földre,
 Ha megválnék majd egymástól . . .
 Én a bús ág, te a zöldje! ?

Ez a halvány, bucsúzó kép, ah ne fájjon!
 Gyönyörködjék lelked a szép őszi tájon,

Hol körül egy fájdalomban édes vágy fog:
Ez a halál költészete,
Ez az élet felől zálog!

És legyen bár hidegült a földnek arcza,
A fagyos tél hóleplevel betakarva:
Akkor is szép mély álmában a természet,
Ott rejtezhén kebelében
A melegség s örökélet.

PÜNKÖST REGGELÉN.

1850.

Vigan mosolyg a föld határa,
Az ég felette, tiszta, kék:
Mintha e napját a világnak
Ottfenn is megünneplénék!
Ah, a mosolygó föld, derült menny,
Sötét, borúlatos nekem:
Kórágyon fekszik szenvedő nőm,
Terítón kedves gyermekem!

Virít a rózsa, és a hajnal
Harmatja még kelyhén ragyog;
Az ünneplő sereggel én is
PüNKÖSTI rózsát szaggatok!
S halotti koszorúba fűzve,
Bús harmatot hint rá szemem:
Kórágyon fekszik szenvedő nőm,
Terítón kedves gyermekem!

A népnek arczán ájtatos csend,
 Szívén vallásos buzgalom ;
 És rajta, a szent nap diszére
 Fehér, piros köntös vagyon ;
 Én gyászban járok, bánatomnak
 Sötét ruháját viselem :
 Kórágyon fekszik szenvedő nőm,
 Terítőn kedves gyermekem !

Búsan szól az ünnep harangja . . .
 S míg más az úr házába mén,
 Hogy emelkedjék a legelső
 Pümköst csudás történetén :
 Ah, addig a mély fájdalom szól
 Emésztő lángnyelven velem . . .
 Kórágyon fekszik szenvedő nőm,
 Terítőn kedves gyermekem !

Hová nézzek ? szeretteimből
 Egyik beteg, másik halott,
 Nem enged álmat annak a kín,
 Emez végkép elszűnyadott.
 Ott a bús zaj, itt a halálcsend
 Egykép sebet vág lelken . . .
 Kórágyon fekszik szenvedő nőm,
 Terítőn kedves gyermekem !

Letört fájáról életemnek,
 Letört az egyik lombos ág ;
 Enyészetes forró szelével
 Sárgítja a kór másikat,

S ha még ez is . . . száradj ki akkor
 Lombatlan bús fa, életem . . .
 Kórágyon fekszik szenvedő nőm,
 Terítőn kedves gyermekem!

HÓFELHŐKKEL . . .

Hófelhőkkel küzd az ég,
 Völgy, halom bús, puszta még ;
 Gyors szellőin a tavasznak
 Messze szállj el, barna felhő!
 S langy melegben a mezőnek
 Reszkető fűszála felnő.

Várunk, várunk . . . hol maradsz
 Élethintő szép tavasz ?!
 Jőj el és új pázsitot hozz,
 Annyi új sir hantolatlan :
 Jobb a nyugvás, szebb az álom,
 Mely virágos hant alatt van.

Áll a vén cser zordonul,
 De majd rája lomb borul ;
 Ne féltsd, hogy vésszel csatázván
 Sudára ing, ága csattog :
 A szilárd gyök, törzsökével
 Rendületlen áll alattok.

Tömlöczben van a patak,
 Öröm s zaj meghaltanak ;
 De a meleg napsugártól

A rögbül is élet pezsdül :
Visszatérnek a madárcák,
Öröm és zaj, seregestül.

Jőj azért, szép kikelet,
Öltöztess a bérczeket!
Hadd fakadjon a halomnak
Aranyfürtü venyigéje ;
Hadd csattogjon a ligetnek
Édes ajku fülmiléje!

Van tán még, a mért igyunk . . . ?
A miért szóljon dalunk!
Hisz az élet még ki nem hal . . . !
Mig ki nem fogy bérczeinkből,
Mig ki nem fogy kebleinkből
A magyar bor, a magyar dal!

MIT KÉREK...

Mit kérek tőled sors, találd ki!
Tán gazdagságot, kincseket?
Oh nem biz én! megél az ember,
Megél az tán a hogy' lehet.
És ámbár pénzem nagy ritkán akad :
Föl nem kötöm miatta magamat.

Pedig hallod, sors, te vén zsugori!
Ha tán feltörnéd kedvemért
A sziklazáru bérczeket,
Ez órjás kincs-szekrényeket,
Hová még emberkéz nem ért ;

S a bércz ezüstjét, aranyát
 Mind lábaimhoz ontanád,
 És kérdenéd:
 Ha kell-e még?
 Nem mondanám: *elég!*

Mit kérek tőled, sors! talán
 Hosszú élet kívánatom?
 Adj egy kedvem-szerinti órát, —
 S száz meddő évért nem adom!
 S ha kérni kell, azt kérem én:
 Haljak meg annak idején;
 Ha erőm s lelkem végkép kiapad:
 Ne legyek az élet lába alatt;
 S ha nincsen már e földön szerepem:
 Kár volna csufra itt ténfergenem.

Mert nagy baj, ha az ember élete
 Rövidebb, vagy hosszabb, mint kellene;
 A vaczkornak is ilyen sorsa van:
 Zölden nem jó, még rosszabb szotykosan.
 A vén ember zsibvásárra kerül,
 Hol olcsó, olcsó lesz kegyetlenül!

Nem kérek én siromra szobrot,
 Melynek magasló ormirul,
 Hirem, nevem fényes sugára
 Az utókorra átpirul.
 Kóró, vagy emlék áll sirom felett,
 Örök felejtés, hű emlékezet,
 Árnyék- vagy sugár-képivel:
 Az engem nem sujt, nem emel.

Nem kérek tőled sors, hatalmat!
 Ne add kezembe pallosát,
 Mert a mit én azzal mivelnék,
 Magad is megsokallanád;
 Mint a haragvó menny villáma:
 Kezemben az gyilkolva járna.

Az emberfaj beteg, — szörnyű beteg:
 S ki léssen néki orvosa?
 Ti, kórvilágnak halvány bölcsei!
 Ti gyógyítjátok meg?... *soha!*
 Hitvány kuruzslók! népek, századok
 Millióinak vak vezérei!

Feleljetek, ha kezetek között
 Megszünt-e az jajgatni, vérzeni?
 Betűt szültök, hogy abban, mint a féreg
 Saját mocskába', megteremjete!
 Az *elv*, a *rendszerért* élet-halálra
 Marjátok egymást, mint a bős ebek.
 És meddő elv-vitátok mellett,
 Az emberiség romlik, szenved.

Kiáltotok, ti szemtelen faj:
 Mi földi istenek!
 Mi vagyunk sáfári az észnek,
 Sötét éjben fénylő szövétnek,
 Minket kövessetek!
 S utánatok sok század óta
 Az emberi nem milliója
 Bukdácsol, tévelyeg.
 Mutassátok meg a sükert bár!

Az ember most se jobb : maradt a régi,
 Hajdan nyers bőrben, ma bársonyban,
 Egymást mint a vadállat marja, tépi!
 S míg akkor körme s agyara
 Volt csupán, melylyel másnak ártott :
 Ma ki ösmerné fegyverét,
 A szájrétü cselet s álnokságot ?
 A fenés tagot le kell metszened !
 Nem használ annak balzsam és kenet ;
 A megveszett föld tüzzel, vassal
 Gyógyul meg egykor, vagy soha ; —
 — Nem jó volna az én kezembe
 A hatalomnak pallosa !

Nem kérek én hirt és hatalmat,
 A hosszú élet mit sem adhat ;
 Nem kapok kincseken ;
 Csak egy óhajtásom van, oh sors !
 Azt teljesítsd nekem :

Szeretnék én meghalni, — s újra
 Feltámadni sok század mulva ;
 Az éveknek sorát,
 Melyek most életemre néznek,
 Majd akkor élni át.
 Szeretném látni önfajom,
 Hogy ennyi köny-, vér- és jajon
 Magának mit veszen ?
 Mi vége lesz ezen
 Veszett küzdés és hányatásnak ?
 Minő arcza lesz a világnak
 Túl egy évezreden... ?!

LEVÉL EGY KIBUJDOSOTT BARÁTOM UTÁN.

Ki messze, messze vagy, kinek hajója már
A zúgó tengeren remélve, küzdve jár,
Vagy a boldog világ előtt horgonyt vetett :
Egy-két szót, jó barát, hadd szóljak még veled !

Nem is érlek be tán, mint madárt a haraszt,
A melyet a szellő azon fáról szakaszt,
Hol vesztett fészke állt s kiseded családja benn,
S a távozó után lebbenti csendesen.

Lelked mit érezett, hogy elhagyád e hont,
Midőn úgy hagyta el, hogy sohse lásd viszont ?
Nem állított meg a határnál valami . . . ?
Honszeretet, ha azt ki tudnók mondani !

Égnek fejed felett nagy fényes csillagok,
A gazdag föld ezer virágtól mosolyog ;
Ah de azok neked mind ösmeretlenek !
S nem ezek közt valál futkározó gyerek.

Mert a holdogságra kevés csak a jelen,
A multon épül az s az emlékezeten ;
Örömeinkre színt s derűt titkon az ád,
Mint a gyök adja a virág színét, szagát.

Szó nélkül távozái, — nem vádollok, hiszen
Hogy kínos lett volna bucsúznod, elhiszem !
A daru is búsan kiáltozik, pedig
Egész nemzetével utra kerekedik.

Mégis, mégis minek hagytál bennünket el?
Meglásd, ha itthon fáj, ott is fáj a kebel;
Bizony, ha lelked fáj, ha rajta seb vagyon:
Könnyebben begyógyul a honi hantokon.

S ha vigan lépted át a háznak küszöbét,
Honnan vidám zene s pohár csengett eléd:
Nincs lelked, hogy meleg részvéttel hágjad át,
Midőn nagy bú miatt gyászt öltött a család?

Ha a ki fölnevelt, a kedves jó anya,
Betegen rongyosan elédbe állana:
Karjába omlanál, ölelve melegen,
Azért, hogy rajta már nincs bársony és selyem.

Mégis szülő honod', a legszentebb anyát,
Nehéz óráiban, rosz gyermek, elhagyád!
Mert úgy szeretted, hogy tovább nem nézhetéd
Sápadt arczatát és könnyező szemét.

Mert a kit szeretünk mig ajka mosolyog:
Búbánatában is legyünk osztályosok!
Vegyük el a csapást, mikép a jó napot,
S egymást ne hagyjuk el, ha a sors elhagyott!

Nincs-e elég sebed, oh népem, a mi fáj,
Hogy elszéledsz, mint a pásztor nélküli nyáj...?
Itthon még nemzet vagy, bár gyászba öltözött:
Koldus földönfutó más nemzetek között.

S te mit mivepsz? Mi sors kíséri életed'?
Meadta a remény, mivel kecsegtetett?
Ha hallanád szavam, tudom mit érzenél:
Szívet cseréljen az, a ki hazát cseréli!

Hol annyszor vigan barátkozál velünk :
 A kerti hárs alatt úgy el-emlegetünk !
 És a szokott helyen szemünk gyakran keres,
 De széked örökre üres maradt... üres...!

S ha kocczan a pohár, — míg a meleg szavak
 A bujdosók nevét éltetve hangzanak, —
 Nem hangzik össze jól, — csengése oly siket...
 Oh hogy ne volna az? — hiányzik a tied!

Mért is nem vagy köztünk, elbujdosott barát! ?
 Minden szó és emlék búsan utal reád...!
 Bejárom a mezőt, a zúgó patakot,
 Hol ábrándos lelked gyakorta mulatott.

Megnézem elhagyott kerted' s szilvásodat,
 Hol ápoló kezed nem nyes, nem oltogat ;
 Minden úgy elvadult, úgy elhagyatva van,
 Csak a vad természet munkál szabálytalan.

Ledőlt gyepplagod' befutta a szeder,
 Virágos ágyaid mohar, gaz verte fel,
 Öreg szüléd, szegény, mitsem gondol veled,
 Te voltál szívének virága... öröme...!

Befordulék hozzá : már sokkal csendesebb,
 Mélyen talált szívén beljebb vonult a seb ;
 Mint a láng elsőben felcsap s ha ellobog :
 Hamu fedi el az élő zsarátnakot.

Beszélgettünk, ... ő is szólott, de keveset, —
 Kiméltem fájdalmát s nem említém neved' ;
 S mellette a bánat keserűn meghatott,
 Hogy úgy kell tartanunk, mint a ki már halott!

Pedig te élsz. Élj is, barátom, boldogan!
 Erős légy, ha mégis a bánat megrohan;
 Mert hosszú hervadás emészti azt a fát,
 Melyet nagy korában tesznek más földbe át.

S midőn hazánk felé a vándor madarak,
 Hazádnak partiról majd vissza szállanak:
 Távol más világból, nagy tengerek felett,
 Küldd vissza nekünk e szives üdvözetet!

BÚCSÚ AZ O ÉVTŐL.

Decz. 31. 1853.

Hogy már egyszer valahára
 Neked is végbucsút mondunk!
 Elmehetsz Isten hírével,
 Nincs egymással semmi dolgunk!
 Sok csínytetted, szökve még el,
 Meg sem várva a viradtát,
 Csak czondráid hagyva rajtunk:
 Emléked, — s az ócska naptárt.

A tavasz szép volt te benned:
 Felszökkent a bunda ára;
 A rózsának ajka éjjel
 Ráfagyott a violára;
 Annyi volt a sánta gólya,
 Ki elhullt a sima jégen!
 A sirásó- meg a papnak
 Nem volt annyi pénze régen.

Nyárban, a harmat hiányát
 Dérrel pótlá Árva, Zólyom ;
 Mózes nélkül, száraz lábbal
 Jártunk tengeren, folyókon ;
 Kiment az eső divatból,
 S fútt a szél két hétig néha,
 Igaz, nem lett búza s áldás :
 De lett üszög és — poéta.

A gyümölcs-szedés bajától,
 Őszre megmentett a hernyó ;
 A regényes cserebogár
 Ette azt is, a mi nem jó ;
 Vig szüret volt, kádra szűrtük,
 Annyi volt a drága lőre, —
 Hej, csak téged, a ki adtad,
 Tarthatnálak jól belőle !

S az év végre megbolondúlt,
 Vénségére lett szerelmes :
 Hó s fagy kellett volna, s a tél
 Vala nyájas engedelmes.
 Az elkinzott földnek akkor
 Hozott nyíló szép virágot ; —
 Rámosolyghatsz az emberre,
 Ha elébb jól pofon vágod !

És a bölcsre rossz idő járt,
 Ott veszett a könyv a polczon,
 Ritkán jött egy jámbor lélek,
 Kinek egyet oda sózson ;

Folt hátán folt a kabátja,
De ő azért élél hóltig;
Hirrel gyujt be a kályhába,
S dicsőséggel takaródzik.

A bolondot a szerencse
Elfogadta gyámfiának;
Szemérmesnek szeme koppant,
A henyének szakja támadt.
S hány szegénynek a fejét nem
Törte bé a szent igazság!
Megengedvén, hogy ha tetszik,
Tűröm-fűvel borogassák.

S mint a gyermek süvegével
Üldöz és fog tarka lepkét:
Sok embernél, a *reményre*
Történt a vadászat ekkép, —
S a fogottat elbocsátá,
Más után mohón szaladva...
S annyi haszna van belőle,
Hogy rongyos lett a kalapja.

No de semmi! itt az új év,
Jobb lesz tán ez? Majd megválnak!
Nincs mit válogatni bennök,
Egyik olyan, mint a másik:
Új nevével hoz fejünkre
Régi küzdést, régi gondot;
S kiknek mindig, minden jól van:
Azok a bölcsek s bolondok!

SÁRGULTAN ÁLL...

Sárgultan áll az őszi föld,
 De felpiroslik itt-amott ;
 VÉR-e az, vagy színes haraszt,
 Melyet sziv, vagy fa hullatott ?

Halovány hó, szakadj... szakadj...!
 Akár vér az, akár haraszt :
 — A te színed vigasztalóbb! —
 Fehér színnel temesd be azt!

HŰSÉG.

Gyermekségem, ifjuságom
 Kisérői kik valának :
 Lassanként elmaradoznak,
 Kedv, remények, fényes álmak ;
 Még csak dél van, és ha már is
 Így oszolnak, hullnak szerte :
 Ki marad majd este felé ?
 Ki marad majd naplementre ?

A kedv, e vig gyermek-lányka,
 Volt legelső ösmerősöm :
 Együtt jártunk enyelegve
 Téli tájon, temetőkön ;
 De borongó, majd komor lett,
 Kihamvadt a szem csilláma,
 Keserü a hallgató ajk,
 Redők ültek homlokára.

Láttam fényes, dús világot,
 Szép reményben álmodozván :
 Boldogságról vertem a dalt
 Ábrándimnak zengő kobzán.
 Meredek szirt homlokára
 Mutatott fel vágyam újja,
 És magasra törni, jutni,
 Lelkem, arczom lángra gyúla.

Remény s ábránd oda van már,
 A merész vágy lejobb szállott . . !
 Szép, fényes láng, mely nyomán hagy
 Hideg hamvat, pusztaságot.
 Minden elmúlt ! Maga is a
 Szerelemnek rózsabokra
 Mintha fogyna illatából,
 Mintha lassan hervadozna.

De a hűség, mint a harmat,
 Mely belé az égből cseppen :
 Szerelemnek rózsá-kelyhét
 Tartja hosszan, nyitja szebben,
 A lombatlan életfára
 Mint az inda, ráfonódik ;
 Kisérőim elmaradtak . . .
 Csak te hűség, kísérj holtig !

Mikor a föld gazdag, ifju,
 S a ligetben lombos ág van :
 Meg nem látunk a virágtól,
 — Nem érzünk a boldogságban !

De ha minden veszve immár,
S lomb, virág lehull a földre :
Ránk mosolygsz a téli fagyról,
Életünknek örök-zöldje !

Öröm-könnyes szemeinknél
Ott lebegsz, mint a szivárvány :
Sebeinkre balzsamot vészs
Önnyugalmad s üdved árán ;
Bujdosó vagy oldalunknál,
S mosolyogva halsz meg értünk ;
Hidegülő orczáinkon
Forró, tiszta könnyben érzünk !

Nyájas álmak, szép remények
Elmaradtak lassan lassan,
Te vagy vélem, tiszta hűség !
Kezeidet csak foghassam :
Mosolyogva látom őket
Tünedezni, hullni szerte ;
Te légy vélem este felé,
Te maradj meg naplementre !

POHARAM.

Nem jól vagyunk mi, édes poharam !
Ritkaság, hogy belőled bort igyam ;
Ha iszom is, jó kedvet nem kapok :
Eszembe jutván a letűnt napok !

Eszembe jut te régi víg urad,
 — Ki fájdalom, már a mennyben mulat! —
 Ki egykor a bakatornak levét
 Csordúlatig tölté, tölté beléd!

Ülénk gazdád körül gyakran, sokan,
 Hozzá növénk, mint a sás bokrosan;
 S kocczintván, a dal szebb lett veletek,
 Mint egy ezüst sip bele zengtetek!

Éjfél után, ha gát és fék szakadt,
 S kedvünk félig bú volt, félig harag;
 S már nem derű a hegynek homlokán,
 Hanem vad tűz, mit keble nyögve hány:

Csendültetek...! mondván: elég... elég!
 S a bús hangról rátok nem ösmerék;
 De képzelém a zárda-csengetyűt,
 Mely eszmélni hiv s fekhelyünkre küld.

Igy folyt ez, így! Ki vígan él, az él!
 Szivünk láng volt, idegzetünk aczél;
 Bú-baj tartós, teher nem volt nehéz,
 De az öröm oly édes, mint a méz.

Adóztatván ekkép az életet;
 Egyszer gazdánk lábáról leesett;
 Hű női kéz kórágját nem veti...
 (Család, rokon belőlünk telt neki.)

Homály, csend van körülte; halovány
 Mécsvilág teng még fogyó olaján;
 S halál-óra: éber pók ketteget...
 Jelentgetvén a végső perczeket.

Ejh mit? ne hagyd magad! reá esénk;
 Feje alá nyult ő, nyögvén felénk:
 A pincze-kulcs inhol... mulassatok!
 Majd addig én itt... lassan... meghalok!

Nem vígadánk mi, — de ő meghala...
 Még a torban szolgált ki pohara;
 S mi, a bor és kedv edzett hősei:
 Nem birtuk azt most kiüríteni.

Szűken hagyott, — nem hagyhatott sokat,
 — Jó sziv mellett a halmaz meglohad,
 S ugy rendelé: hogy árva és szegény
 Osztozzanak, mivel birt, mindenén.

Tudván, minő kezekbe nem kerül:
 Mi vettünk meg mindent, becsin felül,
 Hogy udvarán megütték a dobot, —
 (Higyjétek el, hogy senki nem lopott.)

Ez vásárolt ekét és boronát,
 — Minek nekem? szerezzé meg ki szánt!
 Az könyveket, — hadd menjen! a mit ad
 A bölcsesség, nagyon sovány kamat!

Hanem midőn reád került a sor,
 Ki boldoggá tevéd őt annyiszor,
 Hogy tán benned a jó kedv árja van:
 Megvettelek, szerelmes poharam!

De hasztalan! vidulnom nem lehet...
 Mindent elront ez az emlékezet;
 A szép multat ha jól felgondolom:
 Vizzé válik miatta a borom!

EMLÉKLAPOK.

I.

A VÁNDOR KÖNYVÉBE.

Kit változó kép csalogat tovább,
 S nagy messze földek tájain ragad,
 Ki jársz hullámon, havas bérczeken :
 Megáldja Isten! vándor, útatad!
 Eszedbe jusson, ha a vágy veled
 Egy helyről másra nyugtalan siet :
 Egész világé hogy mégsem lehetsz,
 Egész világ nem lehet a tied!
 S hogy lelked egykor lész fáradt madár,
 Előtte fény s zaj fárasztó, unott ;
 A zajgó körből nyugalomba vágy,
 Ohajtván csak egy bizalmas zugot.
 Azért hatalmas, nagy népek között,
 El ne felejtsd hazád és nemzedet!
 Mig a világ azoknak birtoka :
 Ennek mindene az, ha szereted!
 Tekintsd meg a nagyok sírszobrait,
 De őseidnek hamvát ne feledd...
 Ne, a fényes, dús paloták miatt
 Az egyszerű kis szalmafedelet!

II.

JULIÁNAK.

A tavaszra gondolj télben,
 Öröm közt a bús napokra :
 Szirtes uton járj merészen,
 A rózsák közt óvakodva.

Jó a völgyben, szép az ormon :
 Szállj magasra, ah de ritkán !
 Vágyad inkább legyen otthon
 A szűk völgyben, mint a sziklán.

Búbaj közt is szép az élet !
 Virágért a tüskét tórd el . . .
 Vedd, mint sorsod közli véled,
 Az édest a keserűvel !

Borong az ég, majd megkétkül,
 Mosolygás a köny testvére ;
 Ne várj élvezet árnyék nélkül,
 Ne is búsulj nem remélve !

Igy alatt, fent, — fényben, árnyban :
 Állj mosolygva, állj szilárdan !
 S meg ne sirass, meg ne bánj
 Semmit, semmit oh leány !

III.

F. ANDRÁSNAK.

Úlve az őstelken, hol rád fény és öröm árad :
 Véd, gyarapítsd, — s díszét még magasabbra emeld !
 És kik az első fát olták s letevék az alapköt :
 Óseid emlékét áldani el ne mulaszd !

IV.

CZIRILLÁNAK.

Jó s balsorsról minek szóltok ! ?
 Mennyit szenved ? Milyen boldog ?

Magán áll az emberen ;
Ég föld vidúl, — s bús a nárczis
Míg a füge a sziklán is
Édes gyümölcsöt terem.

BARÁTIM EMLÉKEZETE.

Átlépelem még egyszer e háznak küszöbét,
Hol annyi szép órát tölték el egykoron,
Sötét, bús a szoba, a lelkem is sötét...
S midőn az ösmerős kilincset megnyomom :
Szemeim keserű könnyekkel nedvesek :
Nem sietnek elém, a kiket keresek !

Mért jöttem én ide ? nehéz megmondani...
Az emlékezetnek halvány mezejében
Eltűnt örömeknek másod-virágai
Ámitnak e helyre, hogy őket letépjem !
Látogatni jöttem ; — de kik reám várnak :
Meleg szivek helyett, sötét, fagyos árnyak,

Melyet maga után hagy mindenik halott :
A sír olyan gyászos, mégis szent örökség ;
Töletek, kiket a sors már elaltatott,
Mi egy zöld sirhalmat, még azt sem öröklénk !
Nem lel a bú, a mely hozzátok vándorol,
Fekvén ösmeretlen rögek közt valahol !

Elmentetek messze, meghalni mentetek... !
Bár itt nyugodnátok, hol a völgy és halom,
A lomb és a szellő, a futó csermelyek,

Dicsőítve vannak zengő hárfátokon!
 Lelkem hallja a dalt s buvában úgy remeg...
 Ki éltem, borongtam, daloltam veletek!

Hajh, minő percz volt az, a midőn mi hárman
 Legelőször jöttünk össze váratlanul...
 Csak néztünk egymásra, boldog némaságban,
 Mig három ifjú szív híven egymásra hull...
 S mint a fenyő, melyet ér az ég villáma:
 Nagy érzéstől borult lelkünk fényes lángba!

Hajh! szép élet volt az...! vigadtunk, szerettünk!
 Lelkünk a jövőbe szép reménnyel nézett;
 Tündér sátor gyanánt borult el felettünk
 Örök himzetével ragyogó költészet.
 S mint egy három felé kibomlott aranyból:
 Kisért, összetartott elválásainknál,

És most, hú tanúját e boldog időnek,
 Az *erdei lakót* elpusztulva lelem!
 Lakói kihaltak, őrfái kidőltek...
 Vad folyondár kúszik a rozzant fedelen!
 Ez tartja össze még, csak úgy áll fenn a fal,
 Mint költőit is az emlékezet s a dal.

Mert a három közől már csak magam vagyok,
 Kettő felett a nap örökre leszállott;
 Buzogván lelkökben fényes gondolatok:
 Sirba vittek egy-egy gazdag szép világot.
 Elmultak... eltűntek életök javában...
 Miért is nem haltunk már meg mind a hárman!?

Könnyebb ott fekünni a sírnak ölében,
 Mint fenn virasztani a sirhalom felett ;
 De ha ti alusztok, hadd legyek én ébren,
 Könyekkel öntözni fájó emléketek!
 Te gyászos szemfedél! halál vitorlája :
 Mennyi fényt, örömet borítasz homályba!

Nem lépem én többé e küszöböt által,
 Nem vonz a puszta lak, rom és bánat van ott :
 Visszatér e tájra a tavasz s madárdal,
 Csak egy nem tér vissza : a költő, a halott.
 Mig hamvaikat a szél hordja szerte-szét :
 Őrizzük a költők szent emlékezetét!

KIKIRCSEKBEN...

Kikircsekben, ibolyákban
 Üdvözlém a kikeletet ;
 Örvendeztem a bogárnak,
 Mely a napon föléledett,

Vártam még a gólya jöttét,
 — Fészke itt áll háztetőmön, —
 Hogy körültem minden, nyájas,
 Tavaszias képet öltson.

Ide tart már évek óta,
 Szinte tag lett a családban :
 Fészkünk' jobban én se védném,
 Mint őt gyakran védni láttam.

A mikor jött, üdvözöltük,
 A mikor ment, jót kívántunk,
 Érkezése, távozása
 Napot jegyzett már minálunk.

Most is várom, — s mind hiában!
 Kimaradt a gólya végkép!
 Mi nagy történt a madárral?
 Pusztulásnak hagyva fészket...!

Valahol a tengerparton
 Összeesve porlik csontja;
 Fehér tollát messze földön
 Déli szellő fújja, hordja...

Mint kik egykor *messze mentek*,
 Fenn-repülvén nagy merészen;
 S ott porladnak csontjaik most
 A tengerpart fövényében.

S nevöket az emlékezet,
 — Mint a messze járó szél a
 Földre hullott madár tollát, —
 Meglebbenti néha... néha...!

NYÁRI ESTÉN.

Nyugszik a nap. — A lugasban
 Kettecskén beszélgetünk;
 Lábainknál, a homokban
 Játsszadoz kis gyermekünk.

Borúl a táj, ködlik a tó
 S a part, melyet habja mos ;
 Csak a magas jegenyefák
 Sudara még aranyos.

A zöld halmot, szürke bérczet
 Mély sötétség zárja már ;
 Szűkebb szűkebb udvarával
 Összefut a láthatár.
 E lugas a nagy világból
 Mindaz, a mit láthatunk ;
 Egész világ ez minékünk :
 — Mind a hárman itt vagyunk !

Megenyhült a nap hősege,
 A lég könnyü, lágy-meleg :
 Hull a harmat, illat árad,
 Virágbimbók feslenek.
 Mint a csendes éji szellő
 A virágos bokrokat,
 Mely a lelket hajtogatja :
 Szelíd, szent a gondolat.

A nyugvó föld alkot, éltet,
 Keble rózsákkal tele,
 Mint anyának álma közt is
 Emlőin függ kisdede.
 Oda-fenn a csillagos menny, —
 Oh azok a csillagok...!
 Lelkünk e szép nyári estén
 Rajtok úgy elandalog !

Jer, jer! hajtsd le vállaimra,
 Hajtsd le híven a fejed :
 E tündér-szép nyári éjet
 Hadd viraszszam át veled!
 Szerelmednek horgonyával
 — Mint hajót a tengeren,
 Lelkem' álma örvényének
 Bizton által-engedem!

Belefáradt játékába,
 S elaludt a kis gyerek ;
 Kaczaj támad kisdéd ajkán . . .
 Most is játszik, enyeleg.
 Féelve állnak őrt felette
 Szép reményünk, gondjaink :
 — Ah, egy kisdéd sír felett már
 Szomorú fűz lombja ing!

Ó, ki nyugszik anyja keblén
 És pihegve rá-simúl,
 Te, ki tartod karjaid közt,
 S átmelepszél álmitúl ;
 Én, ki látlak, én ki birlak,
 És lelkem reng, mint a hab . . . ,
 Ki tudná, hogy hármunk közül
 Melyik már a boldogabb! ?

Jártam a zajos világot.
 Ősmerem jól csábjait ;
 S a természet lőn barátom,
 Itt nyugodtam meg, csak itt . . . !

Tarts sokáig, édes érzés!
 Jőjj el ismét, boldog est!
 S én a zajgó nagy világot
 Elfelejttem örömet!

SZERETTELEK...

Szerettelek, nem tagadom!
 S hogy eltört a lakadalom:
 Nem én vagyok, te vagy oka,
 Mért hajlongtál ide, oda?

Nyílt rózsa volt az ajakad,
 Hol nemcsak egy méhnek szabad,
 Égő tüzes nap a szemed,
 Mely sok szívet melengetett!

Seregestül voltunk rabod
 Megszédítél ötöt, hatot;
 Szerettél, — s mi hivek valánk,
 Úgy mondta szád, úgy mondta szánk!

Két hű kebel vonzalmiban
 A boldogság hő vágya van:
 Szerelmedben nem volt e czél:
 Hiúságból szeretkezél!

S bár csábitón hajlál felénk:
 Mint a madár szétröppenénk!
 Fészket rakánk az ott, ez itt...
 Sorsunk nyájas vidékre vitt.

Még-is ha úgy elképzelem:
 Minő bűbáj ült képeden!
 Az a mosoly... haj... váll... szemek...
 Rád épen nem neheztelek!

Ennyit kimondhatok...! s ha még
 Tán többet is kimondanék:
 A ház csendét ásnám alá...
 — Feleségem meghallaná!

TAVASZSZAL.

Vidul a föld ábrázatja,
 A jó Isten megmutatja
 Néked ember, hogy szeret,
 Adván újra kenyeret!

Gazdagon rügyeztek a fák,
 S majdan bimbaik' kinyitják;
 S őszre, termett ágai
 Földig fognak hajlani.

Télen által kik megéltek:
 Járnak már a dolgos méhek;
 S nem soká a puszta sejt
 Méztől leszen drága, telt.

Szemzik már a szőlő-tőke,
 Örvend szívünk jó előre,
 Mikor hordó, átalag
 Musttal telve állanak.

A meleg hó lágy pelyhében
 Megmaradt az őszi szépen ;
 És ha nem jó rá csapás :
 Vidám lesz az aratás.

Eregesd ki a jószágot,
 Készíts ekét, készíts jármot !
 Szánts, vess, — törd az ugarat,
 A ki nem vet, nem arat.

Munkásság az élet sója,
 A romlástól mely megójjja ;
 S csak az, a ki nem hevert :
 Várhat áldást és sükert.

Ne légy mégis vak reménnyel !
 Okosan nézz őszre szélyel :
 Az esztendő mit adott ?
 — S nyugtán dicsérd a napot !

A PUSZPÁNGHOZ.

Mi tart fenn, jó fa, olyan zölden ? !
 Egy fűszál sincs már a mezőben ;
 Körülted lomb nélküli társak,
 Zúztól megöszült bokrok állnak !
 Nincsen dal, a patak nem eszmél,
 Csak téged éltet a rideg tél !

Nyájas szellő nem jár a halmon,
 Hogy tetszelgőn reád fuvaljon !

Fáradt madár szállása nem vagy!
 Pillangóid' megölte a fagy,
 Verőfény nincs, harmat nem áztat...
 Miért hát e diszes ruházat?!

Midőn pusztulás van körülted:
 Arczod mosolyghat és örülhet?
 Nem ver le a bús téli álom,
 Mely ül nyomasztón a világon?
 Mig más lomb sárgán földre omlott:
 Nem bánt, hogy zöld csak a te lombod?

Ha a nyugvó élet kipezsdül,
 S megújul a föld mindenestül:
 Lombbal, virággal légy megáldott!
 De most szeresd a pusztaságot...
 Hol a bércz többi fája gyászol:
 Ékességed legyen ködfátyol!

Egy fűszál sincs a tág mezőben, —
 Lombvesztve más fa, csak te zölden!
 Ha nem fáj a bércz gyásza néked:
 A bércznek fájhat a te éked!
 Azért, mely fagytól meg vagy óva:
 Hányd el lombod'! vetkezz meg, óh fa!

NÁLAD NÉLKÜL.

Örömet nem nyújt az élet,
 Csak tenálad, csak tevéled!
 Mint búborék széllyelpattan,
 Ha osztályos nem vagy abban!

Az ég és föld bús, kietlen,
 S a mi rá van rakva ékűl:
 A boldogság gyötrő álom
 Lenne nékem nálad nélkül!

Ha szememnek könnyje csordul:
 Elveszesz te bánatombul!
 Megkönnyíted a keresztet,
 Melyet a sors rám eresztett!
 És lelkemre nyugalom száll,
 Az étellel úgy kibékül,
 De hánykódó, zivataros
 Tenger lenne nálad nélkül!

Ne is hagyjuk el mi ketten
 Soha egymást az életben!
 S egymás hű karjába dölve
 Menjünk el a temetőbe!
 Mert nem lelnék üdvöt ott fenn,
 S visszavágynék én az égből,
 A sírban sem lenne nyugtom
 Nálad nélkül, — nálad nélkül!

ÖREG BARÁTOMHOZ.

Kevés gondod
 A napokra,
 Gyorsan futnak, — az se bánt!
 Virradjanak
 Jóra, rosztára:
 Készen állasz egyaránt.

S bárha multad
 Búban gondban
 Keserítlen nem maradt :
 Szived, melyen
 Nyugalom van,
 Zsarátnak a hamv alatt!

Homlokod is
 Mint a márvány,
 Oly redőtlen, oly sima ;
 Fejed egy-két
 Fehér szálán
 Mért aggódnál annyira ! ?
 Nem években
 Áll a vénség,
 De midőn a tűz kihál ; –
 Ifju lélek !
 S az ember még
 Hatvan évvel fiatal !

Csillog a bor
 A kehelyben,
 Jer, közöttünk fogj helyet !
 Csatán, borban,
 Szerelemben :
 Ugy sem érnénk még veled !
 És a mig mély
 Tiszta hangod
 Dalainkba elvegyül :
 Van nyugalmas
 Vidám arczod
 Szilaj kedvünk enyheül !

Jer, taníts meg :
 Aggság nélkül
 Érni számos éveket !
 S hogy a csendes
 Este végül
 A napnál is szebb lehet !
 Jer, taníts meg :
 Hogy az élet
 Legyen mint a nagy folyam,
 Legerősebb
 Gyorsabb, mélyebb,
 Hol a tengerbe rohan !

ŐSZI KIKIRCS.

Elő-jövé! megint
 Muló évnek végső virága !
 Halotti disz a pusztá tájra . . .
 S jöttöd meg-int :
 Hogy haldoklás borúl el a világon . . .
 — Ah, minden csak tünet, minden csak álom !

Nem nősz te fényben és harmatban,
 Burokból nem fejlesz ki lassan ;
 Nincs zöld lombod és nincsen ágad,
 Gyöngéd tested egy éjjel támad,
 S a máson gyorsan tűnik el, —
 — Nyomán uj sarjat nem növel.

A föld, mely néked létet ad,
 Ősznek halvány kikircse !

Nem azért szül, hogy általad
 Magát felékesítse.
 Emlékezik csak szebb napokra,
 Midőn virult pázsitja, bokra ;
 S előhoz a bús őszi tájon,
 Hogy a ki lát,
 S elveszté rózsás tavaszát,
 Emlékezzék és lelke fájjon !

Késő időben hangzó ének !
 Késő virága pusztá térnek !
 A mult nevében hú testvérek . . .
 Mind a ketten arról beszéltek !
 Hallatszík a dal s nincsen dalnok . . .
 A föld alól jövén a hangok :
 Átrezgenek vén sírokon,
 Emlékgazdag téren, romon ;
 S a csörgeteg halk morájában,
 Mint keltek, elmerülnek lágyan !

S nem zeng a késő dal, hogy újra
 A szíveket hő lángra gyujtsa . . . !
 Nem hoz reményt, szerelmet, vágyat,
 -- Halotti ének hangja bágyadt, --
 Emlékezik csak szebb időkre :
 Midőn eget földet betölte.

Zendűlsz, oh hang ! a pusztá tájon,
 Hogy a ki hall,
 S egykor meg nem hatá a dal :
 Emlékezzék és lelke fájjon !

Szeresd a szép kikeletet,
 Szeresd, a míg szeretheted!
 Hogy ösvényed rózsákkal hintse...
 Mert eljön a bús ősz kikircse,
 S im a tündérkép semmivé lőn...
 Szeresd a dalt, szeresd, szeresd!
 Mig meg nem zendül búsan, — későn!

NE HAGYJ MÉG ITT...

Ne hagyj még itt, ne menj még el!
 Ez a tiszta nyári éjjel,
 Érző lelked' bűbájában
 Hajtsa hozzám, tartsa nálam!

Virág vagy te, szép virágszál!
 Nappal szellő, sugár rád száll;
 S a mikor te úgy sugárzol:
 Mély homály fed engem távol!

Csendbe van föld s ég temetve...
 Hadd hulljak most kebeledbe!
 Reggel aztán meg is halhat
 A szép éjjel boldog harmat!

EMLÉKEZET.

Rég futok már, messzejártam,
 Hegy, völgy, tenger áll utánam...
 Minek vinnél oda-vissza
 Engem, oh emlékezet!?

Mutogatván még szememnek:
A mit látni nem szeret!

Nékem is nyílt az élet,
Szivem bízott, hitt, remélett.
Érzelemben áldozatban
Gondolá a lét becsét;
S visszavenné mostan, a mit
Bálványára elfecsélt.

Sorsom volt-e zord, kietlen?
Vagy bú-kórság lakta keblem?
De a multban a való sem
Birta boldogítani!
Hát most, annak elmosódott
Távol lengő árnyai?!

Ha a napnak vége . . . vége . . . :
Veszsen ég, föld vak sötétbe!
Mért lássunk a multba, melyet
Elvesztett már életünk?
S tőled, oh lassan fogyó hold,
Nem lehet felejtenuk!!

De fussunk a pályatéren!
Igy, vagy ugy majd vége lészen . . .
És a sirtól visszanezvéen,
Azt mondjuk mindannyian:
Egész élet hasztalanság!
Feküdjünk le, — este van!

MÁRIÁHOZ,

(midőn zárdába készült).

Nézz szélyel még e szép világon,
 Ugy is végkép idehagyod!
 Csak sejteni s nem látni enged
 Azontúl rácsos ablakod!
 S barátodtól fogadd el e dalt . . .
 Bár benne más hang zengene!
 S ne volna, mint most, búcsu-ének,
 Holtat kísérő gyász zene!

De míg mennél: járd be a halmot,
 A koronás, bükkes tetőt;
 Nézd: a rónán felcsillogó tó
 Vidéke tarka képet ölt!
 Szellő s illat mig váltva csap meg:
 A völgybe szállj le egyedül;
 Hol csermely fut, madár dalolgat,
 S a lombok közt le s felmerül.

A harmatos, hűvös korányon,
 Menj el kerted virághihoz;
 Merengj az esti fényen, a mint
 Bérczet, felhőt bearanyoz.
 Viraszsz fenn csendes tiszta éjben . . .
 Várd meg, midőn fölkel a hold,
 És újabb bájt a bájos éjhez
 Távol szóló furulya told.

Olvasd meg a költőknek álmát,
 Előttök tárd fel kebledet!
 Hallgasd a boldog ifjuságot,
 Midőn vigad, midőn szeret.
 Hajolj le a játszó gyerekhez,
 Nézd kisdédével az anyát;
 Szived kérdezd ki mindezekről,
 S figyelj reá: mily hangot ad!?

Ha mindez már lelkedre nem hat,
 S nincs érdeke, nincsen szava
 Az életnek s a szép világnak,
 Mely kötne, mely marasztana;
 Ha könybe már nem lábad a szem,
 E földet úzó tiszta menny . . .
 Melyet javall az ég sugalma:
 Menj a pályán, leányka, menj!

Mondod: hogy ott is kék az égbolt,
 Madár ül a fán, zengve dalt,
 Fut a csermely, nyílnak virágok . . .
 — Oh hölgy, magad' ne csald, ne csald!
 Csudáival a nagy természet
 Ugy hat reánk, ugy szép nekünk,
 Ha keblünkben szint' oly világ van
 S vágyunk, remélünk, szeretünk.

S majd a midőn a szent küszöbre
 Teended oh hölgy! lábadat:
 Sajgó érzésed' a világra
 Hagyd künn, hol a világ marad!

Ha titkos bút viszen be lelked :
 Bevitte a vészes magot,
 Melyből midőn koránse véled,
 A megbánás fölsarjadott.

Ha megzendül a néma boltiv
 — Halk mélán szól az orgona, —
 S oltár elé szent társaiddal,
 Áhítatos lélek vona ;
 Vagy czelládban, szűk mécsvilágnál
 Az éj bús hangulatba ejt,
 S martirok képe néz a falról,
 Kik itták a méreg-kehelyt :

Óvd lelked' a kisértetektől !
 Mely minket itt nyugtat, vezet :
 Gonosz bűnös játékot úzne
 Emlékezet, remény veled !
 Szalaszszon egy sohajt ki ajkad,
 Könyűd titkon perdüljön el
 Sorsod miatt, vagy földi tárgyért :
 Hogy vétkes légy — a percz közel !

Ifju vagy még, maradj közöttünk !
 Az életnél mi édesebb ?
 Szép lelked azzal is kibékül,
 Mi rajta folt, mi rajta seb ;
 A szélvész port szór önmagára,
 Tisztán megy a lágy fuvalom ;
 Élj és békülj ki tenmagaddal . . .
 A földön sok gyönyör vagyon !

ELEIMNEK.

Eleimnek kisdéd háza,
 Békességgel fölruházva!
 Hol bölcsöm is ringott egykor,
 S fürge lábam futosott:
 Csak növeld agg napjaimra
 Kertedben a gyámbotot!

A mint vágyban és reményben
 Küszöbödöt által-léptem,
 Hogy kikisért és megáldott,
 A ki legjobban szeret:
 A világban nem találok
 Nyugodalmat, örömet!

A kép, mely úgy csábit távol,
 A remény, mit szívünk ápol:
 Fellegjáték, mely eltorzúl,
 Köd, mit a szél elvere;
 Valót adtam a reményért,
 De búsít is a csere!

Csendes hajlék, téged látlak
 Lombja közt az ákáczfáknak;
 Kéményednek kéklő füstje
 Az ég felé kanyarog . . .
 Otthon vannak az enyéme!
 Mért, hogy én is nem vagyok?!

Ott az udvar, ott a kis kert,
Benne minden fűszál ismert ;
Gyermek-képek, ifju álmak
Szép emléke mindenütt . . .
Ah, míg köztem és közöttök
Idő és tér nem feküdt !

Öreg apám szánt, vet, munkál,
— Többet ér még mindnyájunknál —
Édes anyám imádkozva
Viraszt fel sok éjjelen,
S fohász, munka mind azért, hogy
Az én dolgom jó legyen.

Világ gyult már őszi estén,
Mintha látnám, mintha lesném :
Mit csinálnak . . . ? olvasgatják
Kedves fiok levelét . . .
S még soká, a sötétben is
Csak rólam foly a beszéd.

A kik vélem be nem teltek :
Várjatok csak, áldott lelkek !
Mint a tengerek hajósa,
Ki a földet meghajózza :
Haza felé közeledem,
Mentül messzebb haladok ;
A szívem visz, — nem sokáig
Lesztek immár magatok !

A KÖLTŐ FIÁHOZ.

Kinek szemén könnyecsek állnak
 Az egyszerű sirhant felett,
 Hol a végzet költő-apádnak
 Olyan korán ágyat vetett :
 Ifjú, töröld le a könnyűket !
 Olvasd meg a felíratot :
 S szived fennen vervén, örülhet
 Apádnak őt hogy vallhatod !

S ha mása vagy lángszellemének :
 Lantját ragadd fel és jövel !
 Légy, mint ő volt, meggyúlt szövétnek,
 Mely kinban ég, de fényt lövell
 Ne hidd, hogy a költői ösvény
 Szirt közt vezet, tüskét terem ;
 Kínt és sebet virággal földvén,
 Begyógyít a láng képzelem.

Mi nem vágyunk fel, küzdve polczért ;
 Irigykedésre nincs okunk ;
 De milliók közt, milliókért
 Fenn érezünk, fenn gondolunk !
 Nem olyanok vagyunk a földön,
 Mint annak sok más férgei ;
 A nyárfa, bár mocsárba' nőjön,
 Fejével a felhőt veri.

Megsért, ki ránk sajnálva útal,
 S a részvétnek bemutogat ;
 Bennünk a *nép* jár koszorúval,
 Vagy hord czondrát és foltokat.
 És jaj, ha a bénult lovagnak
 Láttatni kell tört csontjait,
 S a bölcsnek és a dalnokoknak
 Nyomor koldul mindennapit !

Nem kell nekünk terített asztal,
 Kimért kegy és magas mosoly ;
 Jobban esik s feljebb magasztal
 Az a köny, mely dalunkra foly.
 Rokonszenv az az egy ajándok,
 Mit a költő fogad, szeret,
 Lopvást, mint a menny a virágok
 Kelyhébe lop hús cseppeket.

Ragadt-e por a költő térdén ?
 Feleljetek, kevély nagyok !
 Kegyelmetek' hajlongva kérvén :
 Jelent-e egy meg nálatok ?
 Igen ! — nehéz bűt orvosolni,
 Ölébe venni csüggedőt ;
 Vagy nevetek' fénynyel bevonni,
 Mint a nap a kopár tetőt.

Sok önmagát árulja drágán,
 Más lenni tud, mint a ki volt ;
 Cserél hite s szerelme árán
 Kényelmet és sok földi jót :

Mi nem szoktuk magunk' eladni l
 S a lángzó szív után megyünk...
 Mint a madár, választjuk, a ki
 Szeret, szűköl, dalol velünk l

Járván kelvén az élet utján :
 Szabadság visz, szeretjük azt ;
 Vándorbotunk a szirtre sujtván :
 Számunkra hús forrást fakaszt.
 S leszúrva, hév zord pusztaságon :
 Kihajt, sátort borít fölénk,
 Hogy árnyában szép fényes álom
 Tündér karján szendergenénk !

Felépül a rom s vár előttünk,
 Mély sirjából a mult kilép ;
 Fölkél a holt, s meghallja tőlünk
Biráitól, itéletét.

S kik látunk a távol jövőbe :
 Mig gondatlan köszönti fel
 Kelyhét a nép, mámorba dőlve :
 Nekünk korán könyezni kell.

Beszél a szent, dicső természet,
 De mi vagyunk tolmácsai ;
 A szív a mit titokban érzett :
 Tőlünk hallja kimondani ;
 Ülünk villám- s tengerhabokra, —
 Értjük virág s szellő szavát ;
 Mi az Ur égő csipkebokra,
 Jelentve általunk magát.

Ifjúl ha hív az égi szózat:
Zengő koboz maradva rád,
Haladj nyomán a szunnyadónak,
Folytasd éltét, folytasd dalát!
A hogy zengett, zengj hangosabban!
Harsány szavát harsogd felül...
Ha ő felhők közt járt magasan:
Te a fényes napig repülj!!

TARTALOM.

	Lap
Bevezetés. Irta Lévy József	5—19
Bónis-Pogány Karolina szel- lemének	23
Meleg forrás.....	25
Halott felett	26
Vallomás.....	27
Megnyugvás	30
Éji kép	—
A patakhoz	32
A költő	34
Népdalok I—XVII.....	35
Az első ibolyához	44
Napraforgók I—V.....	45
Barátom halálán	47
Karácsonkor	48
A fecskéhez	49
Kertészleány	51
Hárfám	52
Szemere Miklóshoz.....	54
Szerelem.....	56
Elmélkedés a kancsó felett	57
Oh...!	59
Küzdés.....	—
Postadal.....	61
Beteltem	62
Siremlék.....	64
Szivemhez	65
A költő végálma	67
Pusztán	69
Új évkor.....	71
Temetői hangok	72
I. Márvány-szobor	—
II. Fejfa	77
III. Vas-émlék	78
IV. Ákácz-fejfa	80
V. Fenyő-kereszt	81
VI. Gránit-szobor	83
Csalánok I—IV.....	84
Koszorú	86
Énekek I—II.....	87
Nyílt levél egy hölgyhöz	89
Levél Petőfihez	91
Két madár	94
A hangyákhoz	96
Életem.....	98
Az erdei lak	99
Hűség	101
Nefelejts.....	102
Elmondhatnám	103
Harangszó I—XII.....	—
Levél Pogány Karolinához	109
Éjfélkor	112
Őszi képek I—VII.....	113
Májusban	119
Őszszel születtem	—
Árverésen	120
A lány szeretőnek való	122
Nánihoz I—V.....	123
A dalnok	129
Emléklapok egy asszonyhoz	130
Hernyó voltál	133
Emlékezet	—
A szellő	134

	Lap		Lap
Éji violák	135	Elmélkedés egy levél felett	205
Egy magyar poétához	139	Első szerelmem	209
Őszszel	141	Kuvik	210
Falusi órák	143	Pipacsok I—IV	213
Egy ifjú párhoz	145	Teréz emlékezete I—III	214
Græfenbergben	146	Ne nézzenek rám	217
Messziről	—	Farsangban	218
Jégvirágok	148	Jöszte kedves	219
Panaszkodjam talán	152	Pünköstit reggelén	221
Boldogság	154	Hófelhőkkel	223
Hozzá	156	Mit kérek	224
Madárfészek	157	Levél egy kibujdosott barátom után	228
Tornáczomon	159	Búcsú az ó évtől	231
Tavaszkor	161	Sárgultan áll	234
Harmincz éven túl	163	Hűség	—
Halmon állók	165	Poharam	236
Oh hölgyem I—III.	168	Emléklapok I—IV.	239
Alföldi képek I—IV	169	Barátim emlékezete	241
Távolból	174	Kikircsekben	243
Itthon vagyok	175	Nyári estén	244
Őszi tájnak	176	Szerettelek	247
Emléksorok egy szép hölgyhöz	178	Tavaszszal	248
Az én lakásom	181	A puszpánghoz	249
Pacsirtadal	183	Nálad nélkül	250
Fiam születésekor I—V.	185	Öreg barátomhoz	251
Szőlőhegyen	190	Őszi kikircs	253
A széki pusztán	192	Ne hagyj még itt	255
Búcsú	194	Emlékezet	—
Egy hölgyhöz	196	Máriához	257
Zivatar	—	Eleimnek	260
Tavaszi pimpók I—VIII.	199	A költő fiához	262
Pusztán	201		

A BEKEZDŐ VERSSOROK BETŰRENDJE.

	Lap		Lap
A boldogság csak álom, álom	196	Csinos parasztlak udvarán	85
A csendes táj fölé száll bo- rongó felleg	214	Csodája voltam a zergék ho- nának	83
A gólya vándor-útra kel	113	Csürkös sátorhegyek nyílt szomszédságában	54
A kétkedés, e barna denevér	105	E házban hajdan egy galamb lakott	120
A költő homlokán	86	Eleimnek kiseded háza	260
A parlagon nő a szarkaláb	38	El-kiszálltak a kicsinyek	49
A tavaszra gondolj télben	239	Elment a hó, — zúgó dühével	200
A temetőbe ki . . . barátomat	108	Elmondhatnám éltemet, sok	103
A tilinkóm nem szól, elhasadt	37	Elnézem a jó magvetőt	213
Adtál fájdalmat, oh uram! gyakorta	106	Előjövél megint	253
Alant megyen a felhő	44	Emlékszem még, emlékszem reája	209
Az egymástól elvált világelem	72	Epedvén zengő lant után	34
Az énekes lantot ragadva	129	Ébredj fel, ébredj álmaidból	183
Az égre nézek: kedvetlen, homályos	117	Én nem nevezhetem tengernek éltemet	98
Az ősz nyájas verőfényén ülök	141	Esik a hó a határon	40
Azt beszélík, édes életpárom	57	Fecske fészkel az ereszünk alatt	213
Átlépek még egyszer e ház- nak küszöbét	241	Fehér világ . . . fehér világ!	148
Bár boldogító szerelmedet	46	Fejlő virágait	49
Bányász vagyok	106	Feléd nem vonzza szívem semmi vágy	130
Békót tettem kesely lovam lá- bára	36	Fiam! lejártak napjaim	84
Beteltem e lármás világgal	62	Gyermekségem, ifjúságom	234
Bércztetőn az esti fény elégett	30	Ha lelkem, mint a tenger há- borog	168
Bús szenvedő élt a világon	80	Ha megpillantom a lapok	139
Büszke bérczorom felett	81	Ha mi elszakadnánk, édes ked- ves rózsám!	213
Csendes a tó, habja nincsen	38		
Csendes boldogságban, meg- háborítlanul	143		
Csillagtalan, sötét az ég	210		

	Lap		Lap
Hajnalik . . . várj! megyek, dicső természet!	125	Itthon vagyok . . .! haza jöttem valahára	175
Halkan járjatok . . . ne beszél- jetek	108	Jó reggelt, sürgő hangyanép! Jó s balsorsról minek szóltokl?	96 238
Halmon állok, tekintetem	165	Jöszte kedves, járjunk egyet a mezőben!	219
Harangoznak . . . menjünk az úr házába!	107	Keblemben még az érzemé- nek	65
Hatalmas felség, atyám, Iste- nem	104	Kedvesednek sírhalmára	201
Hálaadásnak szent oltáraként	88	Kevés gondod a napokra	251
Hárfám, ne zengj szerelmet	52	Kél a nap s elindúl az ég me- redekjén	196
Három hosszú éve, a mikor látalak	169	Két madaram volt: az egyik fehér	94
Három mezőn, három határon	37	Ki megnyitod kelyhed mo- solygva, kéken	44
Hegy-völgyön mélán bolygok én	115	Ki messze, messze jártál	200
Hernyó voltál, pille lettél	133	Ki messze, messze vagy, kinek hajója már	228
Hervad, hervad a föld határa	114	Kikircsekben, ibolyákban	243
Hófelhőkkel küzd az ég	223	Kis kertemben kiszáradt az eperfa	36
Hogy beteg volt édes szülém	39	Kinek szemén könnycseppek állnak	262
Hogy lángra gyúlt én szívem általad	56	Kit változó kép csalogat to- vább	239
Hogy már egyszer valahára	231	Költője a csikóbőrös kulacs- nak!	205
Hogy síri álma közeleg	30	Köszöntelek, te csendes tiszta éj!	135
Hogyan élek, és új hivatalom'	109	Lánykám! híven szeretjük egymást	45
Hol vagy, hol vagy életünk- nek	154	Létem tied vala	46
Hol vagy? Hová lól dicső asszony! ?	23	Lombja nincsen a ligetnek	199
Holdvilág a lány szerelme!	27	Magas menny a hűségnek ha- zája	101
Hová futamsz, mező patakja?	199	Meghozta gyümölcsét	77
Hullámzó érzemény között	48	Megszóltat másodízben a kakas	72
Hús kútfejek csorgóinál	146		
Ismeretlen, hanem mégis jó barát?	91		
Isten házába gyúl	71		
Itt vagy tehát, megjöttél csak- ugyan	194		

	Lap		Lap
Meleg napsugár süt, ébred a természet.....	192	Ne hagyj még itt, ne menj még el!	255
Merre, merre, hűvös esti szél?	134	Ne nézzenek rám csalfa szemeid	217
Messze földre bújdosott a galambom	42	Nem jól vagyunk mi, édes poharam!	236
Mégis nagyon furcsa ez a	163	Nemes hölgy! im forró üdvözetet	89
Mért tűnsz elém, szelid emlékezet!	133	Nézz széjjel még e szép világon	257
Mért nem kötök fűzért nevednek?	156	Nyugszik a nap. — A lugasban	244
Mi az a hir? Fénylő selyemszál	213	Nyugszik a nap, alkonyodni készül	174
Mi lelt megint	65	Oly nyájasan derengenek	200
Mi szép a mennybolt éjszaka	109	Oly sötét a	46
Mi úsz a légben ősznek idején	118	Óh boldogság! árnyas zöld lugas	59
Minden oly ünnepélyes, hallgatag	116	Óh jertek a reggelnek idején	87
Mint a földre szállni félő parti fecske	59	Örömet nem nyújt az élet	250
Mint a madár nyert gyors szárnyakat	107	Őszszel születtem én: tavasz leend	119
Mint a szélvész repül a szánka	218	Őszi tájnak hervadása!	176
Mint a vidéket, csendes hajnalon	103	Panaszkodjam talán, hogy életem	152
Mintha volna a liget könnyűje	102	Pihenj, fiam! nem áll ugyan	64
Mi szivet bájol, felgyújt, elragad	178	Piros hajnalban volt útnak indulásom	146
Mi tart fenn, jó fa olyan zölden!?	249	Piroslik a bokor gyenge hajtása	40
Miként a tenger mindenfelől	106	Pogány idő támadt, a pusztán üvöltve	69
Miről nem zengett már az ének	181	Pusztá már a föld határa	161
Mit kérek tőled sors, találd ki!	224	Repülnél lelkem, fenn repülnél	201
Muzsikálnak, hegedülnek	40	Rég futok már, messze jártam	255
Nagy kerek tó közepén	42	Rózsaszőlő bakator	43
Nagy multságom van: barátim	122	Rózsás tavasz	113
		Rövid életét az ember	190
		Sárgultan áll az őszi föld	234
		Sűrű bokor zöld lombja közt	85

	Lap		Lap
Szerelemnek, boldogságnak ...	157	Tó közepén bokor-sás ...	42
Szerelmed, napja életemnek	45	Tűnődve nézek a tájon végig-	
Szerettelek, nem tagadom! ...	247	végig	159
Szerettem én őt, mint a lelke-		Tűzben születtem a világra ...	78
met	47	Új érzellemmel állok	32
Szerény hajlékomnak kedves		Űlve az őstelken, hol rád fény	
kis vendége!	185	és öröm árad	240
Szép vagy, nagyon szép, csak		Vagy én volnék süket, vagy	
az a bajod	123	te volnál néma	86
Szívemhez egy ígét	112	Vidul a föld ábrázatja	248
Sziveteknek vágya bétölt ...	145	Vigan mosolyg a föld határa	221
Szól a pacsírta, — mint egy		Volnék bár oly nagy, oly ma-	
kis harang	199	gas	105
Te vagy az én boldogságom	43	Völgy felett, a bércz alatt kö-	
Teremtő isten! hová tekintsek	103	zéken	99
Tetőre, rónaságra	25	Zárt szobában, unalom közt ...	61
Télen nyáron pusztán az én		Zöld a mező, foly a patak ...	119
lakásom	35	Zöldül a hant, a pázsit újul ...	201
Ti boldogító szép szemek ...	26		

PH
3132
M3
köt.37

Magyar remekirók

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

LESZIK KÖNYVKÖTŐ BUDAPEST